

"Kultura spędzania czasu wolnego mieszkańców Trójmiasta"

Partnerzy

Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Kultury z
programu operacyjnego Edukacja kulturalna i diagnoza kultury;
priorytet 2 – Obserwatorium Kultury

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Kultury z
programu operacyjnego Edukacja kulturalna i diagnoza kultury;
priorytet 2 – Obserwatorium Kultury

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

"Kultura spędzania czasu wolnego mieszkańców Trójmiasta"

• ZESPÓŁ REGIONALNEGO CENTRUM WOLONTARIATU W GDAŃSKU • MACIEJ DĘBSKI •

Listopad 2009r.
Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku

REGIONALNE
CENTRUM
WOLONTARIATU
W GDAŃSKU

Zawartość

CZĘŚĆ I. METODOLOGIA BADAŃ	3
1. Cel główny i cele szczegółowe realizowanych badań	3
2. Określenie problematyki badawczej	4
3. Proces przygotowania badań – pierwsze etapy procesu badawczego	6
4. Operacjonalizacja problematyki badawczej	8
5. Pilotaż narzędzi badawczych	9
6. Kwestionariusz ankiety - charakterystyka metody badawczej	10
7. Dobór próby oraz opis badań terenowych	11
8. Ogólna charakterystyka respondentów	13
CZĘŚĆ II. RAPORT Z BADAŃ	19
1. Zdolności bądź zainteresowania artystyczne	19
2. Zdolności bądź zainteresowania sportowo-rekreacyjne	20
4. Posiadanie pasji (hobby)	21
5. Informacje na temat możliwości realizacji własnych zainteresowań	29
6. Znajomość instytucji oferujących różne formy realizacji zainteresowań i zdolności	34
7. Posiadanie czasu wolnego, czasu do własnej dyspozycji	36
8. Czas poświęcany na obowiązki	40
9. Czas wolny, czas do własnej dyspozycji	43
10. Formy poświęcania czasu wolnego będącego do własnej dyspozycji	45
11. Umiejętność planowania czasu do własnej dyspozycji	49
12. Przestrzeń, w której realizowany jest czas będący do własnej dyspozycji	55
13. Poszukiwanie informacji na temat spędzania czasu wolnego	58
14. Udział w wydarzeniach masowych (powyżej 1000 osób) i nie-masowych (poniżej 1000 osób)	61

CZĘŚĆ 1. METODOLOGIA BADAŃ

1. *Cel główny i cele szczegółowe realizowanych badań.*

Na początku rozważań o głównych celach badawczych wskazać należy, że odnoszą się one bezpośrednio do określonej w kwestionariuszu ankiety problematyki badawczej i z niej wynikają. Można zatem powiedzieć, że cel główny i cele szczegółowe określone w procesie operacjonalizacji zostały zamienione na język logicznie powiązanych ze sobą pytań i odpowiedzi (kafeterii). W procesie operacjonalizacji pojęć oraz przygotowywania narzędzi badawczych Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku ustaliło, że głównym celem realizowanych w Trójmieście badań jest **określenie form spędzania czasu wolnego w kontekście realizacji własnych zainteresowań kulturalnych, sportowo - rekreacyjnych oraz innego rodzaju zainteresowań**. Obok celu głównego badania można wymienić też te, które mają charakter bardziej szczegółowy:

a) **określenie jakie zdolności artystyczne, sportowe, rekreacyjne oraz innego rodzaju zdolności i zainteresowania przejawiają mieszkańcy Trójmiasta**, a w szczególności:

- które z zainteresowań i zdolności mieszkańców Trójmiasta były w ciągu ostatniego roku i ostatniego miesiąca realizowane w sposób niezarobkowy?
- określenie jaki procent przebadanych osób posiada pasję(hobby) oraz jakiego rodzaju jest ta pasja i jak często i w jaki sposób jest ona realizowana,
- określenie jak mieszkańcy Trójmiasta oceniają informację na temat możliwości realizacji swoich zainteresowań
- określenie, jaką wiedzę posiadają mieszkańcy Trójmiasta na temat możliwości realizacji swoich zainteresowań
- określenie, na jakim poziomie kształtuje się korzystanie przez mieszkańców Trójmiasta z różnego rodzaju instytucji, które oferują różne formy realizowania zainteresowań i zdolności,

b) **określenie w jaki sposób mieszkańcy Trójmiasta spędzają czas, który mają do własnej dyspozycji**, a w szczególności:

- ile czasu poświęcają na obowiązki domowe, rodzinne, pracę, edukację?
- ile czasu mają mieszkańcy Trójmiasta do swojej dyspozycji w tygodniu?
- w jaki sposób realizowany jest czas jaki mają mieszkańcy Trójmiasta do własnej dyspozycji?
- na jakim poziomie kształtuje się umiejętność planowania i organizacji czasu do własnej dyspozycji?
- w jakim miejscu najczęściej realizowany jest czas wolny mieszkańców Trójmiasta?
- jak kształtuje się ocena oferty w regionie związanej ze spędzaniem czasu wolnego?
- w jakich wydarzeniach kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, społecznych, charytatywnych, edukacyjnych brali udział mieszkańcy Trójmiasta?

2. Określenie problematyki badawczej.

Cel główny oraz wyżej wymienione cele szczegółowe w sposób bezpośredni wytaczają badaczowi zakres problematyki badawczej. Ogólnie rzecz ujmując problematyka badawcza to określenie głównych obszarów tematycznych interesujących badacza i w sposób bezpośredni wynika z obszarów merytorycznych zawartych w zastosowanym narzędziu badawczym. W badaniach zrealizowanych wśród mieszkańców Trójmiasta do obszarów badawczych realizowanych w Trójmieście badań zaliczyć należy dwie najważniejsze kwestie:

2.1. Analiza potencjału mieszkańców Trójmiasta w zakresie realizacji własnych zainteresowań, pasji, hobby:

a) Pierwszymi pytaniami, jakie zostały zadane w kwestionariuszu ankiety są te, które odnoszą się bezpośrednio do różnorodnych form zainteresowań artystycznych, sportowo-rekreacyjnych oraz innych form zainteresowań. Do pierwszego typu zainteresowań postanowiono zaliczyć takie aktywności jak:

- aktywność plastyczna i graficzna (np. malowanie, rysowanie, szkicowanie, rzeźbienie, fotografia artystyczna, kręcenie filmów – ale nie dokumentacja rodzinna czy projektowanie stron internetowych itp.).
- gra na instrumencie muzycznym.
- śpiew (np. w chórze lub zespole muzycznym itp.).
- uprawianie rękodzieła lub rzemiosła artystycznego (np. szydełkowanie, koronkarstwo, tkanie kilimów, garncarstwo, projektowanie ubrań)
- taniec (np. balet, taniec nowoczesny, taniec towarzyski itp.).
- pisanstwo (np. opowiadania, powieści, wiersze itp.).
- udział w pracach amatorskiego zespołu teatralnego, występowanie w kabaretach (niezależnie od charakteru: jako aktor, scenograf itp.).

Na etapie konstruowania narzędzia badawczego ustalono, że zainteresowania bądź zdolności sportowo - rekreacyjne są związane z takimi obszarami jak:

- lekkoatletyka (bieganie, skoki, itp.).
- uprawianie sportów zespołowych (koszykówka, siatkówka, piłka plażowa, piłka nożna, piłka ręczna itp.)
- uprawianie sportów ekstremalnych (wspinaczka, kitesurfing, itp.)
- rekreacja (jazda na rowerze, rolkach, spacer, wędkarstwo, ogrodnictwo itp.)
- sporty siłowe (siłownia, sztuki walki itp.)
- sporty zimowe (np. narty, snowboard, jazda na łyżwach, hokej, itp.)
- sporty wodne (kajaki, wioślarstwo, żeglarstwo, pływanie itp.)
- gry logiczne (karty, szachy, itp.)

b) druga część ankiety odnosząca się do analizy potencjału mieszkańców Trójmiasta w zakresie realizacji własnych zainteresowań to **kwestie bezpośrednio odnoszące się do**

posiadanych pasji i hobby. W tym kontekście badacza interesuje przede wszystkim odsetek osób posiadających i nieposiadających pasji jak również jej rodzaj. Nie bez znaczenia dla określenia potencjału mieszkańców Trójmiasta pozostają kwestie związane z ilością czasu przeznaczanego na własne zainteresowania, forma realizacji własnej pasji (czy samodzielnie czy w grupie innych osób), jak również czas realizacji własnych hobby (czy w czasie do własnej dyspozycji, w pracy czy w czasie innych obowiązków, czy od poniedziałku do piątku czy także w weekendy). w prowadzonych w Trójmieście badaniach istotną kwestią jest również zaangażowanie najbliższych członków rodziny w realizację pasji i hobby respondentów. Ważnym z punktu widzenia realizowanej diagnozy są również zagadnienia związane z motywami kierującymi respondentem do podjęcia pasji (hobby) jak również powody, dla których owa pasja jest realizowana.

- c) Kolejny blok pytań odnoszący się do analizy potencjału mieszkańców Trójmiasta w zakresie realizacji własnych zainteresowań, pasji, hobby to pytania związane z **możliwościami realizowania własnych zdolności i zainteresowań w najbliższym miejscu zamieszkania respondenta.** W tym ujęciu postanowiono odnieść przestrzeń do najbliższej okolicy zamieszkania respondenta, do miasta w którym mieszka respondent, oraz do pozostałych miast Trójmiasta. Ważnym z punktu widzenia planowania przez RCWG działań statutowych jest próba odpowiedzenia na pytanie czy informacje na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań, zdolności w mieście są dla badanych osób wystarczające czy też nie. W kontekście diagnozy możliwości realizacji własnych zainteresowań zapytano również respondentów o to czy w ciągu ostatniego roku poszukiwali oni jakichkolwiek informacji na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań w mieście, w którym mieszkają. W ankiecie znalazły również swoje miejsce pytania odnoszące się do źródeł, z jakich korzystają mieszkańcy Trójmiasta w celu zaczerpnienia informacji na temat możliwych form spędzania czasu wolnego jak również motywy ich nie poszukiwania.
- d) Ostatnim blokiem pytań odnoszącym się do analizy potencjału mieszkańców Trójmiasta w zakresie realizacji własnych zainteresowań, pasji, hobby stanowią pytania o **wiedzę w zakresie możliwości realizowania swoich zainteresowań.** W tym ujęciu istotne dla badacza jest odpowiedzenie sobie na pytanie czy mieszkaniec Trójmiasta zna jakiegokolwiek instytucje, organizacje, kluby w najbliższym miejscu swojego zamieszkania, które oferują różne formy realizowania zainteresowań, zdolności oraz czy korzysta z usług tychże instytucji. Ważnym z punktu widzenia planowania przez RCWG działań statutowych jest próba odpowiedzenia na pytanie czy mieszkaniec Trójmiasta biorący udział w badaniu nie korzystający z pomocy organizacji chciałby z takiej pomocy korzystać i w jaki sposób.

2.2. Analiza form spędzania czasu wolnego, czasu, który mają mieszkańcy Trójmiasta do własnej dyspozycji.

- a) Część pierwszą analizy form spędzania czasu wolnego, czasu, który mają mieszkańcy Trójmiasta do własnej dyspozycji otwiera pytanie o to ile czasu mieszkaniec Trójmiasta musi poświęcać w tygodniu na różnego rodzaju obowiązki: domowe, rodzinne, zawodowe, edukacyjne, itp. Na tle udzielonych odpowiedzi postawione zostaje pytanie

czy respondent ma czas do własnej dyspozycji i jak ten czas realizuje. W tym kontekście badacza interesują takie aspekty jak ilość czasu wolnego w ciągu tygodnia, kiedy respondent posiada czas do własnej dyspozycji (czy tylko w weekendy czy też od poniedziałku do piątku, czy tylko w godzinach popołudniowych czy też porannych), z kim mieszkańiec Trójmiasta najczęściej spędza swój czas wolny.

- b) Kolejny blok pytań odnosi się do kwestii związanej z umiejętnością planowania czasu do własnej dyspozycji. W tym celu zadano osiem pytań mierzonych na skali od 1 do 5 a w trakcie analizy statystycznej z tychże pytań wyłoniona została jedna zmienna pełniąca charakter zmiennej niezależnej. Wyłonienie osób, które nie umieją zagospodarować czasu do własnej dyspozycji staje się głównym celem tej części pracy. W kontekście spędzania czasu wolnego, który jest czasem do własnej dyspozycji mieszkańca Trójmiasta istotna staje się odpowiedź jak dużo wolnego czasu respondenci spędzają w najbliższym miejscu swojego zamieszkania, w mieście, w którym mieszkają oraz poza jego terenem.
- c) Podobnie, jak w przypadku analizy potencjału własnych zainteresowań, w części poświęconej pasji i hobby część pytań odnosi się bezpośrednio do oceny oferty miasta, w którym respondent mieszka. Pytania o dostępność takich ofert i o ich wystarczający bądź nie charakter stają się kluczowymi kwestiami w tej części badania. W tym kontekście istotna jest również analiza źródeł, z jakich czerpie wiedzę mieszkańiec Trójmiasta w zakresie możliwości spędzania czasu będącego do własnej dyspozycji.
- d) Ostatnim blokiem pytań odnoszącym się do analizy form spędzania czasu, który mają mieszkańcy Trójmiasta do własnej dyspozycji są pytania o udział w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, społecznych, charytatywnych, edukacyjnych itp. organizowanych w okolicy zamieszkania, miasta zamieszkania oraz całego Trójmiasta. Dla uporządkowania wiedzy postanowiono podzielić je na dwie kategorie: masowe (powyżej 1000 osób) oraz nie masowe (poniżej 1000 osób).

3. *Proces przygotowania badań – pierwsze etapy procesu badawczego.*

Pierwszym etapem procesu badawczego jest wstępne sformułowanie problemu, który ma zostać poddany badaniu. Chodzi tutaj przede wszystkim o postawienie pytania badawczego, które po pierwsze musi dotyczyć obiektywnego stanu niewiedzy, musi być wyrażone w języku naukowym jak również musi być sformułowane w taki sposób, aby było wiadomo, jakie czynności należy podjąć, aby móc sensownie poszukać odpowiedzi na to pytanie. W przypadku badań realizowanych przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku na terenie Trójmiasta pytaniem badawczym jest określenie ***czy mieszkańcy Trójmiasta są gotowi dzielić się własnymi zainteresowaniami, pasjami, zdolnościami, hobby z innymi członkami społeczności lokalnej i czy ewentualne dzielenie się ma charakter wolontarystyczny.***

Wstępnie postawione pytanie wyznacza charakter i zakres problematyki badawczej, która zazwyczaj powstaje bądź to w oparciu o obiektywną rzeczywistość, bądź to w oparciu o dotychczasową wiedzę o tej rzeczywistości bądź też w oparciu o metody badań rzeczywistości. Głównymi źródłami postawionego problemu jest rozwój nauki i pojawiające

się w niej luki i niejasności jak również własna obserwacja rzeczywistości i realizowana praktyka. Badacz poruszający nową problematykę powinien odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

- a) jaką formę pytania zastosuje – czy?, jak?, dlaczego?,
- b) w jakim celu podejmuje badania,
- c) czy w rozwiązywaniu nowego problemu trzeba odwoływać się do nowych faktów o rzeczywistości, czy też wystarczy odwołanie się do istniejącej już literatury,
- d) czy w rozwiązywaniu nowego problemu wystarczy posługiwanie się już istniejącym aparatem pojęciowym, czy istnieje konieczność wprowadzania nowych pojęć i terminów,

Kolejnym etapem procesu badawczego była eksplikacja (wyjaśnienie) bądź uszczegółowienie tematu. Innymi słowy eksplikacja to wyrażenie problematyki badawczej w formie zdań zawierających wyłącznie terminy proste, zrozumiałe, jednoznaczne oraz ukazanie powiązań tematu będącego przedmiotem wyjaśnień z tematami pokrewnymi i nadrzędnymi. W procesie eksplikacji zachodzi selekcja pytań, która dokonuje się poprzez

- a) **kryterium teoretyczne:** wybiera się pytania najistotniejsze, centralne oraz takie, w odniesieniu do których możemy sformułować najpewniejsze i najbardziej precyzyjne hipotezy,
- b) **kryterium metodologiczne:** selekcja pytań według możliwości udzielenia na nie odpowiedzi w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych przy pomocy możliwych do zastosowania metod i technik badawczych,
- c) **kryterium techniczno - organizacyjne.**

Ważnym elementem procesu eksplikacji jest wybór i uzasadnienie stawianych hipotez badawczych. Hipoteza to zdanie nie poddane wystarczającemu sprawdzeniu, przyjęte prowizorycznie, zawierające przynajmniej jeden termin teoretyczny, nieobserwacyjny. Źródeł hipotez badawczych należy szukać przede wszystkim w wynikach dotychczasowych teoretycznych rozważań jak również dotychczasowych badań prowadzonych w tym zakresie, w inwencji twórczej i pomysłowości badacza, jak również na podstawie własnych doświadczeń i praktyki zawodowej.

Postawione hipotezy badawcze powinny spełniać kilka zasadniczych wymogów. Po pierwsze powinny odnosić się jednoznacznie do problematyki, tzn. dostarczać propozycji odpowiedzi na pytania wynikające z postawionego problemu. Po drugie powinny posiadać uzasadnienie (uzasadnienie jest najczęściej odwołaniem się do wiedzy teoretycznej lub empirycznej z zakresu danej problematyki), po trzecie wreszcie powinny podawać warunki sprawdzalności czyli określać, przy zaistnieniu jakich zjawisk hipotezę można uznać bardzo często za sprawdzoną.

Podczas realizowanych badań postanowiono postawić kilka głównych hipotez badawczych:

- a) mieszkańcy Trójmiasta to osoby, które posiadają wiele zainteresowań zarówno o charakterze artystycznym jak również sportowo - rekreacyjnym.

- b) mieszkańcy Trójmiasta chętnie chcieliby dzielić się swoimi zainteresowaniami i pasjami z innymi członkami społeczności lokalnej, ale niestety nie mają ku temu odpowiednich warunków i możliwości.
- c) dostępność informacji na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań w opinii mieszkańców Trójmiasta jest znikoma.
- d) Mieszkańcy Trójmiasta raczej nie poszukują informacji na temat możliwości spędzania czasu wolnego
- e) Wiedza mieszkańców Trójmiasta na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań jest znikoma dlatego znajomość różnego rodzaju instytucji świadczących wsparcie w zagospodarowaniu czasu wolnego jest wśród badanych osób znikoma.
- f) Mieszkańcy Trójmiasta mają dużo czasu wolnego ale nie umieją go dobrze zaplanować i efektywnie spożytkować.

4. *Operacjonalizacja problematyki badawczej.*

Operacjonalizacja to dobór wskaźników, to wyrażenie pojęć i terminów teoretycznych w kategoriach operacyjnych poprzez terminy mające jednoznaczny sens empiryczny oraz czynności, jakie należy wykonać, aby poznać opisywane zjawisko. Operacjonalizacja problematyki badawczej obejmuje następujące czynności:

- a) **wybór zbiorowości**, w której realizowane będą badania: w badaniach realizowanych przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku określono, że badaną zbiorowością będą mieszkańcy Trójmiasta.
- b) **wybór metod i technik badawczych**: powinna być to naturalna i logiczna konsekwencja płaszczyzny teoretycznej przyjętej w eksplikacji problemu. Przy ostatecznym wyborze należy uwzględniać następujące problemy:
 - czy problematyka badawcza może być poznana przy pomocy materiałów źródłowych uzyskanych przez zastosowanie danej techniki badawczej,
 - czy nie istnieją jakieś przeszkody uniemożliwiające zastosowanie określonej techniki,
 - czy możliwe jest stosowanie bardziej złożonych technik i metod badawczych dający bogatszy materiał,
 - czy wystarczą badania przeprowadzone jednokrotnie, czy należy badania powtarzać,
 - czy wystarcza obserwacja w naturalnych warunkach, czy należy posługiwać się dodatkowymi bodźcami stwarzając warunki nieco laboratoryjne,

W trakcie operacjonalizacji problematyki badawczej postanowiono, że badania wśród młodzieży uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w Trójmieście przeprowadzone

zostaną metodą **kwestionariusza ankiety audytoryjnej**. Metoda ta jest jedną z technik badawczych szeroko stosowanych w socjologii i innych naukach społecznych, która polega na zebraniu w pewnej przestrzeni, zazwyczaj w pomieszczeniu, które w jakiś sposób związane jest z badaną kategorią (klasa szkolna itd.) wybranej lub wylosowanej grupy osób i rozdaniu im ankiet do wypełnienia. Ankieter w takiej sytuacji nie przeprowadza wywiadu osobiście z każdym respondentem, ani nie odczytuje pytań, jedynie ogranicza się do podania celu prowadzonych badań i ewentualnie tłumaczy, jak ankietę należy wypełnić. W odróżnieniu od innych technik ankietowych w tym przypadku uzyskuje się prawie stuprocentową zwrotność materiału. Dodatkową korzyścią z zastosowania tej metody jest fakt, iż w każdym momencie realizacji badania badacz może odpowiadać na pytania swoich respondentów, które związane są z zaistniałymi niejasnościami i wątpliwościami.

W przypadku dorosłej części respondentów zdecydowano się na dostarczanie kwestionariuszy ankiet do losowo wybranych mieszkańców Gdańska, Sopotu i Gdyni w oparciu o wcześniej założoną próbę badawczą.

5. Pilotaż narzędzi badawczych.

Warto w tym miejscu wskazać, że wygląd zastosowanej techniki badawczej ostatecznie określony został po przeprowadzeniu badań pilotażowych wśród 50 mieszkańców Gdańska. Najogólniej rzecz biorąc pilotaż badania związany jest z to realizacją badań wstępnych mających na celu przede wszystkim rozpoznanie podstawowych barier wdrożeniowych oraz zebranie wiedzy niezbędnej do realizacji badań zasadniczych. Celem pastowanego pilotażu było:

- a) pilotaż problemu badawczego:** pytanie czy dany problem w ogóle występuje, weryfikacja dokonanej operacjonalizacji (sprawdzenie czy wskaźniki są dobrane właściwie),
- b) weryfikacja narzędzia badawczego:** ocena przydatności poszczególnych pytań, stwierdzenie, czy pytania są dostosowane do emocjonalnych i intelektualnych predyspozycji respondenta, sprawdzenie stopnia trafności uzyskanych odpowiedzi, ocena wyczerpywalności kafeterii, sprawdzenie, ile pytań w kwestionariuszu pozostało bez odpowiedzi, określenie czasu trwania wywiadu czy wypełnienia ankiety
- c) pilotaż związany z aspektem organizacyjno - technicznym:** określenie czasu przeprowadzania badań, ocena trudności w odnalezieniu respondentów, sposób dotarcia do potencjalnych respondentów, sprawdzenie przydatności ankietów,
- d) pilotaż metod analizy:** określenie, które z metod statystycznych można zastosować.

6. Kwestionariusz ankiety - charakterystyka metody badawczej.

6.1. Kwestionariusz ankiety – informacje teoretyczne.

Najogólniej rzecz ujmując kwestionariusz to uporządkowana merytorycznie i graficznie, zwykle wydrukowana lista pytań na jeden lub wiele tematów. Bywa niekiedy nazywany formularzem ankietowym lub ankietą. Ankieta ma trzy różne znaczenia: kwestionariusz, technika badawcza oparta na komunikowaniu się między badaczem a badanym oraz badanie empiryczne przy użyciu technik kwestionariuszowych, czyli ankiety w znaczeniu drugim. Kwestionariusz ankiety stosuje się najczęściej w celu możliwie szybkiego przebadania bardzo licznych zbiorowości. Innymi słowy można powiedzieć, że ankieta to wywiad pisemny w którym istotną rolę odgrywa *ankieta*, która zostaje wypełniona przez respondenta, a nie badającego. Rola osoby badającej ankietą ogranicza się do opracowanie odpowiedniej ankiety, wyboru osób, które zamierza się poddać badaniom, rozprowadzania ankiet ze wskazaniem sposobu ich zwrotu jak również zebranie zwróconych ankiet.

W tym miejscu warto rozgraniczyć kwestionariusz ankiety od kwestionariusza wywiadu. W bezpośrednich rozmowach można uwzględnić indywidualne różnice respondentów, w badaniach ankietowych nie. Ponadto w każdej zbiorowości istnieje poważny odsetek ludzi, którzy z różnych przyczyn nie są w stanie należycie wypełnić ankiety. Odsetek będzie tym wyższy, im bardziej złożona jest dana ankieta. Wskazać należy również, że w ankiecie oprócz pytań jednoznacznych występują też takie, które mogą wywołać różne skojarzenia u poszczególnych osób, a tym samym powodować rozbieżności w ich interpretacji oraz w odpowiedziach. Tymczasem w wywiadzie ustnym istnieje zawsze możliwość doraźnego wyjaśnienia wszystkich nieporozumień dotyczących pytań, nie mówiąc już o tym, że badający ma też możliwość kształtowania odpowiedniej atmosfery jego przebiegu. W wywiadzie ustnym dodatkowo można zwracać uwagę na mimikę i gesty respondenta – badania ankietowe gromadzą jedynie dane o charakterze ilościowym.

Treścią kwestionariusza ankiety są pytania, które nie zawsze mają formę pytającą, czasami są oznajmujące lub rozkazujące. Najogólniej rzecz biorąc pytania kwestionariuszowe dzielą się na pytania otwarte i zamknięte. Pierwsze z nich umożliwiają respondentowi sformułowanie odpowiedzi w jego własny sposób, ponieważ nie narzuca z góry żadnego możliwego jego wariantu. Pytanie zamknięte to pytanie z wyznaczonymi z góry możliwymi odpowiedziami, spośród których respondent ma dokonać wyboru. Takie pytania nazywane często pytaniem skategoryzowanym lub wyboru, zaś w ich skład zaliczamy pytania dychotomiczne (*tak, nie*), pytania przedstawiające tylko dwie przeciwne postawy (*za, przeciw*). Większość takich pytań oparta jest na skali stopniowanej np. dwubiegunowej, od bieguna *za* do bieguna *przeciw*, na skali dwubiegunowej oparte są zazwyczaj pytania o natężenie cechy lub zjawiska (np. *głęboko wierzący, wierzący, niezdecydowany, niewierzący*).

Pytania zamknięte w socjologii dzieli się na takie, na które można zaznaczyć wiele odpowiedzi (*pytania kafeteryjne* to takie pytania, na które istnieje możliwość wyboru przez respondenta tyle odpowiedzi, ile on sam uzna za właściwe. Respondent ma możliwość nieograniczonego wyboru odpowiedzi jeżeli w odpowiedzi wymienia się wszystkie możliwości odpowiadające prawdzie) bądź pytania z jedną możliwą odpowiedzią. W kwestionariuszu ankiety można również zastosować pytania tabele na podstawie których

ankieter zadaje respondentowi wiele pytań prostych, które np. odwołują się do tej samej skali, lecz odnoszą ją kolejno do różnych obiektów społecznych, wartości, poglądów, itp.

Integralną częścią pytań jest jej kafeteria czyli lista odpowiedzi wydrukowana pod częścią podstawową pytania. Punkty kafeterii nie tworzą żadnego uporządkowania, w odróżnieniu od *punktów skali*, która są zawsze uporządkowane i reprezentują jeden określony wymiar. Punkty z kafeterii mogą być wybierane niezależnie od siebie i w dowolnych kombinacjach – nie istnieje jeden określony wymiar, na którym dokonuje się analizy. Ilość odpowiedzi które można zaproponować w kafeterii nie jest dokładnie ustalona. Może być ich tyle, aby respondent mógł je w całości ogarnąć, tzn. aby czytając lub słysząc odpowiedź ostatnią miał jeszcze w pamięci wszystkie wcześniejsze. Jeżeli warunek ten nie jest spełniony, to respondent skłonny jest po prostu wybierać jedną z ostatnich odpowiedzi. Kafeteria powinna spełniać wymogi: jednorodności logicznej jako całości, rozłączności, wyczerpywalności, możliwie największej jednorodności wewnętrznej poszczególnych elementów, nie może ona być zbyt długa (7-10 elementów) - lepiej postawić pytanie otwarte niż zbudować zbyt długą kafeterię.

Przy konstruowaniu narzędzia musiano mieć na względzie fakt, iż o ile gdy o sytuację spożycia substancji psychoaktywnych pytano pedagogów, którzy niejako z racji wykonywanego zawodu mogli spojrzeć na problem z dystansem specjalisty, to kiedy zadaje się te pytania rodzicom, czyli osobom bardziej zaangażowanym emocjonalnie w wychowywanie dziecka, można spotkać się z odpowiedziami nieszczerymi, niedokładnymi, albo po prostu z ignorancją. Należy zdać sobie sprawę, że dla tego grona respondentów pytania zawarte w kwestionariuszu łatwo mogły przybrać formę zagrażającą. Problem spożycia substancji psychoaktywnych przez młodzież, to w dyskursie publicznym temat zakrawający na swoiste tabu, a kiedy dotyczy bezpośrednio respondenta, źle skonstruowana ankieta może go skutecznie zniechęcić. Bliska społeczeństwu jest jego ważkość i konieczność przeciwdziałania, jednakże należy się liczyć z tą wizją.

7. Dobór próby oraz opis badań terenowych.

Dobór próby wśród osób dorosłych: losowa metoda kwotowa

Badanie wśród dorosłych mieszkańców Trójmiasta realizowane było w oparciu o losową metodę kwotową, gdzie wymagana jest znajomość liczebności populacji. Liczebność populacji w poszczególnych miastach Trójmiasta została zaczerpnięta ze stron głównego urzędu statystycznego www.stat.gov.pl. Warto w tym miejscu dodać, że ze względu na brak operatu próba kwotowa jest mniej kosztowna niż próba losowa. Analizując szczegółowo procedurę losowej metody kwotowej. Zgodnie z danymi zawartymi na stronie GUS-u liczebność mieszkańców Trójmiasta w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz w kategorii płci wygląda następująco:

Na podstawie powyższych danych ustalając ogólną liczbę respondentów objętych badaniem (1800 Trójmiasto) wyliczono w poszczególnych komórkach liczbę osób, którą

należy objąć badaniem. Warto w tym miejscu dodać, że ze względu na fakt realizacji badań szkołach gimnazjalnych (13 lat) i ponadgimnazjalnych (17 lat) postanowiono losową próbę kwotową realizować wśród respondentów od 20 roku życia. Kwoty wyliczone na podstawie danych GUS wyglądają następująco:

Tabela nr 3. Kwoty doboru próby ze względu na płeć i wiek w Trójmieście.

mężczyźni				
	20-29	30-39	40-59	60 i więcej
Trójmiasto	213	194	365	229
	20-29	30-39	40-59	65 i więcej
Trójmiasto	217	189	408	344

Ankieter ma swobodę w wyborze respondentów więc istnieje groźba, że ankieter będzie szukał respondentów w swoim środowisku. Aby uniemożliwić swobodę ankietera łączy się metodę kwotową z losową postanowiono badania terenowe zrealizować w wylosowanych obszarach Sopotu, Sopotu i Gdyni. W każdym obszarze została wylosowana ulica, w której ankieter realizował badanie terenowe. Każdy ankieter otrzymał informację, że w zależności od rodzaju zabudowania może realizować maksymalnie 5 (w blokach 4-piętrowych) bądź maksymalnie 10 (w przypadku wieżowców oraz falowców) ankiet. Tak powstała lista dzielnic oraz ulic, na podstawie których zrealizowane zostało badanie terenowe:

Gdańsk

1. Nowy Port / Brzeźno (Wyzwolenia, Chodkiewicza)
2. Żabianka / Przymorze / Zaspą (Pomorska,
3. Stare miasto / śródmieście (Szeroka, Targ Węglowy, Elbląska, Łąkowa)
4. Chełm / Ujeścisko/Kowale (Dragana, Cieszyńskiego, Piotrkowska, Jeleniogórska)
5. Morena / Niedźwiednik (Bulońska)
6. Orunia Górna / Orunia Dolna (Dywizji Wołyńskiej, Platynowa, Rubinowa, Sandomierska)
7. Wrzeszcz / Oliwa (Partyzantów, Kościuszki, Al. Grunwaldzka, Wita Stwosza, Opata Jacka Rybińskiego, Czyżewskiego)

Sopot

1. Brodwinio (Kolberga, Malczewskiego)
2. Kamienny Potok (Łowicka, Kraszewskiego, Mazowiecka)
3. Śródmieście (Chopina, Kościuszki, okolice Haffnera, Obrońców Westerplatte)

Gdynia

1. Śródmieście (10-go lutego, Władysława IV, Śląska, Abrahama, Wójta Radtkego)
2. Obłuże / Oksywie (Płk. Dąbka, Bosmańska, Dickmana, Benisławskiego, Cechowa,)
3. Chylonia / Cisowa (Morska, Chylońska, Wejherowska, Sibeliusa, Lniana)
4. Redłowo / Orłowo (Orłowska, Kasztanowa, Popiela, Cylikowskiego, Powstania Wielkopolskiego, Redłowska)
5. Grabówek (Beniowskiego, Kapitańska, Kołtąta)
6. Witomino (Wielkokacka, Chwarznieńska, Nauczycielska, Hodowlana)
7. Mały Kack / Wielki Kack / Karwiny (Gedymina, Częstochowska, Olgierda, Źródło Marii, Gryfa Pomorskiego, Starodworcowa, Brzechwy, Zapolskiej, Makuszyńskiego)

8. Ogólna charakterystyka respondentów.

W tym miejscu dokonana zostanie charakterystyka głównych zmiennych „metryczkowych”, które zastosowane zostały w badaniu. Ogólnie rzecz ujmując pytania „metryczkowe” służą nie tylko do scharakteryzowania badanej zbiorowości mieszkańców Trójmiasta, ale również pozwalają opisać jej zróżnicowanie. Ich ważność w kwestionariuszu wywiadu podkreślają następujące trzy czynniki:

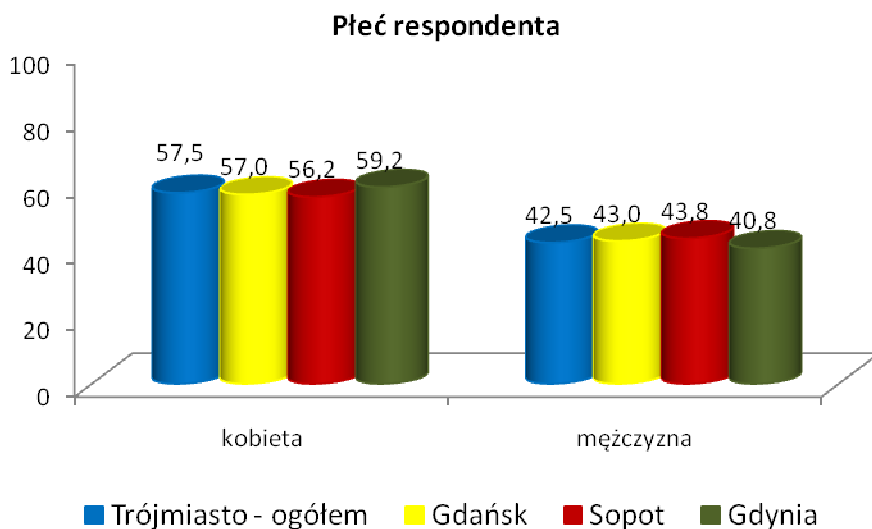
- bardzo często stanowią podstawę dobru próby
- znajdują się w każdym kwestionariuszu choć w różnych kombinacjach
- bardzo często stanowią najważniejsze zmienne niezależne wykorzystywane podczas analizy statystycznej.

Zmienne „metryczkowe”, znajdujące się w każdym kwestionariuszu, nie zawsze znajdują się w takiej samej postaci i konfiguracji dlatego trudno w sposób jednoznaczny i powszechnie obowiązujący przyjąć kanon cech „metryczkowych” z tego względu, że ich zastosowanie uzależnione jest po pierwsze od typu i problematyki badania, po drugie od charakteru badanej zbiorowości, i po trzecie wreszcie od przewidywanego sposobu opracowania wyników. Zmienne metryczkowe powinny być umieszczane na końcu kwestionariusza albowiem:

- zmienne metryczkowe należą do tak zwanych pytań drażliwych
- mogą podważyć zapewnienie o anonimowości i poufności wyników

- są pytaniami faktualnymi, niewymagającymi zastanawiania się, przez co można zadawać je na końcu rozmowy kiedy ankieter i respondent są już zmęczeni realizacją wywiadu.

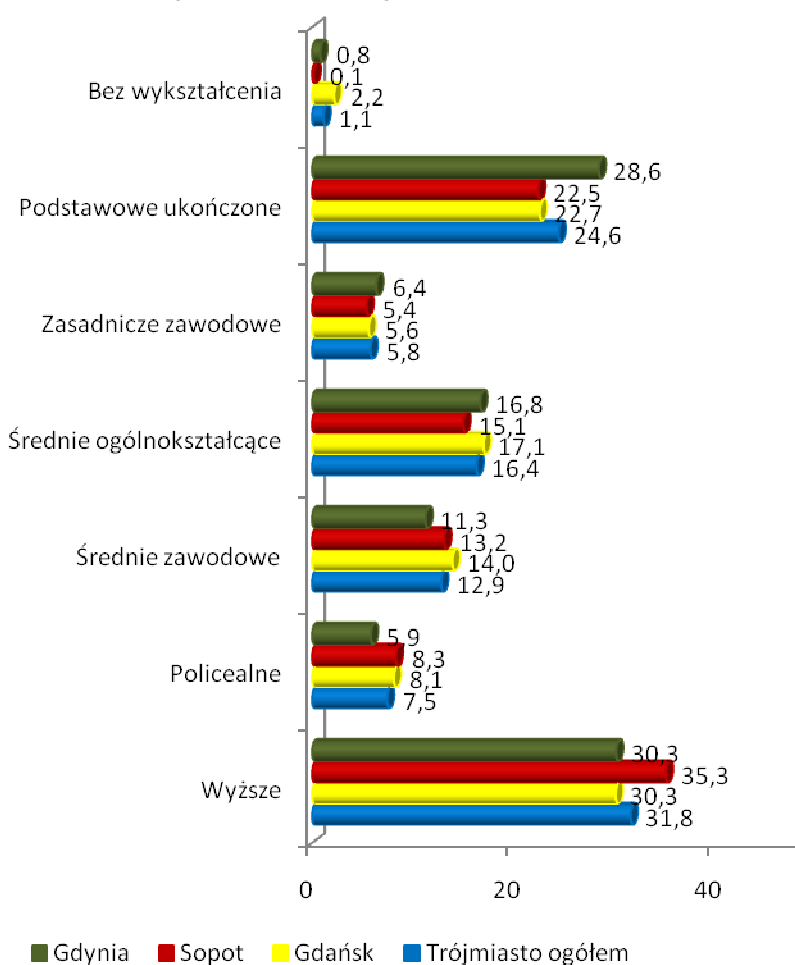
W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 57,5% kobiet i 42,5% mężczyzn. W Gdańsku procent ankietowanych kobiet wyniósł 57%, mężczyzn odpowiednio 42%, w Sopocie 56,2% do 43,8% mężczyzn, a w Gdyni 59,2% kobiet i 40,8%. Ta lekka nadreprezentacja kobiet podyktowana jest względami metodologicznymi, w całej populacji występuje nieco wyższa liczba kobiet niż mężczyzn. Taki rozkład płci czyni badanie bardziej reprezentatywnym.

Kiedy przyjrzymy się badanym osobom pod względem ich wykształcenia okazuje się, że wśród mieszkańców Trójmiasta dominuje wykształcenie wyższe (31,8%). Na drugim miejscu w hierarchii posiadanego wykształcenia uplasowało się wykształcenie podstawowe (24,6%), zaś na trzecim miejscu wykształcenie średnie ogólnokształcące (16,4%). Z przeprowadzonych badań wynika, że kolejne 12,9% respondentów zadeklarowało posiadanie wykształcenia średniego zawodowego, zaś 5,8% mieszkańców Trójmiasta legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Analizując strukturę wykształcenia w podziale na miejsce realizacji badania okazuje się, że miasto Sopot posiada najwięcej osób z wyższym wykształceniem (35,8%) natomiast miasto Gdynia z wykształceniem podstawowym (28,6%). Taka struktura wykształcenia badanych osób odbiega nieco od prawdziwej struktury populacji osób zamieszkujących poszczególne miasta Trójmiasta, zaś sama liczba osób posiadających wykształcenie podstawowe widoczna na poniższym wykresie uzależniona jest od liczby przebadanych uczniów klas gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych (w Gdyni, w porównaniu do innych miast przebadano największą ilość

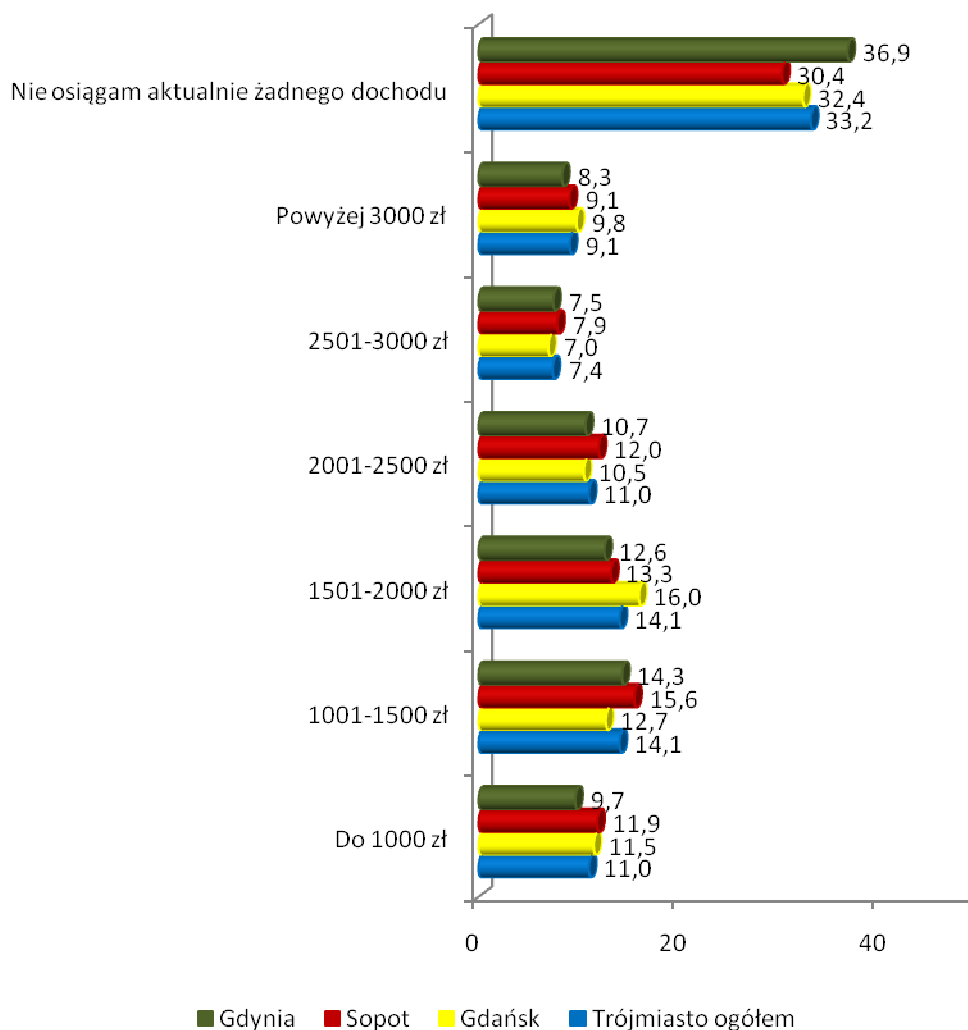
uczniów)". Generalnie można jednak powiedzieć, że mieszkańcy Gdańska, Sopotu i Gdyni nie różnią się od siebie istotnie posiadanym wykształceniem.

Wykształcenie respondenta

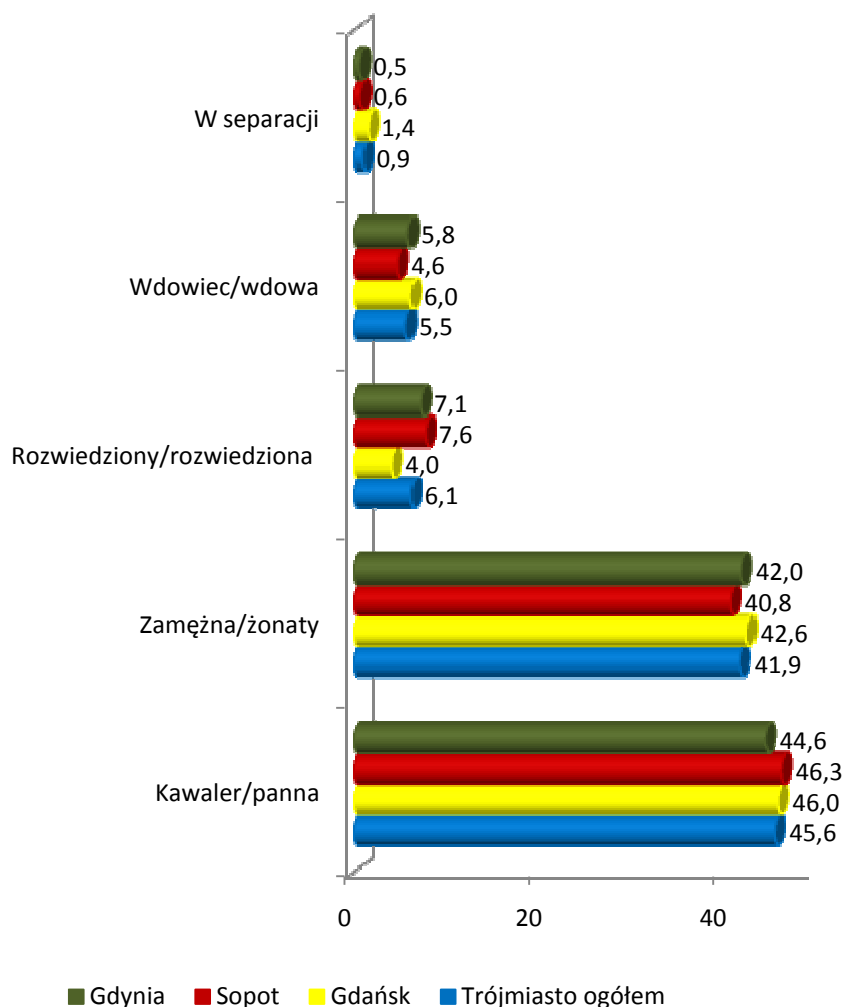
Prosząc respondentów o wskazanie wysokości swojego aktualnego dochodu, najczęściej padała odpowiedź o nie osiągnięciu żadnego dochodu, ponad 33% dla Trójmiasta ogółem. Jest to oczywiście związane z tym, że w badaniu brała udział młodzież ponadgimnazjalna, która w przeważającej mierze nie osiąga jeszcze dochodu. Na poziomie 14,1% plasują się deklaracje o osiągnięciu dochodów miesięcznych w przedziałach 1001-1500 i 1501-2000 złotych. Analiza wykazała identyczny wynik, 11%, również w przypadku przedziałów do 1000 złotych i 2001-2500 złotych. Przedziały 2501-3000 oraz powyżej 3000 złotych charakteryzowały się mniej niż 10% liczbą wskazań.

Aktualny dochód respondenta

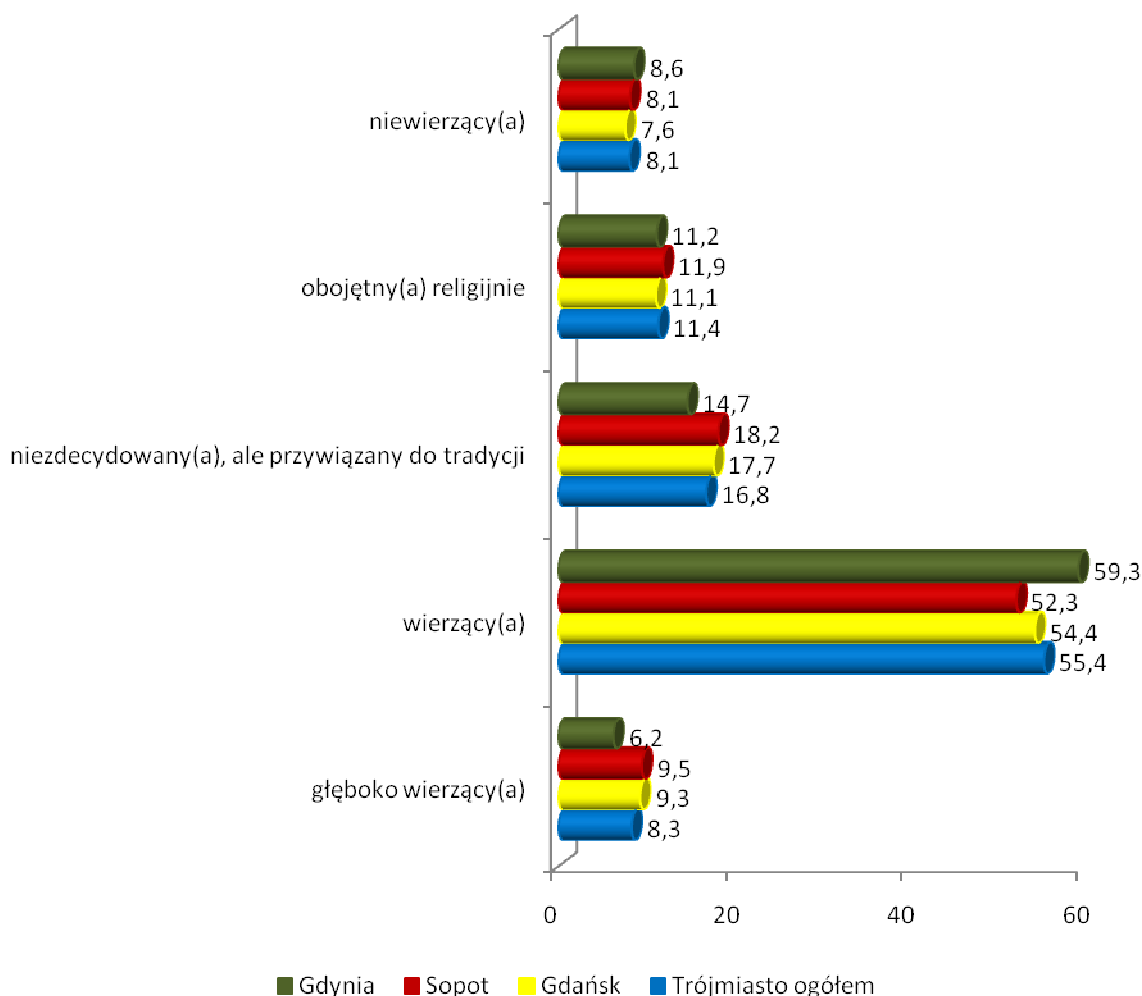
Kiedy przyjrzymy się badanym osobom pod względem ich stanu cywilnego okaże się, że w Trójmieście dominują dwa typy stanu cywilnego: stan wolny (na bycie kawalerem bądź panną wskazuje 45,6% mieszkańców Trójmiasta) oraz bycie osobą zamężną lub żonatą (41,9%). Taki rozkład odpowiedzi podyktowany jest dużą liczbą młodzieży szkolnej, biorącej udział w badaniu. Osoby rozwiedzione oraz wdowy/wdowcy stanowią niewiele ponad 10% badanych osób. Jak wskazują dane zawarte na poniższym wykresie nie obserwuje się statystycznie istotnych różnic w strukturze stanu cywilnego w poszczególnych miastach Trójmiasta.

Stan cywilny respondenta

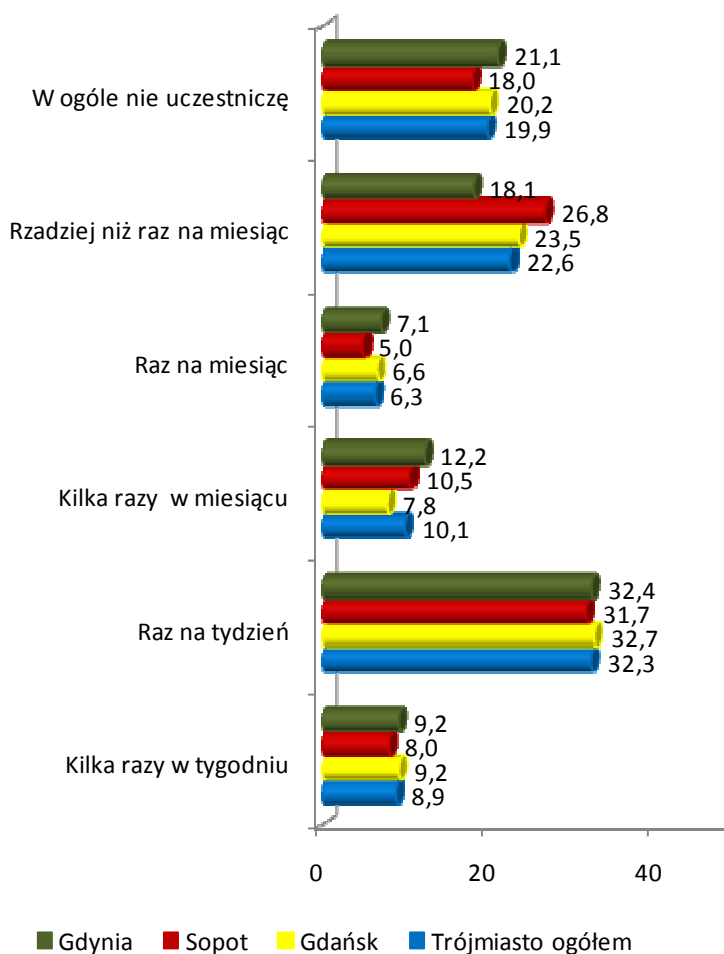
Jak kształtuje się stosunek do wiary tych mieszkańców Trójmiasta, którzy wzięli udział w badaniu? Z przeprowadzonych badań wynika, iż ponad połowa badanych osób to osoby wierzące (55,4%) zaś 8,3% respondentów zadeklarowała swoją głęboką wiarę. Prawie 17% to respondenci niezdecydowani, ale przywiązani do tradycji, obojętność deklaruje 11,4%. Za niewierzących uważa się nieco ponad 8% ankietowanych. Nie ma istotnych różnic między odpowiedziami respondentów z poszczególnych miast. Gdynianie mają wyższy odsetek osób wierzących niż Sopocianie i Gdańszczanie, ale z drugiej strony niższy od reszty procent wskazań w przypadku odpowiedzi głęboko wierzący.

Stosunek do wiary respondenta

Pytając o częstotliwość praktyk religijnych, największym procentem wskazań charakteryzuje się odpowiedź raz na tydzień (32%). Następna w kolejności wskazań deklaracja to raz na miesiąc (22,6%). Co dziesiąty (10,1%) mieszkaniec Trójmiasta uczestniczy w praktykach religijnych kilka razy w miesiącu, natomiast co piąty (20,2%) mieszkaniec Trójmiasta nie wykazuje żadnej aktywności na tym polu, czyli nie uczestniczy w żadnych praktykach związanych z wiarą.

Jak często uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych?

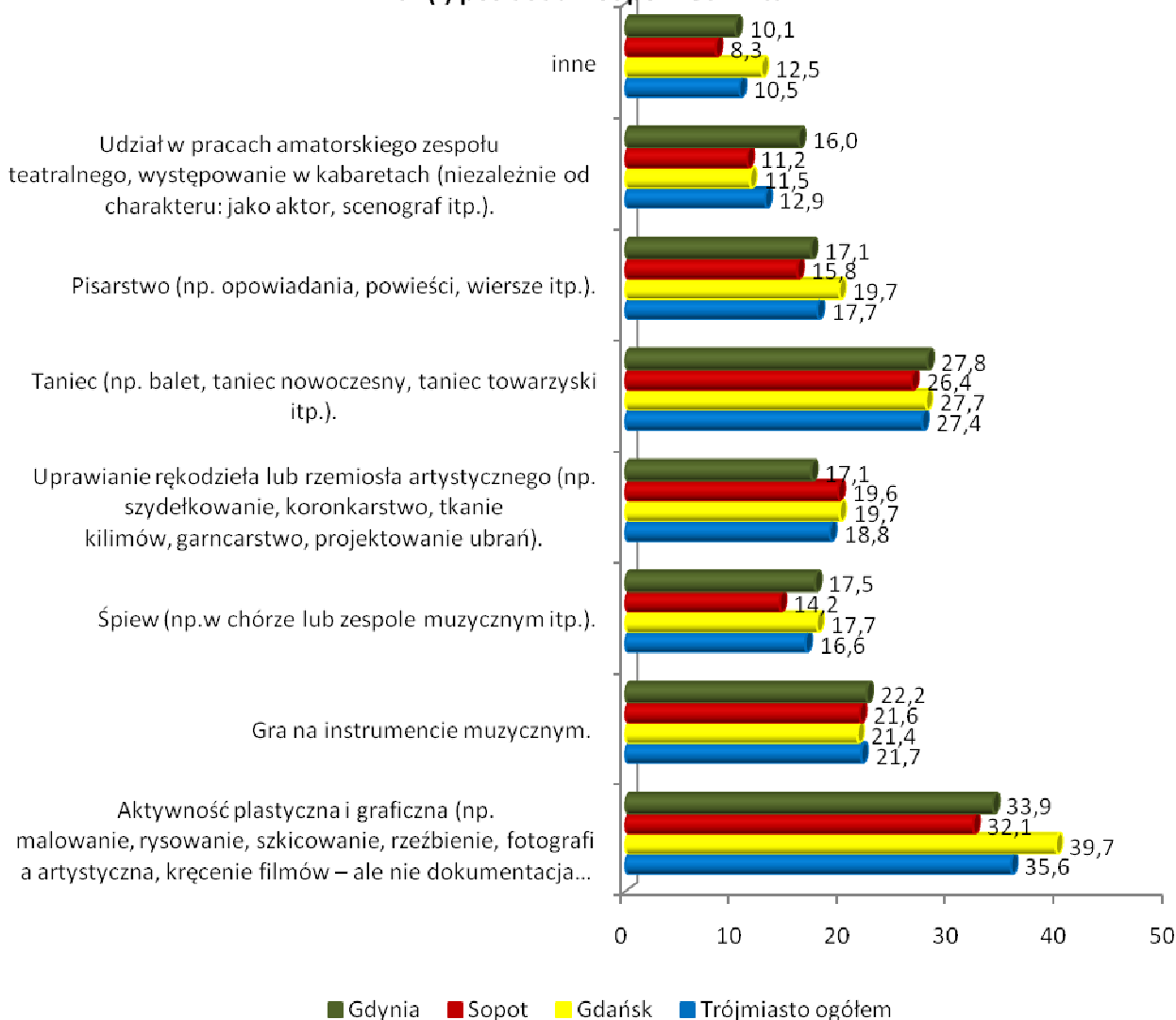

CZĘŚĆ II. RAPORT Z BADAŃ

1. Zdolności bądź zainteresowania artystyczne

Jakie zdolności bądź zainteresowania artystyczne przejawiają mieszkańcy Trójmiasta? Analizując wszystkie odpowiedzi twierdzące, dotyczące zdolności i zainteresowań artystycznych wynikało, iż ponad 35% respondentów deklaruje aktywność plastyczną i graficzną. 27,7% posiada umiejętności taneczne, 21,7% posiadało zdolność gry na jakimś instrumencie muzycznym. 18,8% uprawia jakiś rodzaj rzemiosła artystycznego, 17,7% para się pisarstwem. 16,6% śpiewa w chórze lub zespole muzycznym, a 12,9% udziela się na polu teatralnym. Co dziesiąty (10,5%) ankietowany deklaruje jakieś inne zainteresowania artystyczne. Gdańszczanie przejawiają najwyższą aktywność plastyczną lub graficzną (39,7%), co piąty (19,7%) respondent z tego miasta uprawia jakiś rodzaj pisarstwa. Z kolei Gdynianie wybijają się aktywnością na polu teatralnym, charakteryzując się prawie o 5% wyższą częstością wskazań dotyczącej tej materii odpowiedzi. Sopotianie nie wyróżniają się w żadnym miejscu na kafeterii, nie odbiegają od średniej wyliczonej dla całego Trójmiasta.

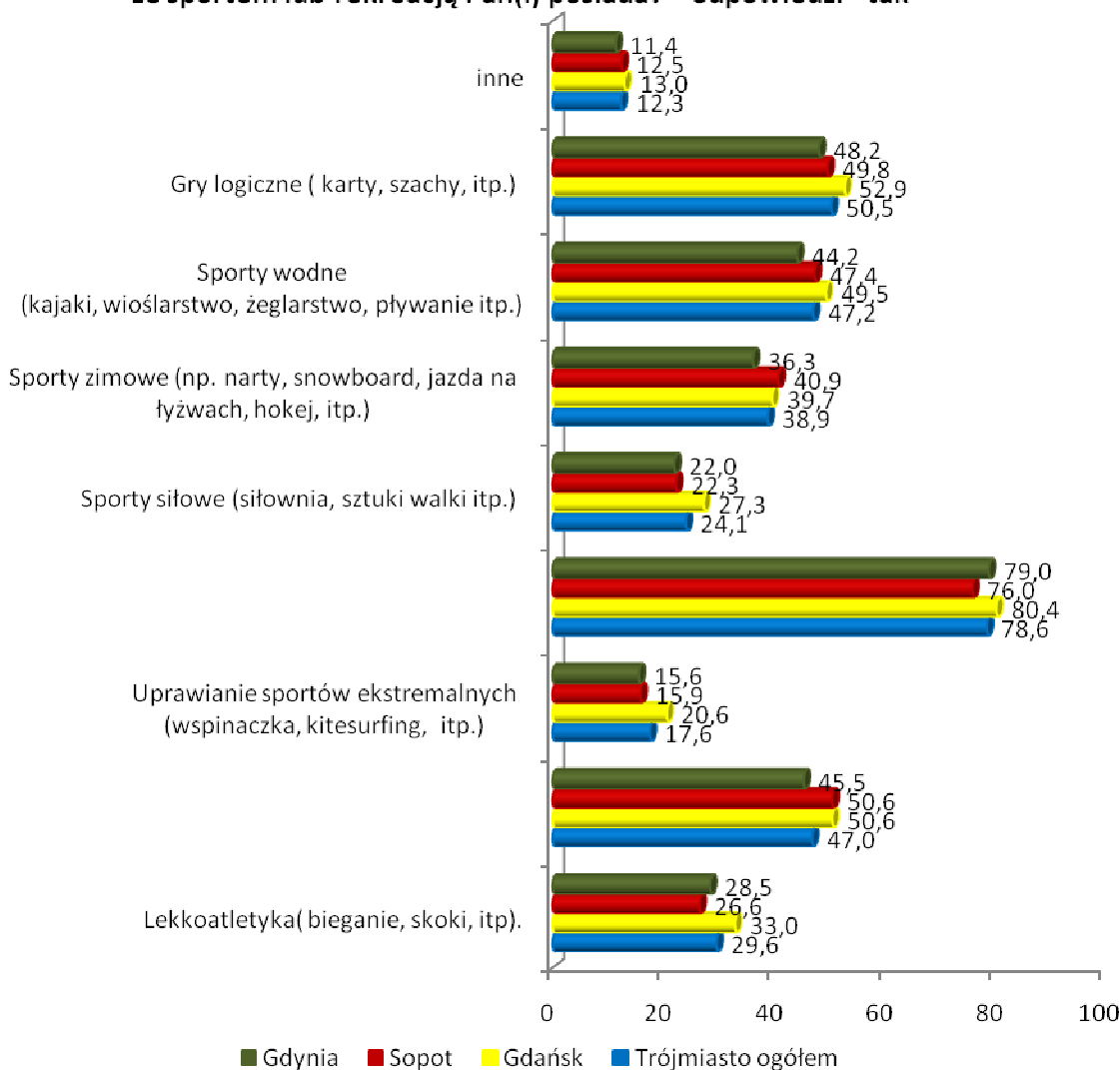
**Które z wymienionych kategorii, zdolności bądź zainteresowań artystycznych
Pan(i) posiada? - odpowiedzi "tak"**

2. Zdolności bądź zainteresowania sportowo - rekreacyjne

Stawiając pytanie o zdolności i zainteresowania związane ze sportem, wśród odpowiedzi twierdzących najpopularniejsza okazała się deklaracja uprawiania jakiegoś typu rekreacji, na przykład jazda na rowerze, rolnach, wędkarstwo, czy ogrodnictwo. W tej kategorii mieści się prawie 78,6% wskazań. Mniej więcej połowa respondentów ze wszystkich miast Trójmiasta, wskazuje uprawianie sportów wodnych (47,2%), zespołowych (47%) i jakiś typ gier logicznych, jak szachy czy karty (50,5%). Co czwarty (24,1%) preferuje jakiś rodzaj sportów siłowych, czy to siłownia, czy jakiś sport walki. 29,6% praktykuje lekkoatletykę, rozumianą jako bieganie, czy skoki. Zauważono nieznacznie wyższy procent praktykowanych sportów czy rekreacji wśród Gdańszczan, poza sportami zimowymi, gdzie o 1% wyższy wynik mają mieszkańcy Sopotu i grami zespołowymi, gdzie uzyskali ten sam wynik (50,6%).

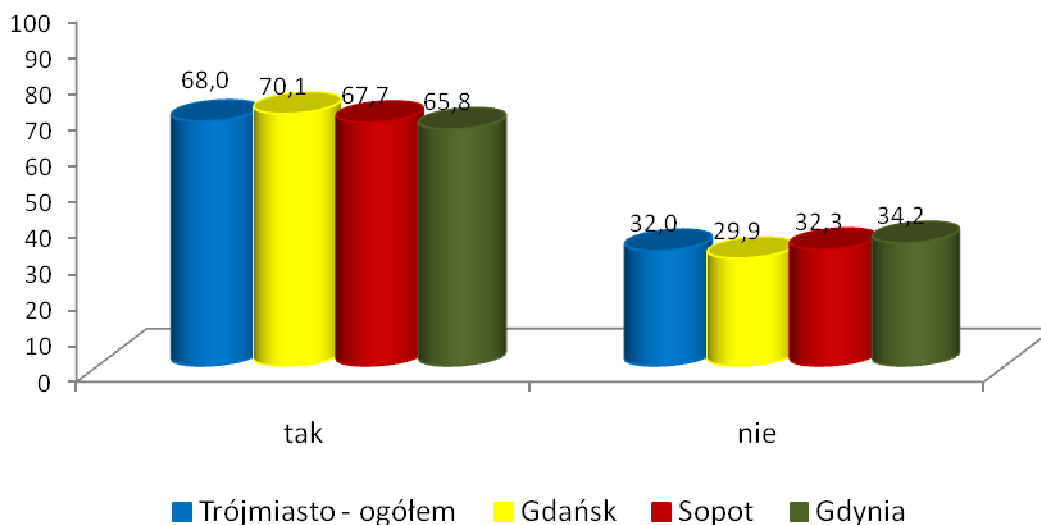
Które z wymienionych kategorii, zdolności bądź zainteresowań związanych ze sportem lub rekreacją Pan(i) posiada? - odpowiedzi "tak"

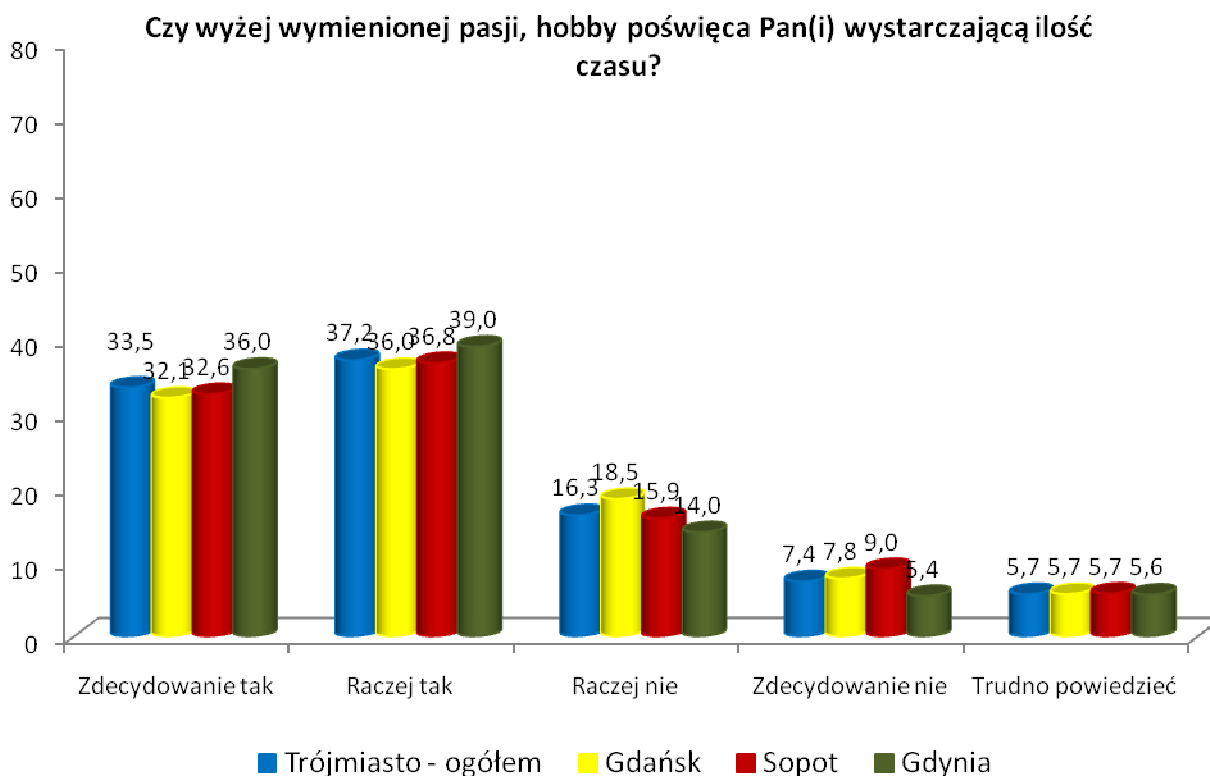
4. Posiadanie pasji (hobby)

Większość ludzi lubi pożytkować swój czas wolny, oddając się swoim pasjom, zainteresowaniom. Przeprowadzone badanie miało między innymi na celu ukazać, jakie to pasje, jak się przejawiają, z kim i jak często są realizowane. Trójmiejscy respondenci zapytani o hobby w 68% odpowiadają, że takowe posiadają. Najwyższą liczbę potwierdzeń wyliczono dla Gdańszczan (70,1%), nieco niższą dla Sopotu, 67,7%, a najniższą, 65,8% dla mieszkańców Gdyni.

Czy posiada Pan(i) pasję, hobby?

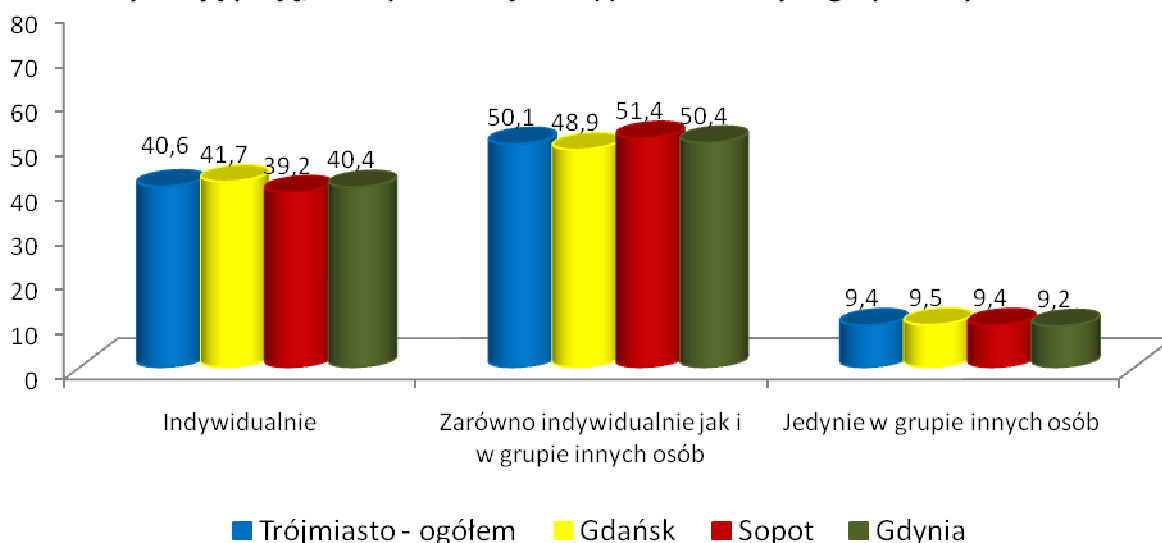

Kiedy poproszono respondentów o określenie na skali Likerta czy swoim pasjom, hobby poświęcają wystarczającą ilość czasu, 70,7% stwierdziło, że tak (odpowiednio 33,5% zdecydowanie tak i 37,2% raczej tak). Niemalże co czwarty ankietowany (23,8%) nie znajduje jednak czasu na rozwijanie swoich zainteresowań (odpowiednio 16,4% raczej nie i 7,4% zdecydowanie nie). Mieszkańcy Gdańska spośród reszty mają najniższy procent deklaracji posiadania czasu na realizację swoich pasji, Sopotianie są pośrodku, respondenci z Gdyni mają najwyższy procent potwierdzeń, równo 75%. Jest to prawdopodobnie związane z dużą liczbą uczniów gdyńskich szkół ponadgimnazjalnych, którzy wzięli udział w badaniu. Zakres ich obowiązków szkolnych umożliwia na częstsze, intensywniejsze pielęgnowanie swojej pasji, niż w przypadku osoby pracującej. Mimo, że Gdańszczanie mają najwyższy procent odpowiedzi, że raczej nie mają wystarczającej ilości czasu na swoje hobby (18,5%), to po zsumowaniu odpowiedzi raczej nie i zdecydowanie nie, najwyższy wynik przypada na mieszkańców Sopotu (24,9%).

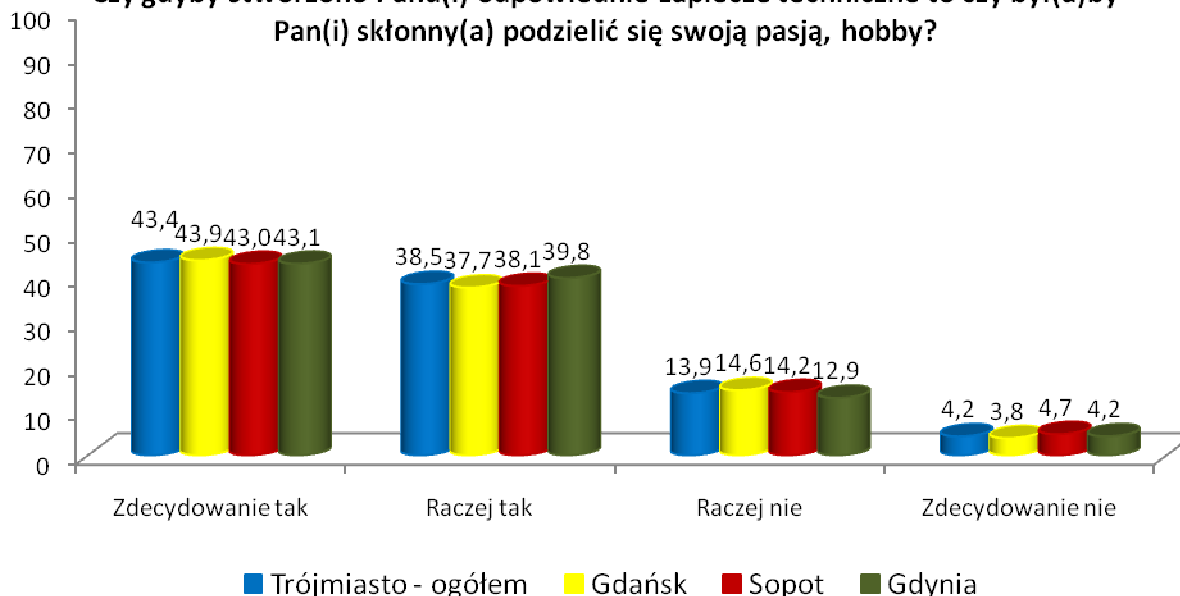
W naukach społecznych często mówi się o człowieku, że jest on istotą stadną, że najlepiej czuje się w grupie innych osób. Z przeprowadzonych badań wynika, iż ponad połowa mieszkańców Trójmiasta swoje pasje i hobby realizuje zarówno indywidualnie, jak i grupowo (50,1%). 40,6% respondentów preferuje oddawanie się im indywidualnie, co dziesiąty (9,4%) tylko w grupie. Gdańszczanie nieznacznie częściej wybierają realizację zainteresowań samotnie (41,7%), podobnie Sopotanie w przypadku deklaracji o jednoczesnym zajmowaniu się pasjami indywidualnie i grupowo (51,4%). Gdynianie odbiegają od średniej w każdej odpowiedzi tylko w niecałym procencie (0,2% różnicy przy odpowiedzi o indywidualnej pielęgnacji swojej pasji, 0,3% przy wskazaniu zarówno indywidualnej, jak i grupowej i 0,2% przy realizacji hobby wyłącznie w grupie).

Czy swoją pasję, hobby realizuje Pan(i) samemu czy w grupie innych osób?

Czy gdyby stworzono mieszkańcom Trójmiasta odpowiednie zaplecze techniczne to czy byłby oni skłonni podzielić się swoją pasją, hobby? Zawarte na poniższym wykresie wyniki napawają wielkim optymizmem. Z przeprowadzonych badań wynika, że prawie połowa przebadanych osób (43,4%) na tak zadane pytanie udzieliła odpowiedzi zdecydowanej twierdzącej a kolejne 38,5% mieszkańców Trójmiasta raczej wyraziła swoją gotowość do dzielenia się swoimi pasjami i zainteresowaniami z innymi pod warunkiem stworzenia odpowiedniego zaplecza technicznego. Analizując odsetki dla Gdańska, Sopotu i Gdyni można powiedzieć, że ze względu na miejsce zamieszkania respondenta stosunek do tak zadane pytania jest podobny we wszystkich miast Trójmiasta.

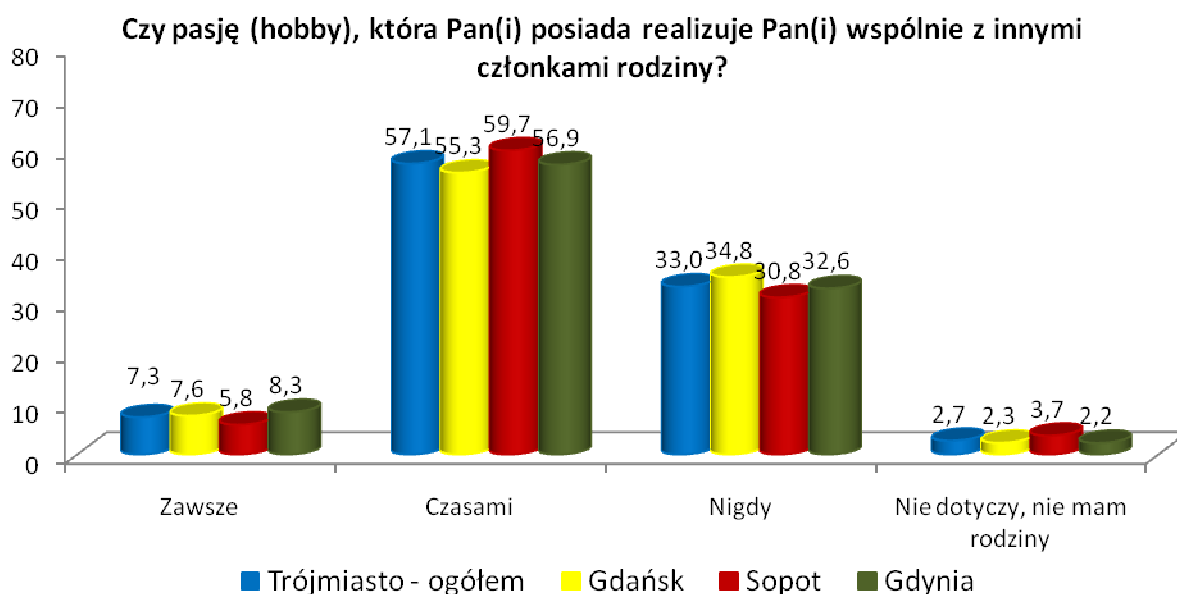
Czy gdyby stworzono Panu(i) odpowiednie zaplecze techniczne to czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) podzielić się swoją pasją, hobby?

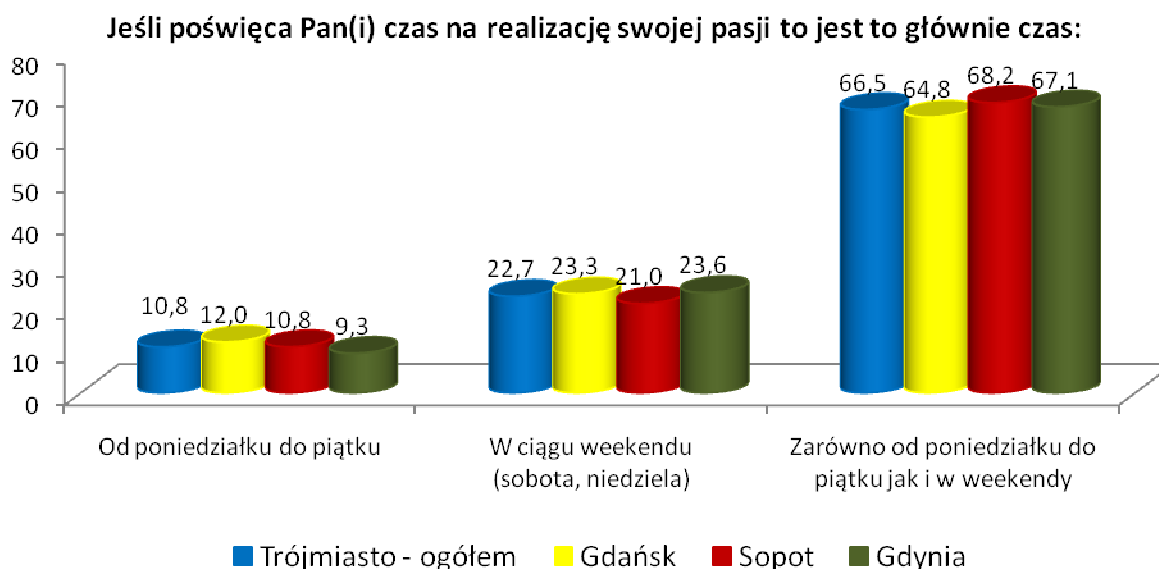
Jak wynika z danych zamieszczonych na poniższej tabeli, 92,8% ankietowanych z całego Trójmiasta swoje pasje realizuje w czasie wolnym. Tylko 7,5% znajduje ten czas, kiedy jest w pracy, 11,3% podczas innych obowiązków. Żadne z miast nie odbiega istotnie od średniej w przypadku realizacji hobby w czasie do własnej dyspozycji. Gdańszczanie nieco częściej oddają się pasji w czasie pracy (8,1%), na drugim miejscu są respondenci z Sopotu z wynikiem takim samym jak średnia dla całego Trójmiasta, Gdynianie najrzadziej deklarują tego typu praktyki (6,7%). Można zadać sobie pytanie czy pielęgnowanie swojego hobby w miejscu pracy jest dozwolone, czy jest uczciwe. Być może praca respondentów, którzy zaznaczyli tę odpowiedź jest w pewnym sensie ich pasją, jednak nie jest to główny cel tego badania, a jedynie przesłanka do rozważenia.

Czy pasję (hobby), którą Pan(i) posiada realizuje Pan(i):	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
W czasie do własnej dyspozycji	1435	92,8	560	92,6	421	92,9	454	92,8
W czasie pracy	116	7,5	49	8,1	34	7,5	33	6,7
W czasie innych obowiązków	175	11,3	74	12,2	46	10,2	55	11,2
Inne	91	5,9	35	5,8	27	6,0	29	5,9

Badanie, w swoim zamierzeniu, miało posłużyć dogłębnej analizie pojęcia czasu wolnego wśród mieszkańców Trójmiasta. Zadano więc między innymi pytanie o rozwijanie swojej pasji w gronie rodzinnym. Z przeprowadzonych badań wynika, iż 57,1% respondentów z całego Trójmiasta czasami realizuje swoją pasję z członkami rodziny. 7,3% robi to zawsze, a równo 33% nie robi tego nigdy. Zadane pytanie nie dotyczy niecałych 3%. Jeżeli chodzi o różnice na poziomie miast, Gdańszczanie najczęściej deklarują, że swoje hobby realizują bez udziału rodziny (34,8%), następnie Gdynianie (32,6%). Najniższy procent wskazań ukazał się w przypadku respondentów z Sopotu, (30,8%). Ta sama grupa respondentów ma najwyższą (59,7%), liczbę wskazań odpowiedzi czasami, chociaż ma z kolei najniższą procentowo (5,8%) liczbę odpowiedzi zawsze.

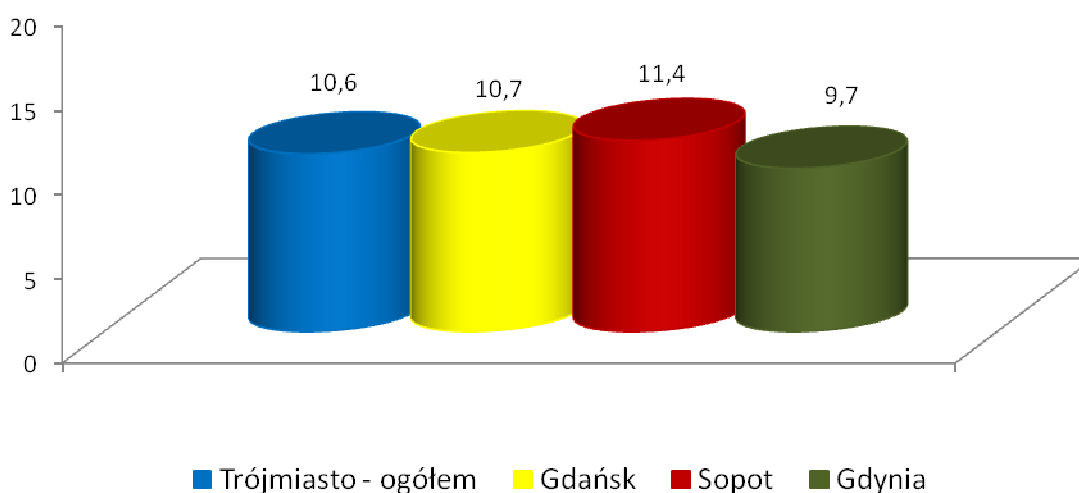

Jak ukazuje poniższy wykres, czas w jakim mieszkańcy Trójmiasta oddają się swojej pasji przypada zarówno od poniedziałku do piątku, jak i w weekendy, wskazało tak 66,5% wszystkich respondentów. 22,7% przeznacza na to soboty i niedziele, a 10,8% realizuje swoje hobby od poniedziałku do piątku. Gdańszczanie częściej od reszty oddają się w owe dni swoim pasjom (12%), Sopocianie wpisują się w wyciągniętą średnią, Gdynianie są poniżej (9,3%).

Ile czasu w ciągu tygodnia poświęcają mieszkańcy Trójmiasta na realizację swoich pasji? Jak się okazuje na przestrzeni całych 7 dni jest to przeciętnie 10,6 godziny na tydzień, co w przeliczeniu na jeden dzień tygodnia wynosi 1,5 godziny dziennie. Relatywnie najmniejszą ilość godzin do własnej dyspozycji w ciągu całego tygodnia mają mieszkańcy Gdyni (9,7 godziny) zaś najwięcej mieszkańcy Sopotu (11,4 godziny)

Ile godzin poświęca Pan(i) średnio w tygodniu na realizację swoich pasji?

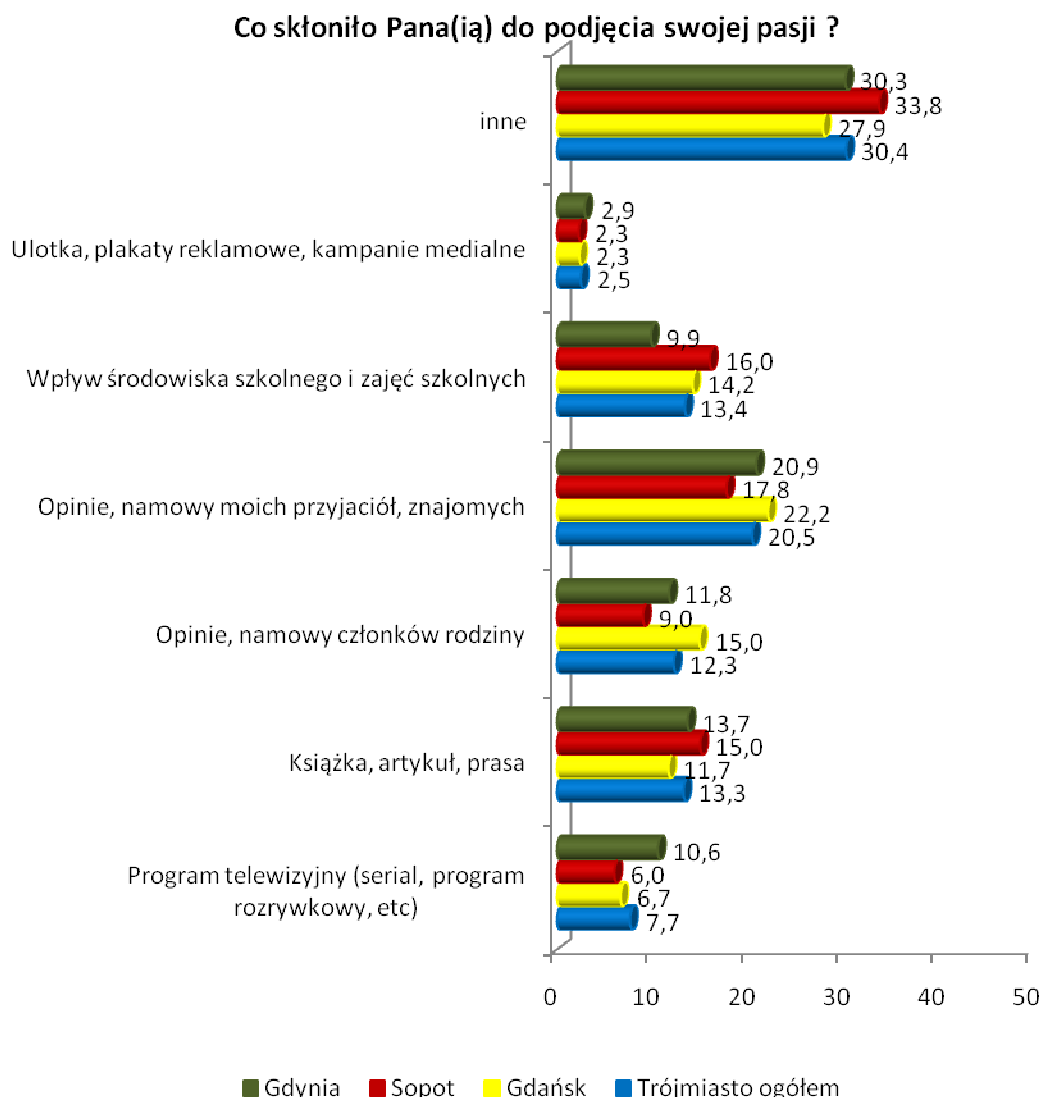
Niejednokrotnie jest tak, że człowiek przejawia podobne zachowania, jak inni ludzie z jego otoczenia. Tak samo jest w przypadku zainteresowań. Są one przedmiotami rozmów, inicjatorami interakcji, służą również identyfikacji poszczególnych jednostek, jak i samoidentyfikacji. Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli 40,9% wszystkich respondentów posiada taką samą pasję jak ich przyjaciele, koledzy, koleżanki. 23,9% dzieli swoje hobby z obecnymi partnerami, co piąty (19,9%) z rodzeństwem. 18,7% przejawia takie same zainteresowania co rodzice (a przynajmniej jedno z nich), 16,5% twierdzi, że nikt z ich otoczenia nie posiada takiej pasji jak oni. Co piąty mieszkaniec Gdyni i Sopotu ma taką samą pasję jak rodzice (20,4% wskazań u Sopocian i 19,5% u Gdynian), w przypadku Gdańszczan procent wskazań tej odpowiedzi jest tutaj najniższy (16,8%). Analiza wykazała, iż 13% mieszkańców Gdańska posiada taką samą pasję co ich dzieci, 15% deklaruje tę odpowiedź w Sopocie, natomiast w Gdyni wyboru tej odpowiedzi podjęło się niecałe 8%. Gdynianie mają też najniższy procent wskazań na uprawianie tej samej pasji z rodzeństwem (18,5%) i partnerami (19,1%), natomiast najwyższy w przypadku swoich znajomych (45,5%), gdzie reszta mieszkańców Trójmiasta dokonała tego wyboru na poziomie 38,9% u Gdańszczan i 38,7% u Sopocian. Te wyniki wskazują, iż respondenci w dużym stopniu utożsamiają się z grupą poprzez wspólne zainteresowania.

Kto z Pana(i) najbliższej rodziny i otoczenia posiada taką samą pasję jak Pan(i)?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Moi przyjaciele, koledzy, koleżanki	632	40,9	236	38,9	177	38,7	219	45,5
Mąż/ żona, partner partnerka	367	23,8	165	27,2	110	24,1	92	19,1
Moje rodzeństwo	308	19,9	126	20,8	93	20,4	89	18,5
Moi rodzice (jeden z rodziców)	289	18,7	102	16,8	93	20,4	94	19,5
Nikt nie posiada takiej pasji jak ja	255	16,5	101	16,7	74	16,2	80	16,6
Moje dziecko (dzieci)	186	12,0	79	13,0	69	15,1	38	7,9
Moi sąsiedzi	140	9,1	51	8,4	44	9,6	45	9,4
Moi dziadkowie (jeden z dziadków)	63	4,1	26	4,3	14	3,1	23	4,8
inne	54	3,5	20	3,3	16	3,5	18	3,7

Z przeprowadzonych badań wynika, iż najczęstszym powodem realizowania swojej pasji według mieszkańców Trójmiasta jest chęć rozwoju samego siebie (61,8%). Ponad połowa (55,4%) pragnie oderwać się dzięki temu od spraw codziennych, 39,4% kieruje się potrzebą zwiększania zasobów swoich umiejętności. Co czwarty (25,8%) ankietowany jako główny motyw podaje chęć zabicia nudy, co piąty (19,8%) twierdzi, że realizując swoją pasję, ma możliwość nawiązania nowych kontaktów. Część respondentów wskazuje na względy bardziej pragmatyczne, jak rehabilitacja (12,2%), czy chęć zwiększenia swoich zarobków w przyszłości (11,8%).

Dlaczego, z jakich powodów i motywów realizuje Pan(i) swoją pasję?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Z powodu chęci rozwijania samego siebie	954	61,8	380	61,9	263	58,8	311	64,5
Z powodu sprostania oczekiwaniom członków rodziny	43	2,8	11	1,8	11	2,5	21	4,4
Z powodu chęci zaimponowania znajomym	107	6,9	44	7,2	28	6,3	35	7,3
Dla zabicia czasu i nudy	398	25,8	177	28,8	111	24,8	110	22,8
Z powodów chęci dobrego zarobku w przyszłości	182	11,8	77	12,5	50	11,2	55	11,4
Z powodu możliwości nawiązywania nowych kontaktów	305	19,8	114	18,6	98	21,9	93	19,3
Z powodu zwiększania zasobów swoich umiejętności	604	39,1	255	41,5	168	37,6	181	37,6
Aby oderwać się od spraw codziennych	855	55,4	348	56,7	257	57,5	250	51,9
Z powodów zdrowotnych terapeutycznych rehabilitacyjnych	188	12,2	70	11,4	60	13,4	58	12,0
inne	155	10,0	57	9,3	52	11,6	46	9,5

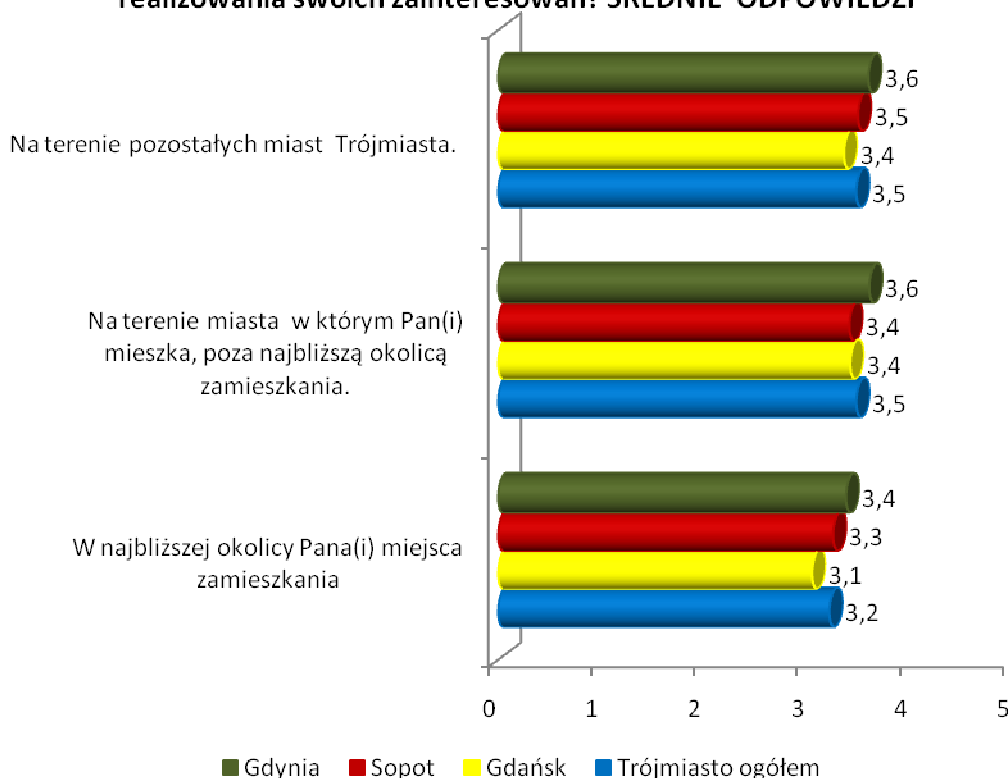
Interesujące z punktu widzenia problematyki badawczej są również motywy podjęcia pasji, hobby. Co piąty (20,5%) jako bodziec do rozpoczęcia hobby stwierdza, że były to opinie, namowy przyjaciół i znajomych. Na poziomie 13,4% plasują się odpowiedzi dotyczące wpływu środowiska szkolnego i zajęć szkolnych. Podobny pułap procentowy (13,3%) charakteryzuje odpowiedź, że do rozpoczęcia zainteresowań przyczyniły się książki lub artykuły. Jeżeli chodzi o różnice na poziomie poszczególnych miast, to Gdańszczanie najrzadziej zaznaczali odpowiedź inne, niecałe 27,9%, Gdynia 30,3%, a 33,8% Sopot. Analiza statystyczna wykazała, że co dziesiąty (9,9%) mieszkaniec Gdyni deklarował, że przyczyną rozpoczęcia jego pasji był wpływ środowiska szkolnego i jest to najniższy procent wskazań. Najczęściej tę odpowiedź w kafeterii zaznaczali Sopotanie (16%). 22,2% respondentów z Gdańska uległo namowom przyjaciół, 17,8% ankietowanych z Sopotu i 20,9% z Gdyni. Jak wynika z poniższego wykresu, równo 15% Gdańszczan wymieniło namowy rodziców, tylko 9% z Sopotu i 12,3% z Gdyni. Co dziesiąty (10,6%) mieszkaniec Gdyni zadeklarował, że do pasji przekonał go program telewizyjny, podczas gdy takiej samej odpowiedzi udzieliło tylko 6% Sopotan i niecałe 6,7% Gdańszczan.

5. Informacje na temat możliwości realizacji własnych zainteresowań

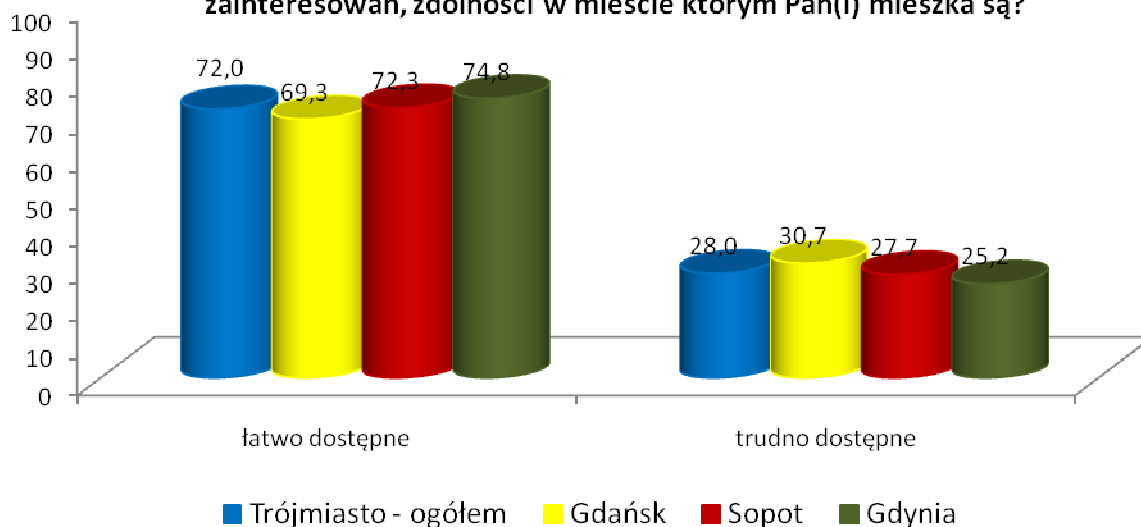
Bardzo ważne dla badania jest zgromadzenie informacji dotyczących możliwości uprawiania przez mieszkańców Trójmiasta własnych pasji. Kiedy poproszono respondentów o ocenę na skali 1-5 dostępności do informacji na temat możliwości realizacji swoich zainteresowań w najbliższej okolicy zamieszkania respondenta, otrzymanym wynikiem była średnia 3,2. Użyta skala jest podobna do tej, którą stosuje się w szkolnej skali oceniania, a więc 1 byłaby opinią skrajnie negatywną, a 5 skrajnie pozytywną. Kiedy zapytano o teren miasta, w którym mieszka ankietowany, ale poza zamieszkaną okolicą, uzyskano średnią 3,5, przy czym żadnej odpowiedzi nie udzielili mieszkańcy Gdańska. Dostępność informacji o swoich pasjach, hobby na terenie innych miast Trójmiasta, ankietowani oceniają na 3,5. Nie ma istotnych różnic w odpowiedziach mieszkańców z poszczególnych miast.

Jak ocenia Pan(i) dostępność informacji na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań? ŚREDNIE ODPOWIEDZI

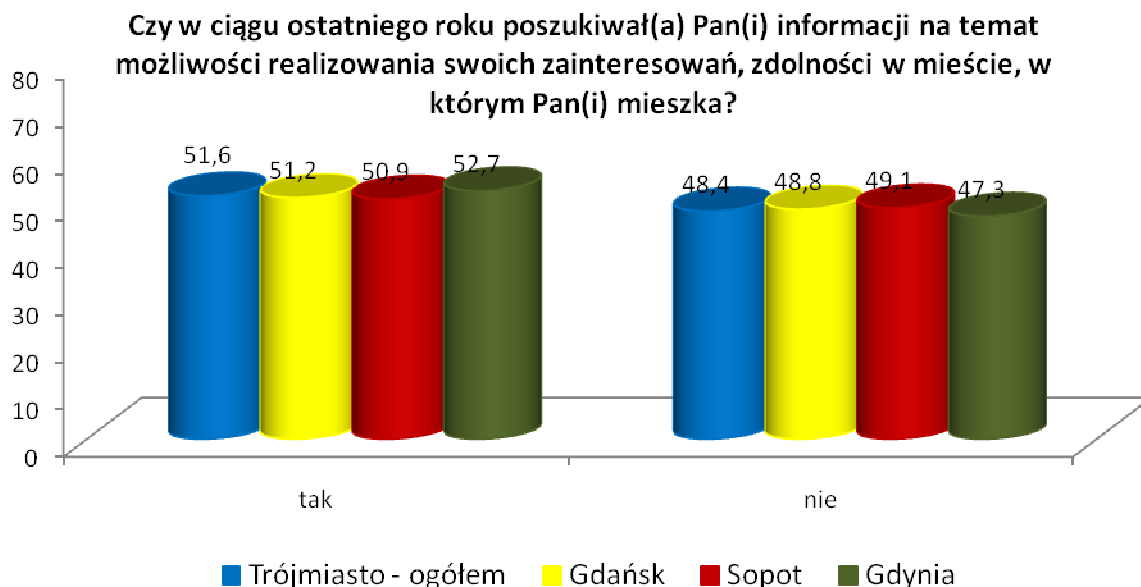

Zadając pytanie o możliwości realizowania swoich zainteresowań w mieście, w którym mieszka respondent, 72% stwierdza, że są one łatwo dostępne. Gdańszczanie najrzadziej wskazywali łatwość w dostępie do realizacji swoich pasji, 69,3%, Sopocianie o 0,3% przewyższyli wyliczoną średnią procentową (72,3%), najwyższy procent charakteryzuje Gdynian (74,8%).

Czy uważa Pan(i), że informacje na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań, zdolności w mieście którym Pan(i) mieszka są?

Przeprowadzając analizę statystyczną pytania o poszukiwanie w ciągu ostatniego roku informacji na temat możliwości realizacji swoich zainteresowań czy zdolności w mieście, w którym mieszkają ankietowani, ponad połowa (51,6%) odpowiada, że owszem, poszukiwała takich danych. 48,4% udziela odpowiedzi przeczącej. Nie ma istotnych różnic pomiędzy mieszkańcami miast Trójmiasta w tej kwestii.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż najczęstszym źródłem informacji na temat możliwych form spędzania wolnego czasu jest dla mieszkańców Trójmiasta Internet (73,4%). 59,2% sięga rad przyjaciół i znajomych, a 33,9% w tej sytuacji korzysta z plakatów, ulotek i ogłoszeń. Dane z tabeli pokazują, iż 23% badanych czerpie informacje na ten temat od rodziny, a prawie co piąty (18,1%) respondent posługuje się lokalną prasą, bądź telewizją osiedlową. Różnicę na poziomie konkretnych miast widać przy odpowiedzi o stronach internetowych. Gdańszczanie korzystają z nich w 77,2%, Gdynianie 74%, podczas gdy Sopotianie tylko w 67,9%. Ci ostatni natomiast najczęściej ze wszystkich korzystają z wiadomości e-mailowych (8,4%).

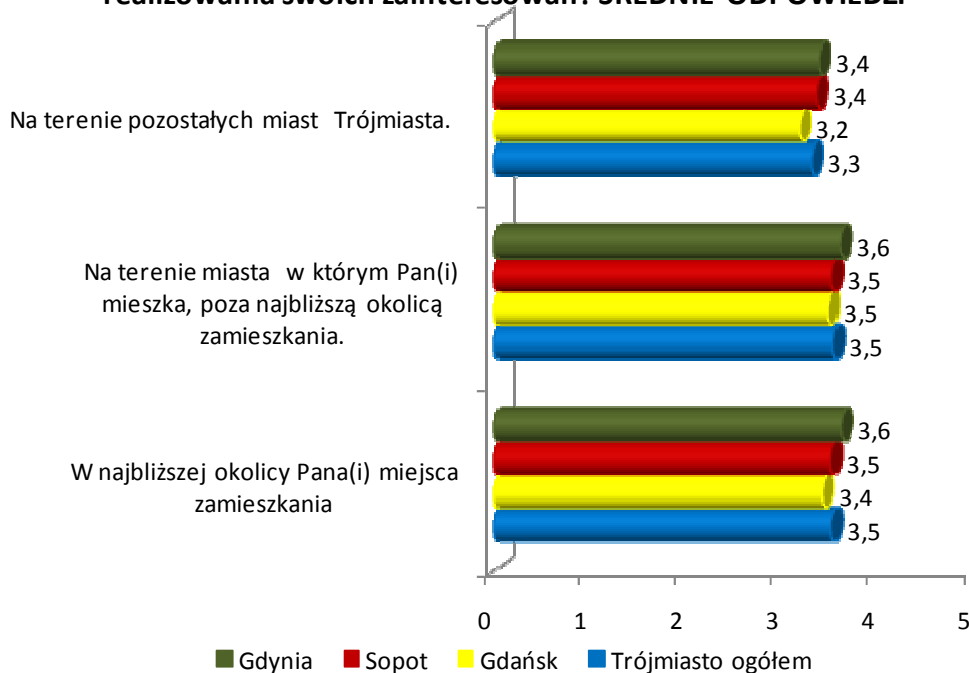
Z jakich źródeł w ciągu ostatniego roku czerpał Pan(i) informację na temat możliwych form spędzania czasu, który ma Pan(i) do własnej dyspozycji?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
od rodziny	267	23,0	92	21,0	75	22,5	100	25,5
od przyjaciół/ kolegów, koleżanek	689	59,2	269	61,4	191	57,4	229	58,4
z dostępnych plakatów, ulotek, ogłoszeń	394	33,9	146	33,3	117	35,1	131	33,4
ze stron internetowych	854	73,4	338	77,2	226	67,9	290	74,0
z wiadomości e-mailowych	81	7,0	27	6,2	28	8,4	26	6,6
z lokalnej prasy lub telewizji osiedlowej	210	18,1	89	20,3	65	19,5	56	14,3
z żadnych źródeł	21	1,8	8	1,8	9	2,7	4	1,0
z innych źródeł, jakich?	41	3,5	12	2,7	15	4,5	14	3,6

Pytając o powody dla których respondenci nie poszukiwali żadnych informacji dotyczących spędzania wolnego czasu, najczęściej wskazywali oni brak zainteresowania (28,7%). Nieco niższym procentem charakteryzuje się odpowiedź o braku potrzeby szukania tego typu informacji, gdyż respondent ma już skompletowaną wiedzę na interesujący go temat (26,8%). Dalsza analiza statystyczna wykazała, iż 22% mieszkańców Trójmiasta, nieposzukujących żadnych informacji o spędzaniu czasu wolnego, odpowiada wprost, że nie posiadają czasu do własnej dyspozycji. 16,6% mówi, że nie chce ich szukać. Mniej więcej co dziesiąty ankietowany mówi również o braku źródeł, niewiedzy (10,2%) i przeświadczeniu, że nic ciekawego dla siebie nie znajdzie (10,3%). Gdynianie częściej o około 5% deklarują brak zainteresowania dla poszukiwania informacji o czasie wolnym (32,3%), najrzadziej też mówią o braku potrzeby takich informacji (22,5%).

Dlaczego nie szukał Pan(i) żadnych informacji na temat możliwych form spędzania czasu, który ma Pan(i) do własnej dyspozycji?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
nie interesuje mnie to	293	28,7	104	26,5	84	27,5	105	32,3
nie mam czasu do własnej dyspozycji	225	22,0	81	20,7	55	18,0	89	27,4
nie ma takich źródeł skąd mógłbym czerpać takie informacje	104	10,2	47	12,0	32	10,5	25	7,7
nie potrzebuję takich informacji, bo wszystko wiem	275	26,9	103	26,3	99	32,5	73	22,5
nie chce mi się poszukiwać takich informacji	170	16,6	80	20,4	40	13,1	50	15,4
nie wiem w jaki sposób szukać takich informacji, nie wiem jak się do tego zabrać	105	10,3	45	11,5	25	8,2	35	10,8
wiem, że i tak nic ciekawego dla siebie nie znajdę	100	9,8	42	10,7	23	7,5	35	10,8
inne, jakie?	56	5,5	22	5,6	23	7,5	11	3,4

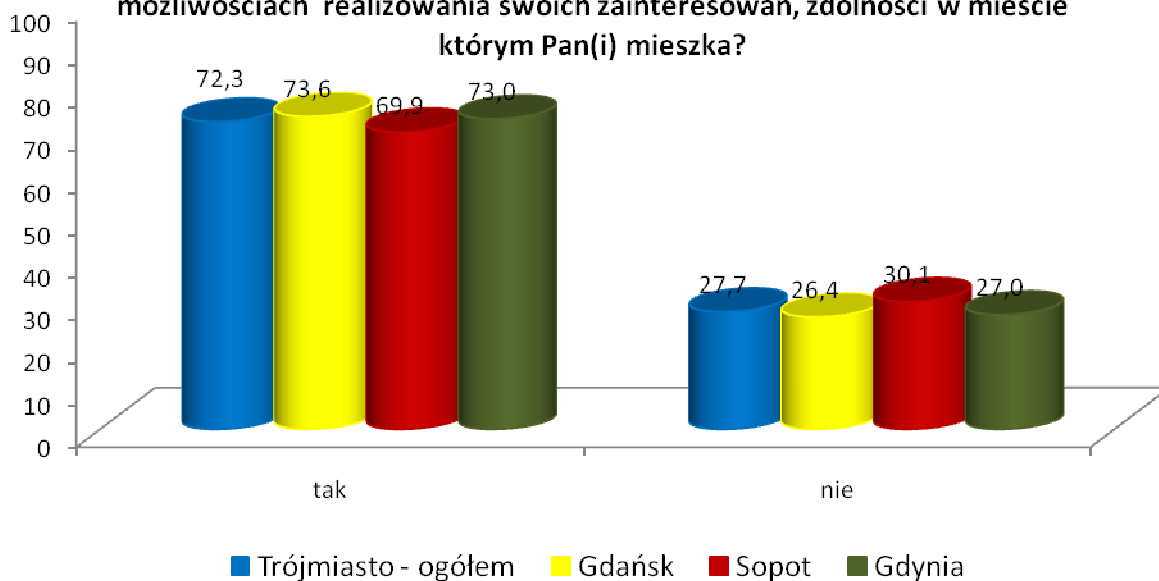
W skonstruowanym narzędziu badawczym pytania – skale pojawiają się niejednokrotnie. Umożliwia to ujęcie analizowanego tematu pod różnym kątem. Prosząc o ocenę na skali 1-5 swojej wiedzy na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań w swojej okolicy, respondenci z całego Trójmiasta oceniają się średnio na 3,5. Ten sam wynik charakteryzuje ich w przypadku terenu miasta, którym mieszkają, lecz poza najbliższą okolicą zamieszkania. Nieznacznie niżej, bo na poziomie 3,3 oceniają swoją wiedzę z możliwości realizacji swoich zainteresowań na terenie pozostałych miast Trójmiasta. Nie ma istotnych różnic w odpowiedziach na poziomie poszczególnych miast.

Jak ocenia Pan(i) swoją wiedzę na temat możliwości realizowania swoich zainteresowań? ŚREDNIE ODPOWIEDZI

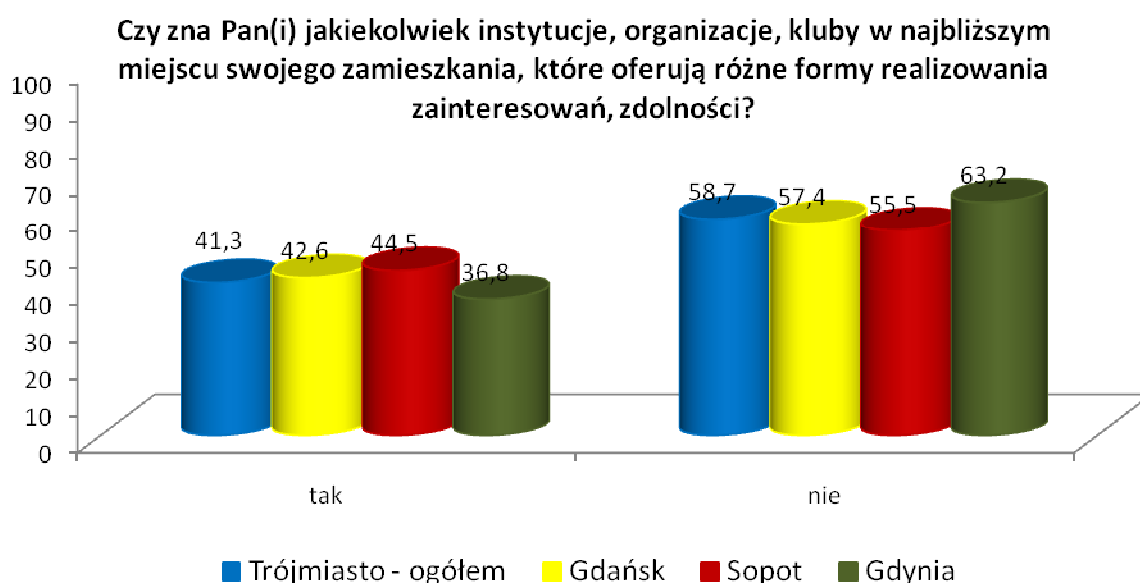
Czy mieszkańcy Trójmiasta chcieliby być informowani o aktualnościach związanych z ich pasjami? Z przeprowadzonej ankiety wynika, iż 72,3% wszystkich respondentów chciałoby być informowanym na bieżąco o możliwościach realizowania swoich zainteresowań w obrębie miasta, w którym mieszkają. Gdańszczanie i Gdynianie są w swoich odpowiedziach wyżej tej średniej procentowej (73% dla Gdynian i 73,6% dla Gdańszczan), Sopotianie deklarują taką chęć na poziomie 69,9%.

Czy chciał(a)by Pan(i) być na bieżąco informowany(a) o aktualnych możliwościach realizowania swoich zainteresowań, zdolności w mieście którym Pan(i) mieszka?

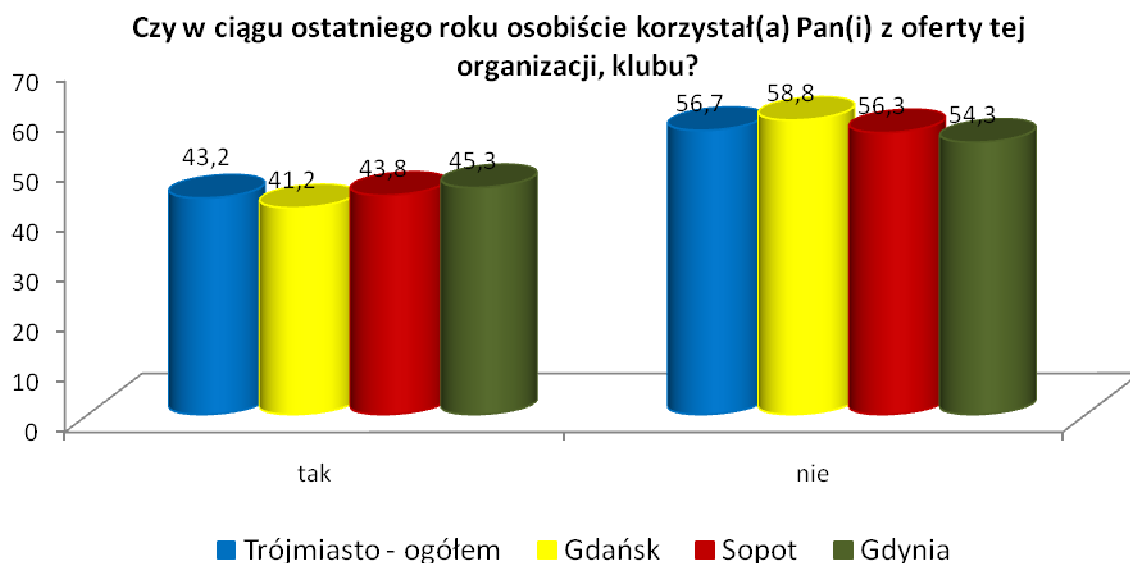

6. Znajomość instytucji oferujących różne formy realizacji zainteresowań i zdolności

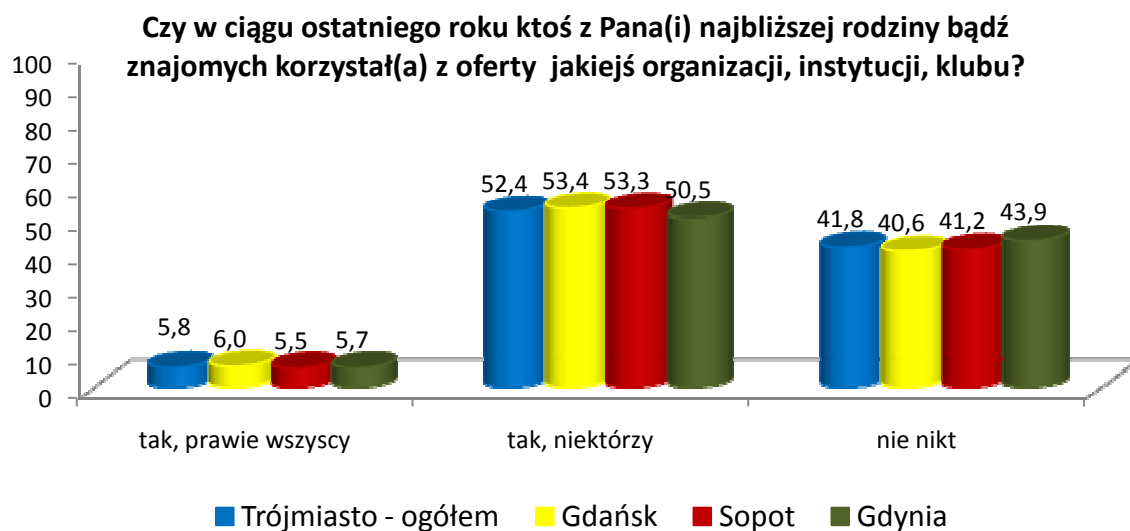
Niezmiernie ważnym blokiem pytań poruszonym w ankiecie były pytania nawiązujące do znajomości instytucji oferujących różne formy realizacji zainteresowań i zdolności. Pytając o znajomość jakiegokolwiek instytucji, organizacji czy klubu, oferujących w pobliżu miejsca zamieszkania respondenta różne formy realizowania pasji i zainteresowań, 58,7%% ankietowanych udziela odpowiedzi przeczącej. Analiza statystyczna poszczególnych miast wykazała, iż Gdańszczanie taką niewiedzę deklarują na poziomie 57,4%, Sopocianie 55,5%, natomiast Gdynianie charakteryzuje najwyższy procentowy wynik, 63,2% przeczących odpowiedzi.

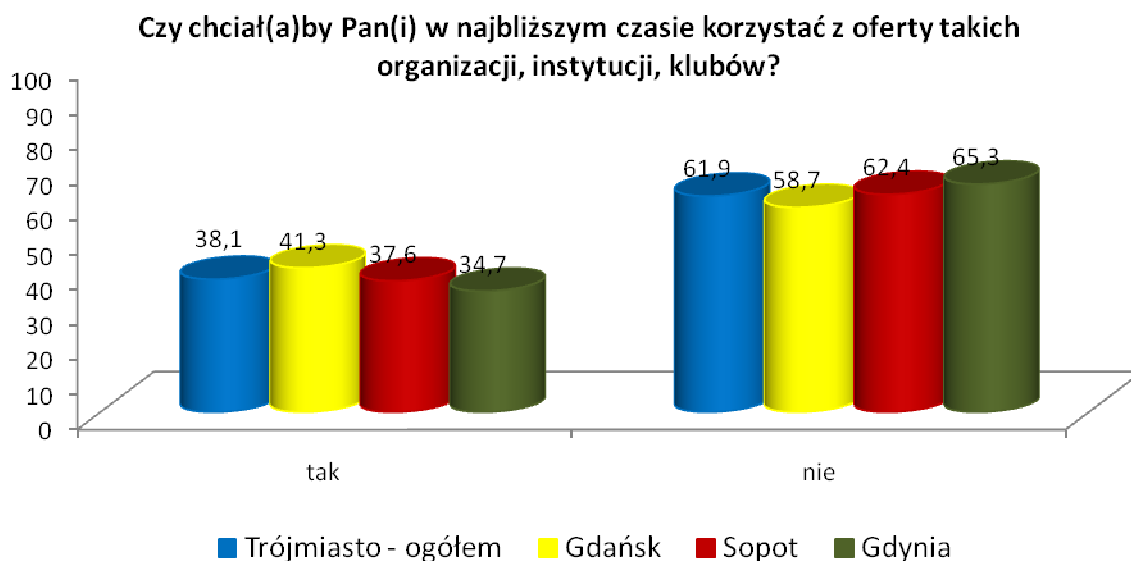
Odpowiadając na pytanie o to, czy w ciągu ostatniego roku ankietowani korzystali z oferty tychże organizacji, bądź klubów, rozkład udzielanych odpowiedzi podzielił respondentów na dwie, bardzo podobne względem ilościowym kategorii. 56,7% mieszkańców Trójmiasta udziela odpowiedzi przeczącej. Najwięcej, 58,8% takich odpowiedzi zauważono w przypadku Gdańszczan, potem Sopocian, 56,3%. Gdynianie zanotowali najwyższy procentowy wynik odpowiedzi twierdzących (45,3%).

Dla stworzenia dokładnego obrazu sytuacji, pytając o korzystanie z instytucji umożliwiających rozwijanie zainteresowań i hobby, należało również zapytać o najbliższe otoczenie ankietowanych. Z przeprowadzanych badań wynika, iż najbliższe rodziny i znajomi respondentów korzystali z propozycji organizacji, czy instytucji na poziomie 58,2% (suma odpowiedzi twierdzących). Odpowiedzi przeczących udzieliło 41,8%, z czego w przypadku Gdańska nieco 40,6%, Sopotu 41,2% i Gdyni na poziomie deklaracyjnym 43,9%.

Pytając o chęć skorzystania z oferty takich miejsc w najbliższym czasie, 61,9% mieszkańców Trójmiasta nie odczuwa takiej potrzeby. Dane z wykresu ukazują, że Gdańszczanie najczęściej udzielali odpowiedzi twierdzącej (41,3%), Sopotanie wyrażają taką chęć na poziomie 37,6%, Gdynianie w 34,7%.

7. Posiadanie czasu wolnego, czasu do własnej dyspozycji

7.1. *Pojęcie czasu wolnego.*

Jednostka, funkcjonując w społeczeństwie, podlega nieustannej socjalizacji, uczy się przystosowywać do nowych ról i związanych z nimi zachowań, które mogą być modyfikowane przez nią samą jak i jej otoczenie. Rodzina, grupy rówieśnicze i instytucje publiczne mają istotny wpływ na kształtowanie zachowań, w tym również sposobów spędzania wolnego czasu. Mówiąc o czasie wolnym młodzieży należy na wstępie precyzyjnie określić, jak go rozumiemy. Czas wolny prawie zawsze sytuował się jako przeciwstawny wobec czasu pracy, rozumianego jako wysiłek fizyczny. Oficjalna terminologia nie jest w pełni zgodna, co do treści, w literaturze możemy się spotkać z różnymi definicjami. Wynika to z faktu, że na przestrzeni lat pojęcie czasu wolnego ulegało nieustannym przemianom i było ściśle związane z czasem pracy. Próbę określenia tego pojęcia po raz pierwszy podjął ekonomista amerykański – Thorstein Veblen. Czas wolny to w jego pojęciu całokształt życia człowieka poza pracą, ilość czasu, jakim człowiek dysponował, miała wówczas decydować o jego społecznej przynależności do określonej klasy społecznej.

W innych definicjach czas wolny to czas, jakim człowiek dysponuje poza miejscem pracy zawodowej i po wywiązaniu się z codziennych obowiązków – Georges Friedmann wprowadził tu pojęcie czasu swobodnego, którego istotne wyodrębnienie z czasu wolnego polega na tym, że człowiek wolny od pracy zawodowej ma jeszcze do spełnienia pewne rodzinne i społeczne obowiązki, a więc nie jest to jeszcze w pełni wolny czas. Aleksander Kamiński określa te „części budżetu czasu, przeznaczone na czynności, którym towarzyszy poczucie obowiązku ich wykonania lub świadomość rzeczowych korzyści, ale które zarazem wykonujemy z pewnym marginesem swobody”¹ jako czas na wpół wolny.

¹ A. Kamiński: *Funkcje pedagogiki społecznej*, Warszawa 1975, rozdz. VII, podrozdz.2 „Czas wolny i wczasowanie”

Cytując za Kazimierzem Czajkowskim: „czas wolny stanowi ten okres dnia w życiu człowieka, którym dysponować może on według swej woli i uznania, przy pełnej swobodzie i nieskrępowaniu formami jego wykorzystania.”² Czajkowski stwierdza dalej, że „czas wolny jest dobrem społecznym, wypracowanym przez jednostkę i społeczeństwo dla regeneracji sił fizycznych i psychicznych po pracy zawodowej, nauce – dla rozwijania indywidualnych zamiłowań i zainteresowań, zapewnienia kulturalnego wypoczynku i kształtowania bogatszej osobowości jednostki”.³ Dlatego „(...) należy go uczynić czasem aktywnego, świadomego poszukiwania nowych celów, wartości, które pozwolą na kształtowanie postawy jednostki wobec otoczenia i znalezienie własnej roli w społeczeństwie”.⁴

Krzysztof Przecławski natomiast rozumie czas wolny jako taki, który pozostaje do dyspozycji człowieka po wykonaniu przez niego czynności związanych z zaspokojeniem biologicznych i higienicznych potrzeb oraz wszelkich czynności obowiązkowych. Duży nacisk kładzie również na możliwość swobodnego wyboru czynności, którymi człowiek pragnie się zajmować, czyli na dobrowolność oraz na takie cechy czasu wolnego jak: niezarobkowanie i przyjemność.⁵

Kamiński zdaje się być najbliżej definicji Joffre Dumazedier’a: „czas wolny obejmuje wszystkie zajęcia, którym jednostka może oddawać się z własnej chęci bądź dla odpoczynku, rozrywki, rozwoju swych wiadomości lub swego kształcenia (bezinteresownego), swego dobrowolnego udziału w życiu społecznym, po uwolnieniu się z obowiązków zawodowych, rodzinnych, społecznych”.

W *Słowniku pedagogicznym* wskazuje się, że „czas wolny jest czasem do dyspozycji jednostki po wykonaniu przez nią zadań obowiązkowych, czyli pracy zawodowej, nauki w szkole i w domu oraz niezbędnych zadań domowych. Czas ten jest przeznaczany na: odpoczynek, rozrywkę, działalność społeczną o charakterze bezinteresownym i dobrowolnym oraz na rozwój zainteresowań i uzdolnień poprzez zdobywanie wiedzy i amatorską działalność artystyczną, techniczną, naukową czy sportową”.⁶

Czas wolny mogą wypełniać różne treści. Kamiński podał definicję, zgodnie, z którą czas wolny powinien być „wolny od: pracy zawodowej podstawowej, w tym również u uczniów i studentów od zajęć szkolnych; zarobkowej pracy nadliczbowej lub od pracy w drugim zawodzie, a odnoście uczniów i studentów – od odrabiania zadań domowych; dojazdów do pracy (uczelni); zaspokajania elementarnych potrzeb organizmu (sen, higiena osobista i spożywanie posiłków); obowiązków domowych i rodzinnych oraz uczelnianego kształcenia się pracujących”.⁷

² K. Czajkowski: *Wychowanie do rekreacji*. Warszawa 1979, s. 10

³ Ibidem, s. 10

⁴ Ibidem, s. 21

⁵ K. Przecławski: *Czas wolny dzieci i młodzieży*. W: W. Pomykało (red.): *Encyklopedia pedagogiczna*. Warszawa 1993, s. 75-76

⁶ W. Okoń: *Słownik pedagogiczny*. Warszawa 1992, s. 35-36

⁷ A. Kamiński: *Czas wolny i jego problematyka społeczno-wychowawcza*. Wrocław- Warszawa-Kraków 1965, s. 69-70

7.2. Funkcje czasu wolnego.

Czas wolny jest nie tylko indywidualną sprawą każdego człowieka, ale również ważnym problemem społecznym. Badając zachowania w czasie wolnym, należy uwzględniać funkcje jakie czas wolny spełnia (lub powinien spełniać). Najważniejsze spośród nich to:

- **funkcje ekonomiczne** – regeneracja sił człowieka, które zużywana on w swojej pracy, umożliwia odnowę i wzrost zdolności. Wiążą się one z kształceniem i doszkalceniem zawodowym oraz ogólnym. W dobie głębokich przemian nikt nie może sobie pozwolić na zatrzymanie w rozwoju, zadowolenie z chwili obecnej. Szybko zmieniające się warunki wymagają przystosowania, stąd potrzeba kształcenia ustawicznego. Sprawność umysłowa i fizyczna jednostki jest uzależniona od sposobu spędzania czasu wolnego.
- **funkcje społeczno - wychowawcze** – wiążą się z rozwojem osobowości człowieka. Istotne miejsce wśród różnorodnych sposobów wykorzystania czasu wolnego zajmuje kultura. Im więcej czasu wolnego ma do dyspozycji człowiek tym więcej ma też czasu na odbiór kultury, większego znaczenia nabiera stosunek do otoczenia, oparty na estetyce. Kontakt z kulturą uatrakcyjnia sposoby spędzania czasu wolnego, a w przypadku uczestnictwa w wartościowych formach zajęć kulturalnych przyczynia się do rozwoju osobowości człowieka.
- **funkcje higieniczne** – wypoczynek fizyczny i psychiczny obejmuje zarówno rekreację – wypoczynek w sensie psychicznym – jak i wypoczynek – sen. Ze względu na tempo życia racjonalny wypoczynek i rekreacja ma dziś olbrzymie znaczenie dla podnoszenia stanu zdrowia i przedłużenia życia. Istota polega na odnowieniu sił fizycznych i psychicznych człowieka, jego zdolności do pracy, do współżycia z ludźmi i do radości życia.

7.3. Znaczenie czasu wolnego.

W ramach czasu wolnego mogą być realizowane potrzeby związane z zainteresowaniami pozazawodowymi. Do tych zainteresowań należą hobby, rozrywka i zabawa. To, że wszelkie czynności w czasie wolnym są dobrowolne, a nie narzucane, nie oznacza wcale, że są pozbawione określonych reguł postępowania i organizacji, że nie wymagają wysiłku fizycznego lub umysłowego. Satysfakcję daje człowiekowi nie tylko samo działanie, ale także jego efekty. Wiele czasu wolnego wypełniają towarzyskie kontakty z innymi ludźmi. Człowiek jest istotą społeczną i nie lubi być izolowanym od innych. Kontakty społeczne są skutecznym środkiem do poprawy przystosowania społecznego.

W czasie wolnym istnieje możliwość wykazania się swoimi uzdolnieniami, szczególnie pozazawodowymi, dzięki którym człowiek ma poczucie własnej odrębności, wartości, a nawet wyższości nad innymi. Potrzeba wykazania się w ramach czasu wolnego jest tym silniejsza, im mniej satysfakcji dostarczają zajęcia zawodowe, im mniej stwarzają szans na wybiecie się. Podstawą takich zachowań może być dążenie człowieka do wyrównania swoich niepowodzeń lub braku sukcesów w jednej dziedzinie przez dążenie do wybiecia się w innej. Właściwe wykorzystanie czasu wolnego zaspokaja również potrzebę zmian. Turystyka zapewnia zmianę otoczenia, środowiska społecznego, odbieranych bodźców. Zapewnia element przygody, niespodzianki, a czasem nawet ryzyka.

W czasie wolnym istnieje możliwość realizacji potrzeb emocjonalnych. Emocje pozostają ściśle związane ze zdrowiem psychicznym człowieka, a naturalna tendencja do poszukiwania przyjemności ma swoje głębsze uzasadnienie. Jednym ze sposobów dających upust silnym emocjom są zawody sportowe, gdzie widownia spontanicznie może reagować na grę sportową, gdzie niemal wszystkie reakcje emocjonalne są do przyjęcia. Zaspokajana jest też kolejna potrzeba – ruchu. U dzieci potrzeba ruchu wiąże się z tendencją do manipulacji, badania i poznawania otaczających je przedmiotów. U młodzieży – czynnościom ruchowym towarzyszy określony cel, ich ruch odbywa się według określonych reguł, co prowadzi do realizowania zamierzeń, podlegających ocenie innych. Te czynności przybierają formę działań w określonych dyscyplinach sportowych, wypełniając czas wolny. W czasie wolnym realizowana jest również nauka. O ile szkoła uczy dziecko głównie w zakresie kształcenia formalnego, o tyle środowisko rodzinne i inne poza szkolnym przystosowuje je do życia w społeczeństwie. To właśnie w czasie wolnym człowiek nabywa umiejętności jazdy na rowerze, prowadzenia samochodu, opieki nad chorym, gotowania.

Czas wolny wiąże się ze stylem życia, przedziałem wieku, oraz z zaangażowaniem w życie zawodowe i edukację. Granica jest niezwykle trudna do uchwycenia, ponieważ czynność przypisana do nauki czy pracy, wykonywana z głębokim zaangażowaniem i przyjemnością może zachodzić na czas wolny, który zgodnie z definicjami służy do odpoczynku. Niezwykle ważne są również wzory spędzania wolnego czasu, które związane są z przyjętym przez jednostkę stylem życia. W przypadku dzieci i młodzieży w wieku szkolnym ważna jest umiejętność kreowania sposobów wypełniania wolnego czasu, na który mają wpływ wzorce rodzinne, zastane i uznane za obowiązujące reguły w grupie rówieśników czy w klasie, a także treści przekazywane przez mass media.

Czas wolny różni się w poszczególnych kategoriach wiekowych ilością i zróżnicowaniem pod względem miejsc i form jego wykorzystania. Dla dziecka jest czasem, jaki pozostał mu po wypełnieniu obowiązków szkolnych, domowych czynności porządkowych, oraz tych związanych ze zdrowiem i higieną, a który wykorzystywany jest przez nie na wypoczynek, rozrywkę i zaspokajanie potrzeb, wynikających z własnych obszarów zainteresowań.⁸ Wpływ na treść i formę spędzania wolnego czasu mają także takie czynniki jak stopień koncentracji ludności, warunki materialne, wykształcenie i zróżnicowanie zawodowe, działalność organizacji społecznych i kulturalnych, instytucje organizujące czas wolny w lokalnych społecznościach, a także w dużej mierze tradycje kulturowe, wyzwalające nowe zainteresowania. Dlatego ważne jest szczególnie w większych aglomeracjach miejskich dążenie do budowania tradycji kulturowych.

Podstawowymi czynnikami, które różnicują sposób spędzania wolnego czasu są: „(...) wykształcenie, płeć (w znacznie mniejszym stopniu) i status (młodzież ucząca się *versus* pracująca a nie ucząca się) (...) środowisko lokalne”.⁹ Istotnym wypełnianie poszczególnych funkcji rodzinnych. Czas wolny, według Jolanty Kędzior i Mirosławy Wawrzak-Chodaczek, to „wartość sama w sobie, której treść wypełniona jest odpoczynkiem i rozrywką, rzadziej zaś zajęciami rozwijającymi osobowość”.¹⁰ Niezwykle ważne zadanie spełniają w tym miejscu instytucje, które z jednej strony powinny kreować społecznie akceptowane formy spędzania

⁸ J. Izdebska: *Czas wolny dzieci miejskich i wiejskich*. W: K. Przecławski (red.): *Czas wolny dzieci i młodzieży w Polsce*. Warszawa 1978, s. 23

⁹ K. Przecławski: *Wstęp*. W: K. Przecławski (red.): *Czas wolny dzieci i młodzieży w Polsce*, op. cit., s. 15

¹⁰ J. Kędzior, M. Wawrzak-Chodaczek (red.): *Czas wolny w różnych jego aspektach*. Warszawa 2000, s. 6-7

wolnego czasu, a z drugiej wspomagać jednocześnie jednostkę w jej rozwoju intelektualnym i fizycznym.

7.4. Funkcje szkoły a czas wolny.

Czas wolny ułatwia dziecku współdziałanie z innymi, proces jego uspołeczniania, uczenia się ról w zespole, wspólnej zabawy, rozwijania zainteresowań, wypoczynku. Powinien również sprzyjać zdrowiu i rozwojowi intelektualnemu z uwzględnieniem wypoczynku jako zasobu pozwalającego ekonomicznie wykorzystać energię. Dodatkowo różnorodne zajęcia grupowe w czasie wolnym sprzyjają wytwarzaniu się takich cech jak koleżeństwo, uprzejmość, serdeczność. Ważne też jest w aspekcie psychologicznym, podobnie jak w ekonomicznym, żeby proporcjonalnie dobrać elementy intelektualno - naukowe, dostarczane przez szkołę oraz elementy wypoczynkowo - zabawowe funkcjonujące w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych, które pozwolą na kształtowanie pełnej osobowości dzieci i młodzieży. Natomiast w aspekcie higieniczno - zdrowotnym czas wolny jest niezbędnym zabezpieczeniem jednostki przed nadmiernym obciążeniem obowiązkami szkolnymi, a także spełnia rolę profilaktyczną w zakresie ochrony zdrowia dzieci i młodzieży. Głównymi zaletami jest odprężenie organizmu od wysiłku psychofizycznego, stresu, hałasu; oraz pozytywny wpływ na samopoczucie. Niezbędnym czynnikiem jest także właściwe odżywianie. Aspekt pedagogiczny wolnego czasu realizowany jest przez umożliwienie jednostce przejmowania i rozwijania inicjatywy, przejawiania aktywności, nabywania umiejętności zorganizowania sobie zajęć pozaszkolnych, sprawdzenia swojej samodzielności. To również nabywanie umiejętności zarządzania tym czasem, co z kolei wpływa na właściwe kształtowanie jego funkcji w zakres, których wchodzi: aktywizacja społeczna, wypoczynek, rozrywka i rozwój zainteresowań. Wszystkie te funkcje wzajemnie się uzupełniają, pozwalając jednocześnie na pełne, harmonijne wykorzystanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.¹¹ Pozwalają również na włączenie ich w wewnętrzne funkcje szkoły. Można, więc stwierdzić, że już w samych wewnętrznych funkcjach szkoły tkwi obowiązek wychowania do czasu wolnego, co jest szczególnie ważne, ponieważ jako instytucja w lokalnej społeczności jest jednym z głównych organizatorów zajęć dzieci i młodzieży. Rozważania dotyczące funkcji szkoły w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży można podsumować słowami R.Wroczyńskiego: „Szkoła powinna być tą instytucją, która wyznacza zadania wychowawcze dla instytucji pozaszkolnych tak, aby wspomagały szkołę w organizowaniu w sposób celowy i racjonalny czasu wolnego dzieci i młodzieży. Wymaga to oczywiście skoordynowanego planowania wychowawczego dla ścisłej integracji ogniwa szkolnego i pozaszkolnego.”¹²

8. Czas poświęcany na obowiązki

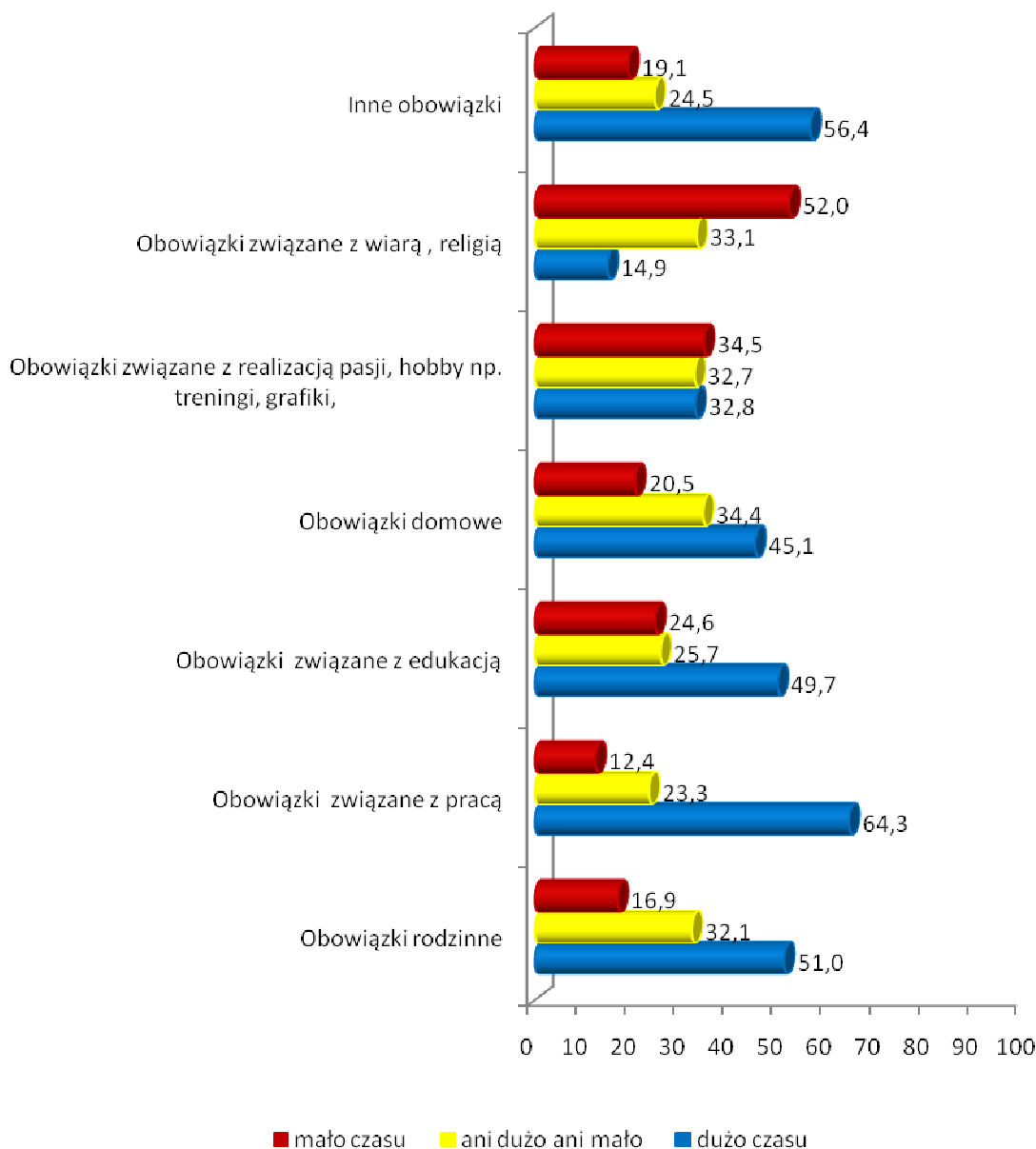
Żeby zbadać tak obszerne zagadnienie jak kultura czasu wolnego w Trójmieście, należy poszerzyć spektrum analizowanych zagadnień. Mówiąc konkretniej, poza oczywistymi z punktu widzenia badania, pytaniami o spędzany czas wolny, kompletne narzędzie musi zawierać również pakiet zagadnień dotyczących czasu poświęcanego na obowiązki. Dane z poniższego wykresu przedstawiają jak rozkłada się dla respondentów z wszystkich miast

¹¹ Ibidem, s. 54-58

¹² R. Wroczyński: *Wprowadzenie do pedagogiki społecznej*. Warszawa 1966, s. 232

podział obowiązków na zabierające dużo bądź mało czasu w ciągu tygodnia. I tak, ponad połowa ankietowanych (51%) stwierdza, że obowiązki rodzinne zajmują dużo czasu, 32,1 %, że ani dużo, ani mało, a 16,9%, że mało. 64,3% uznaje obowiązki związane z pracą za pochłaniające dużo czasu. Co drugi (49,7%) do tej kategorii zalicza również rzeczy związane z edukacją. Tak wysoki procent wskazań wiąże się prawdopodobnie z dużą reprezentacją ankietowanych z grupy młodzieży szkolnej. Dalsza analiza ukazała, że prawie połowa (45,1%) mieszkańców Trójmiasta zaznacza jako absorbujące konieczności związane z pracami domowymi. Niższy procent wskazań obowiązków zabierających dużo czasu charakteryzuje te związane z hobby i pasją (32%), oraz te dotyczące wiary, praktyk religijnych (14,9%).

**Proszę zaznaczyć ile czasu musi Pan(i) w skali tygodnia poświęcić na
poniższe obowiązki - DANE DLA TRÓJMIASTA**

Dane z poniższej tabeli ilustrują jak rozkłada się podział obowiązków Gdańszczan ze względu na ilość czasu jaki muszą im poświęcić w ciągu tygodnia. Obowiązki rodzinne

zajmują dużo czasu ponad połowie mieszkańców Gdańska (51,4%). 33,1% twierdzi, że nie zajmują one ani dużo, ani mało czasu, pozostali uważają, że obowiązki związane z rodziną zabierają mało czasu (15,4%). Najbardziej absorbujące są konieczności związane z pracą, tak uważa 67,5% ankietowanych. 11,2%, uważa że nie jest to aż tak czasochłonne. Ponad połowa (51,4%) określa rzeczy związane z edukacją jako zajmujące dużo czasu, co czwarty (25,3%) opowiada się za wypośrodkowaniem. Dużo czasu zabierają wszelkie prace domowe (46,4%), połowa (równe 50%) respondentów podaje jakieś inne czasochłonne obowiązki. Mało czasu według Gdańszczan zajmują ich pasje, 36,7% opowiada się za tą odpowiedzią, podczas gdy dużo czasu zabiera to 31,9% badanych. Ponad połowa (55,3%) respondentów uważa obowiązki związane z wiarą za mało absorbujące.

Proszę zaznaczyć ile czasu musi Pan(i) w skali tygodnia poświęcać na poniższe obowiązki: DANE DLA GDAŃSKA	Dużo czasu		Ani dużo ani mało czasu		Mało czasu	
	N	%	N	%	N	%
Obowiązki rodzinne	427	51,4	275	33,1	128	15,4
Obowiązki związane z pracą	357	67,5	113	21,4	59	11,2
Obowiązki związane z edukacją	319	51,4	157	25,3	145	23,3
Obowiązki domowe	398	46,4	287	33,5	172	20,1
Obowiązki związane z realizacją pasji, hobby np. treningi, grafiki,	246	31,9	242	31,4	283	36,7
Obowiązki związane z wiarą , religią	79	11,7	222	32,9	373	55,3
Inne obowiązki	38	50,0	20	26,3	18	23,7

Dane z poniższej tabeli ilustrują jak rozkłada się podział obowiązków Sopocian ze względu na ilość czasu jaki muszą im poświęcić w ciągu tygodnia. 47,1% określa obowiązki domowe jako czasochłonne, Do kategorii obowiązków zawierających dużo czasu zaliczono również obowiązki związane z pracą (62,3%), edukacją (46%), domem (41%), a także różnorakie inne (66,2%). Prawie połowa (49,8%), a więc mniej niż w przypadku Gdańszczan, uznała konieczności związane z religią za zabierające mało czasu, 36,1% to samo myśli o tych związanych z wykonywaną pasją.

Proszę zaznaczyć ile czasu musi Pan(i) w skali tygodnia poświęcać na poniższe obowiązki: DANE DLA SOPOTU	Dużo czasu		Ani dużo ani mało czasu		Mało czasu	
	N	%	N	%	N	%
Obowiązki rodzinne	302	47,1	231	36,0	108	16,8
Obowiązki związane z pracą	274	62,3	111	25,2	55	12,5
Obowiązki związane z edukacją	212	45,9	121	26,2	129	27,9
Obowiązki domowe	275	40,8	261	38,7	138	20,5
Obowiązki związane z realizacją pasji, hobby np. treningi, grafiki,	173	30,1	194	33,8	207	36,1
Obowiązki związane z wiarą , religią	60	11,5	203	38,7	261	49,8
Inne obowiązki	43	66,2	13	20,0	9	13,8

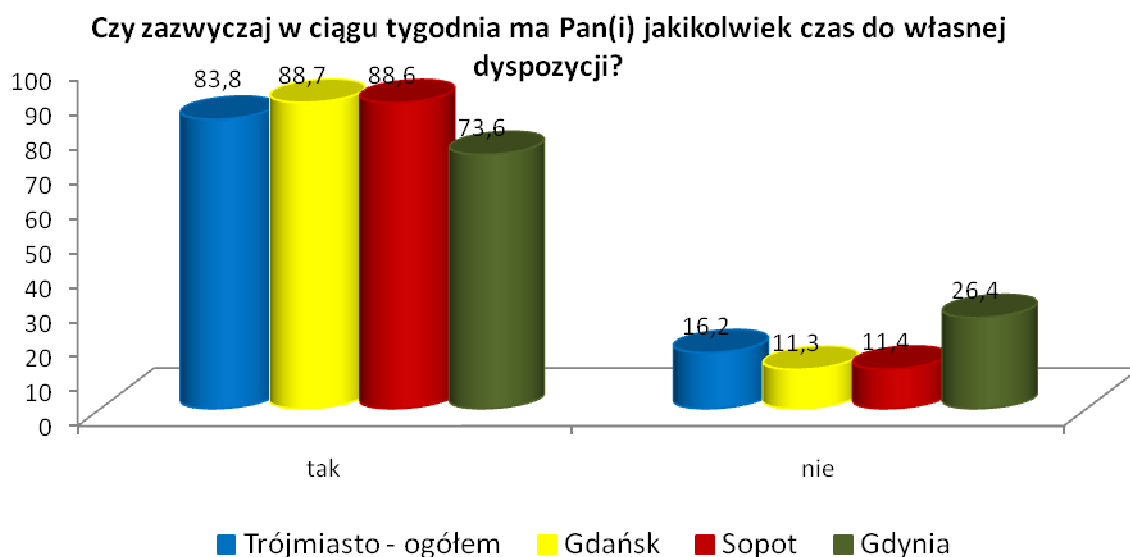
Analogicznie do Gdańska i Sopotu, dane z poniższej tabeli ilustrują jak rozkłada się podział obowiązków Gdynian ze względu na ilość czasu jaki muszą im poświęcić w ciągu tygodnia. Do obowiązków zajmujących dużo czasu mieszkańcy Gdyni zaliczają obowiązki rodzinne (53,8%), związane z pracą (62,6%), edukacją (51%), domowe (47,5%), związane z pasją (36%) i inne (54%). Mało czasu w większości (50,2%) dotyczy obowiązków związanych

z praktyka religijną.

Proszę zaznaczyć ile czasu musi Pan(i) w skali tygodnia poświęcać na poniższe obowiązki:	Dużo czasu		Ani dużo ani mało czasu		Mało czasu	
DANE DLA GDYNI	N	%	N	%	N	%
Obowiązki rodzinne	390	53,8	199	27,4	136	18,8
Obowiązki związane z pracą	311	62,6	118	23,7	68	13,7
Obowiązki związane z edukacją	275	51,0	139	25,8	125	23,2
Obowiązki domowe	340	47,5	225	31,4	151	21,1
Obowiązki związane z realizacją pasji, hobby np. treningi, grafiki,	243	36,1	224	33,2	207	30,7
Obowiązki związane z wiarą , religią	129	21,3	172	28,4	304	50,2
Inne obowiązki	34	54,0	17	27,0	12	19,0

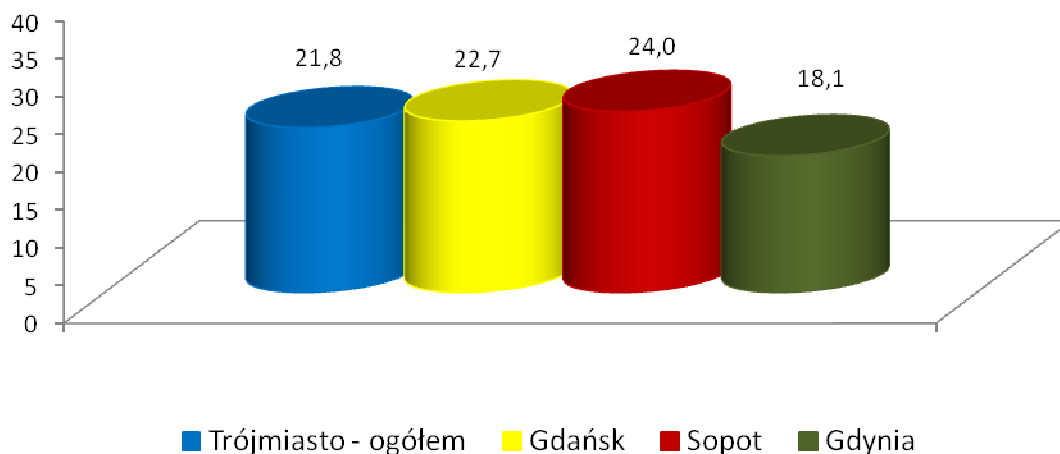
9. Czas wolny, czas do własnej dyspozycji

Mieszkańcy Trójmiasta, gdy zadano im pytanie, czy w ciągu tygodnia znajdują jakiegokolwiek czas wolny, potwierdzają to w 83,8%. Gdańszczanie deklarują czas do własnej dyspozycji w 88,7%, Sopocianie nieznacznie mniej (88,6%). Natomiast tylko 73,6% Gdynian potwierdza posiadanie czasu dla siebie.

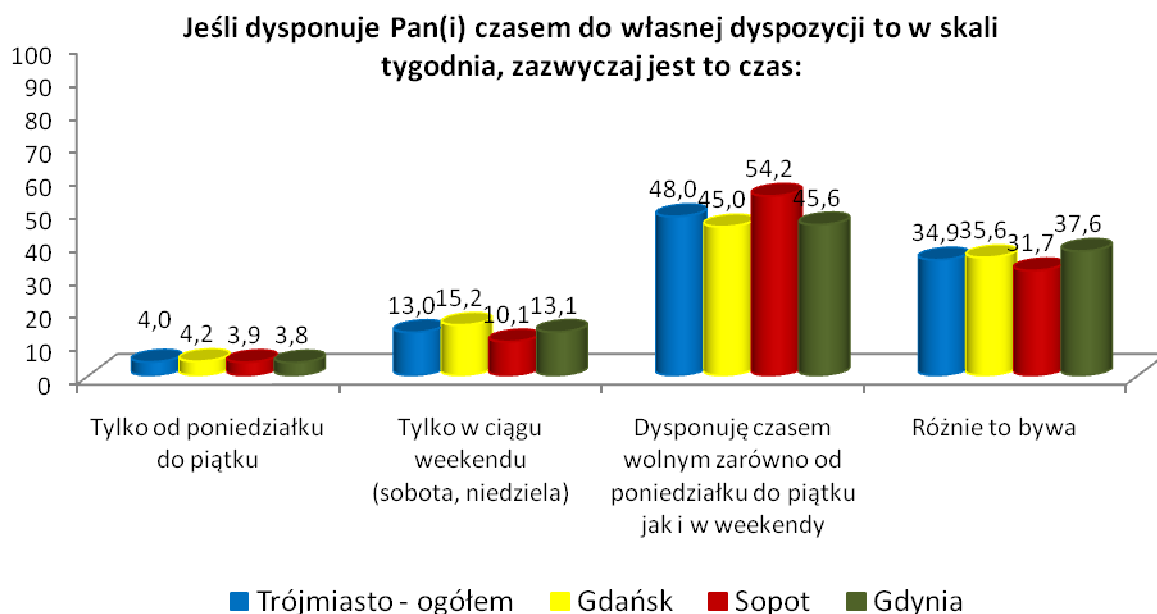

Ile zazwyczaj godzin czasu do własnej dyspozycji posiadają w tygodniu badane osoby? Jak wskazują dane zawarte na poniższym wykresie w ciągu tygodnia jest to około 22 godzin dla wszystkich mieszkańców Trójmiasta. Oznacza to, że przekładając tę liczbę godzin na poszczególne dni okazuje się, że w ciągu jednego dnia statystyczny mieszkaniec Trójmiasta ma do własnej dyspozycji 3 godziny. Najwięcej wolnego czasu deklarują mieszkańcy Sopotu (24 godziny), zaś najmniejszą ilość mieszkańcy Gdyni (18 godzin).

Ile zazwyczaj godzin czasu do własnej dyspozycji ma Pan(i) w tygodniu?

Analizując statystycznie pytanie o to, kiedy respondenci dysponują czasem wolnym, najczęściej wybieraną odpowiedzią jest dysponowanie nim przez cały tydzień, prawie połowa ankietowanych zadeklarowała tę właśnie opcję (48%). Dla co trzeciego (34,9%) mieszkańca Trójmiasta różnie to bywa, 13% znajduje czas dla siebie tylko w weekend, a 4% tylko od poniedziałku do piątku. Jak widać na wykresie, spośród ankietowanych deklarujących czas wolny tylko w weekendy, Gdańszczanie deklarują go częściej niż reszta (15,2% w stosunku do 10,2% w przypadku Sopocian i 13,1% w przypadku wskazań mieszkańców Gdyni). Respondenci z miasta Gdańsk najrzadziej wskazywali również na dysponowanie czasem wolnym w ciągu całego tygodnia (45%). Sopocianie mają najwyższy procentowy poziom wskazań posiadania czasu dla siebie zarówno w weekendy, jak i w dni robocze (54,5%). Gdynianie najczęściej wśród innych mieszkańców Trójmiasta opowiadali się za opcją różnie to bywa (37,6%).

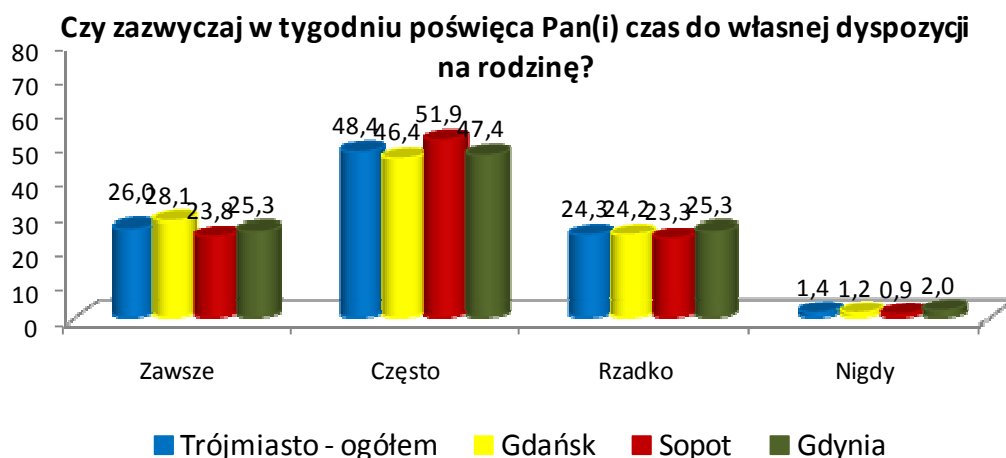

O jakiej porze dnia trójmiejscy respondenci dysponują największą ilością czasu wolnego? Dane z poniższej tabeli wykazują, iż najczęstszymi godzinami czasu wolnego dla mieszkańców Trójmiasta są godziny wieczorne (76,5%). Następnymi w kolejności wskazaniemi są godziny popołudniowe (65,6%) i nocne (32,7%). Co czwarty (25,7%) deklaruje, że dla niego godzinami czasu wolnego są te przypadające na przedpołudnie, a co piąty (20,5%) wskazuje poranek. Z przeprowadzonych badań wynika, iż właśnie poranek wybiera co piąty (20,3%) mieszkaniec Gdańska, co czwarty (25,4%) Sopocianin i tylko 15% Gdynian. Ponadto, mieszkańcy Sopotu częściej niż reszta wybierają godziny przedpołudniowe. Tę odpowiedź wskazuje co trzeci (30%) Sopocianin, co czwarty (25,7%) Gdańszczanin i co piąty (20,2%) mieszkaniec Gdyni. Jedna trzecia (32,7%) znajduje czas dla siebie w nocy.

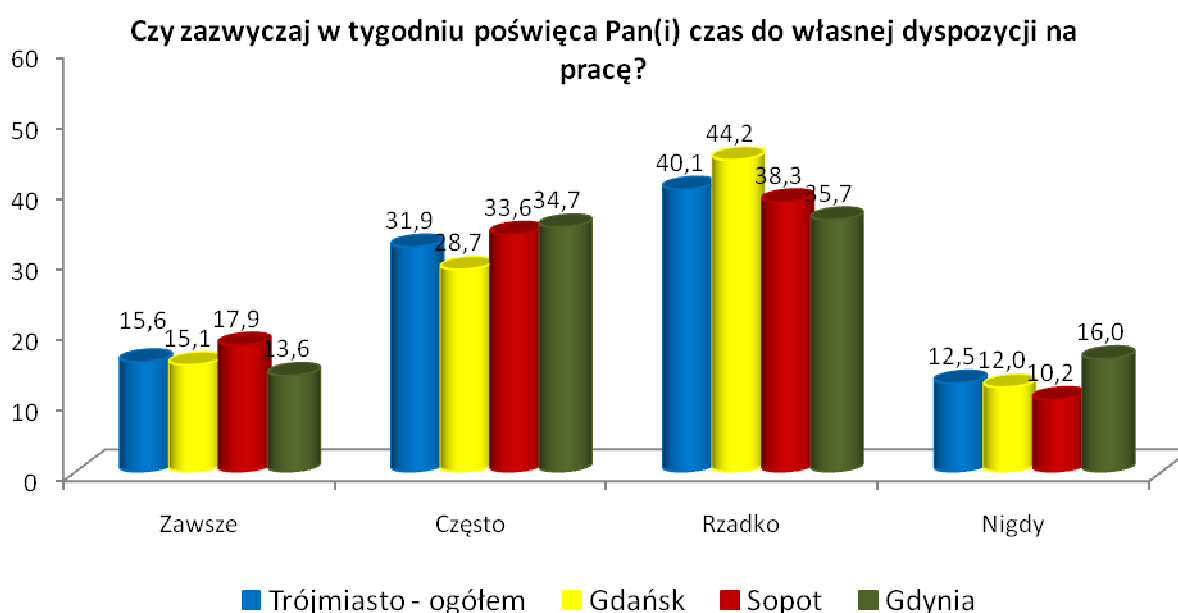
Jeśli dysponuje Pan(i) czasem do własnej dyspozycji to czy są to raczej godziny:	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Poranne	393	20,5	160	20,3	154	25,4	79	15,0
Przedpołudniowe	494	25,7	206	26,1	182	30,0	106	20,2
Popołudniowe	1261	65,6	526	66,7	409	67,5	326	62,0
Wieczorne	1469	76,5	588	74,5	480	79,2	401	76,2
Nocne	629	32,7	248	31,4	211	34,8	170	32,3

10. Formy poświęcania czasu wolnego będącego do własnej dyspozycji

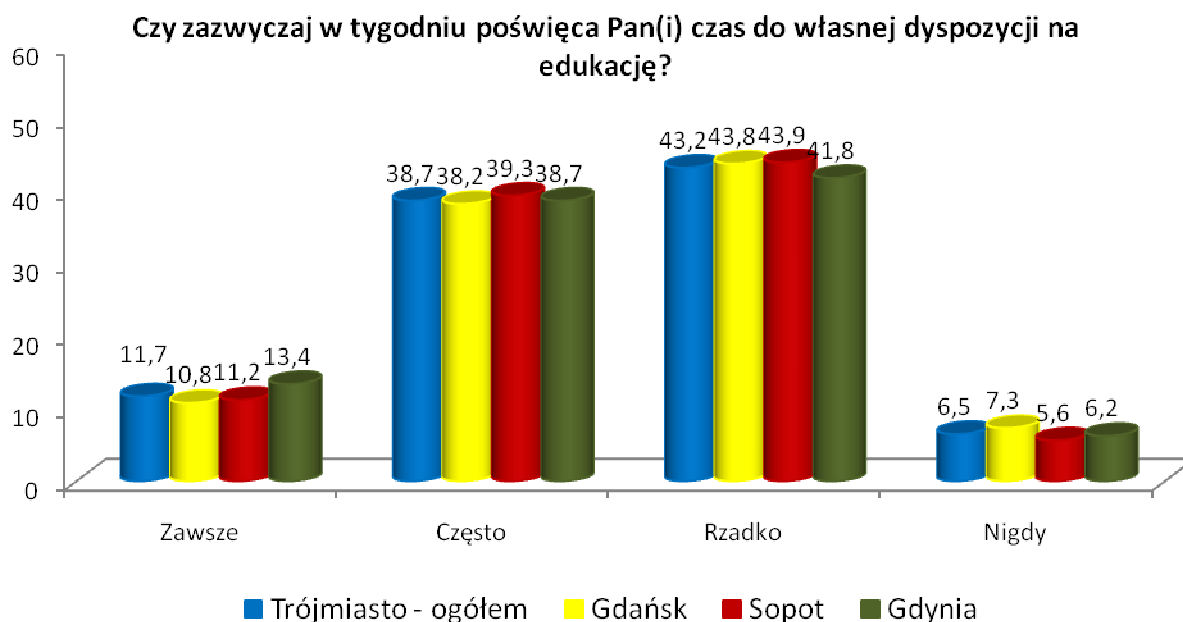
Zadając pytanie o to, czy ankietowani poświęcają czas wolny na swoją rodzinę, prawie połowa deklaruje, że robi to często (48,4%). Co czwarty (26%) twierdzi, że zawsze, na podobnym poziomie wskazań znajduje się odpowiedź rzadko (24,3%). Spośród ankietowanych, którzy na poziomie deklaratywnym wybrali odpowiedź zawsze, najwięcej wskazań charakteryzuje Gdańszczan (28,1%). Najmniejszy procent wskazań w tej kategorii jest po stronie mieszkańców Sopotu (23,8%), chociaż osiągają oni najwyższy poziom procentowy w odpowiedzi często (51,9%). Wykres ukazuje nieznaczny, ale najwyższy skądinąd procent odpowiedzi rzadko i nigdy charakteryzuje Gdynian (25,3% i 2%) .

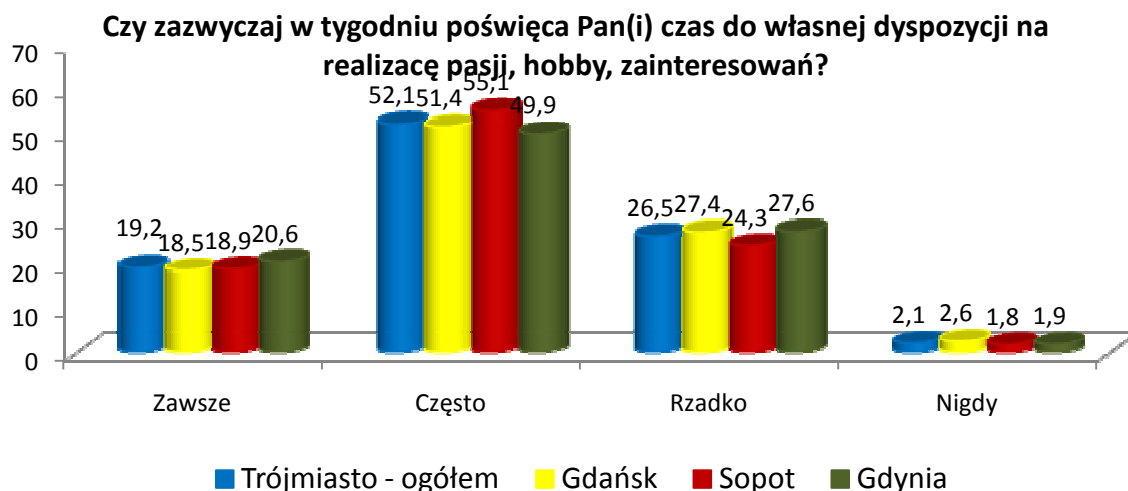
Analizując pytanie o częstotliwość poświęcania czasu wolnego na rzecz pracy, większość mieszkańców Trójmiasta robi to rzadko, 40,1% wskazań tej odpowiedzi. Często robi to jedna trzecia wszystkich badanych (31,9%), a zawsze 15,6%. Pozostałe 12,5% nigdy nie poświęciła czasu wolnego dla obowiązków związanych z pracą. Jeżeli chodzi o różnice na poziomie konkretnych miast, wyniki ukazują, iż Gdańszczanie najczęściej wśród reszty zaznaczali odpowiedź rzadko (44,2%), z kolei najrzadziej odpowiedź często (28,7%). Sopocianie na poziomie deklaracji mają najwyższy procent wskazań, jakoby zawsze rezygnowali z czasu wolnego na rzecz pracy (17,9%). Gdynia, spośród innych trójmiejskich miast ma najwyższą liczbę respondentów twierdzących, że nigdy nie poświęcają wolnego czasu na pracę (16%).

Analizując rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość poświęcania czasu wolnego na rzecz edukacji, wykres ukazuje dwie najczęstsze tendencje w dokonywanym wyborze. Nieznaczna większość mieszkańców Trójmiasta robi to rzadko, tę odpowiedź wskazuje 43,2% badanych. Często robi to 38,7% badanych i jest do druga w kolejności najczęściej zaznaczana opcja. Z badania wynika, że mniej więcej co dziesiąta (11,7%) osoba, która wzięła w nim udział, zawsze stawiał na edukację, kosztem czasu wolnego. Nie ma istotnych różnic w tej kwestii na poziomie poszczególnych miast, poza tym, że Gdynianie statystycznie częściej wybierali odpowiedź zawsze (13,4%) i najrzadziej odpowiedź rzadko (41,8%).

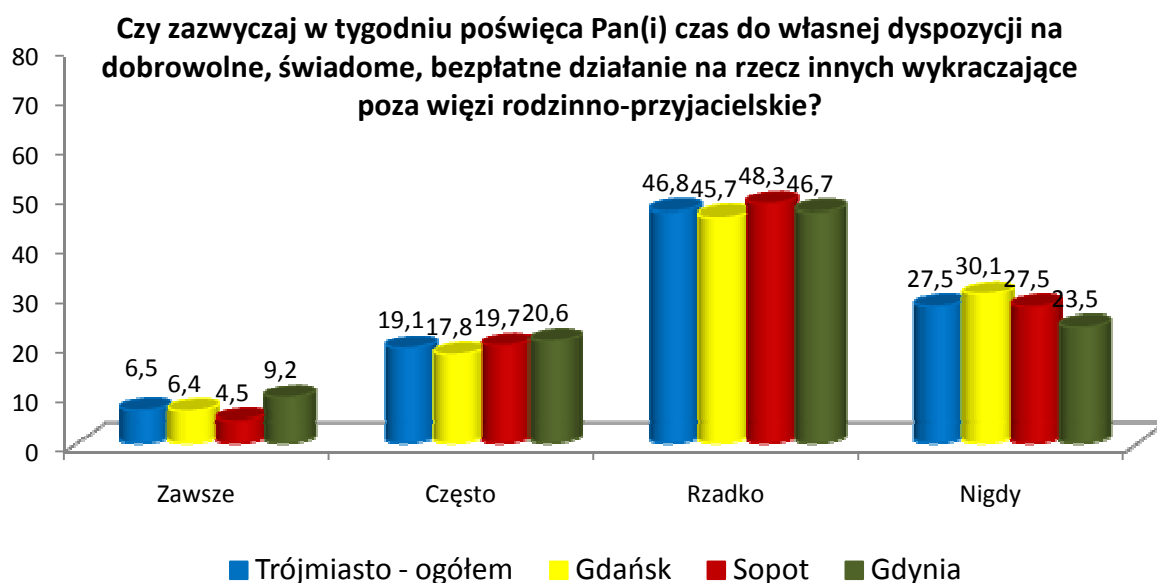

A jak wygląda poświęcanie czasu wolnego na rozwój swoich zainteresowań, uprawianie swojego hobby i realizowanie pasji? Analizując statystycznie to pytanie, ponad połowa mieszkańców Trójmiasta wskazała odpowiedź często (52,1%). Co piąty (19,2%) zadeklarował, że robi to zawsze. Rzadkość w spożytkowywaniu czasu wolnego na wymienione wyżej rzeczy, to domena co czwartego respondenta (26,5%). Nie ma istotnych różnic na poziomie poszczególnych miast, poza tym, że Sopotianie statystycznie najczęściej wybierali odpowiedź często (55,1%) i najrzadziej odpowiedź rzadko (24,3%).

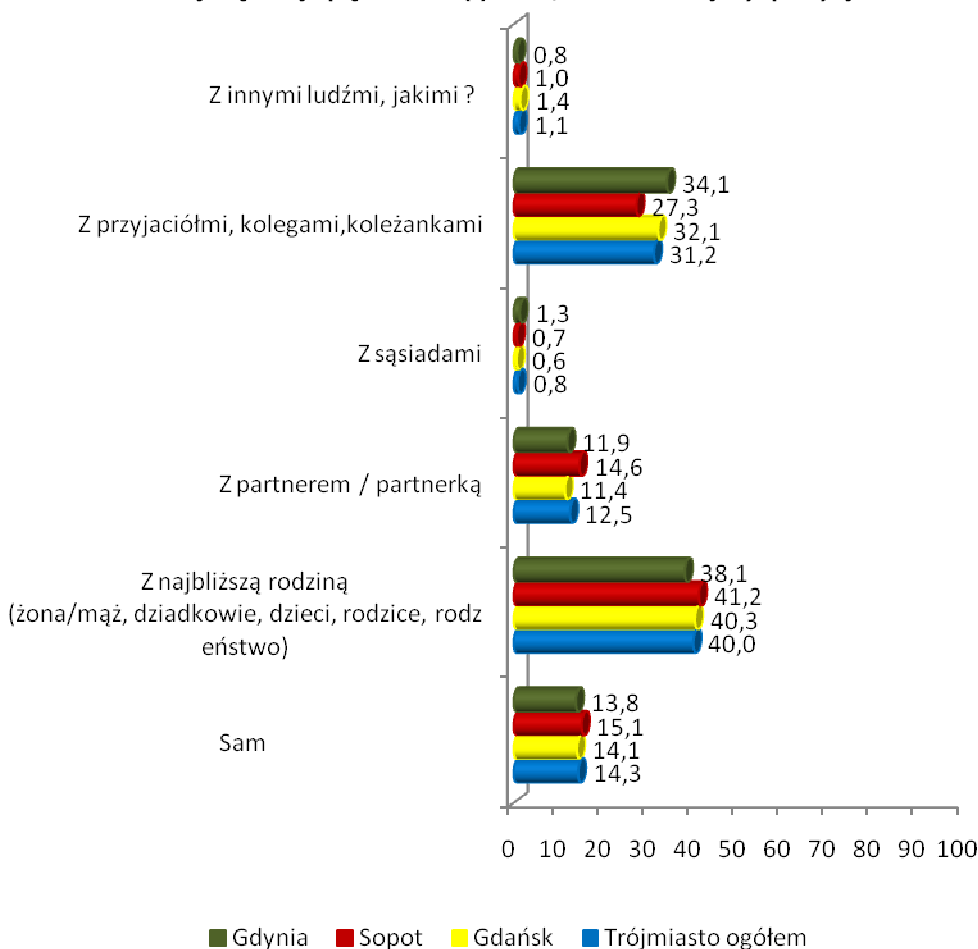
Przyglądając się wynikom analizy odpowiedzi na pytanie odnośnie poświęcania czasu wolnego na dobrowolne, świadome i bezpłatne działania na rzecz innych, wykraczające poza więzi przyjacielsko-rodzinne, większość mieszkańców Trójmiasta wybrała odpowiedź, że tego typu inicjatywy przejawia rzadko (46,7%). Dalsza analiza wykazuje, iż 27,5% przyznaje, że nigdy czegoś takiego nie robiła. Co piąty (19,1%) respondent praktykuje wolontariat

często, 6,5% robi to zawsze w czasie wolnym. Z przeprowadzonych badań wynika, iż Gdańszczanie statystycznie najrzadziej wybierali odpowiedź często (17,8%) i rzadko (45,7%). Idąc dalej, charakteryzują się najwyższym procentem wskazań przy odpowiedzi nigdy, co trzeci nie wykazuje na tej płaszczyźnie żadnej inicjatywy (30,1%). Sopocianie najrzadziej spośród reszty wybierali odpowiedź zawsze (4,5%). Co dziesiąty ankietowany (9,2%) z Gdyni deklaruje, że zawsze poświęca czas wolny na wolontariat, mieszkańców tego miast charakteryzuje również najwyższa liczba wskazań odpowiedzi często (20,6%) i najniższa liczba wskazań odpowiedzi nigdy (23,5%).

Z kim badani najczęściej spędzają swój czas wolny? Czy jest to najbliższa rodzina, przyjaciele? Jaki procent w populacji przypada w udziale samotnikom? Z przeprowadzonych badań wynika, iż mieszkańcy Trójmiasta najczęściej czas wolny spędzają z najbliższą rodziną, równo 40%. Na drugim miejscu pod względem wskazań znaleźli się przyjaciele i znajomi, ponad 31,2%. 14,3% ankietowanych spędza czas wolny w samotności, 12,5% ze swoim partnerem, bądź partnerką. Nie stwierdzono żadnych istotnych różnic na poziomie poszczególnych miast. Gdańszczanie nie odbiegają w sposób znaczący od średniej, Sopocianie częściej od reszty wybierają spotkania z rodziną (41,2%), osobami z którymi jest się w związku (14,6%), a także statystycznie najczęściej spędzają czas wolny w samotności (15,1%). Gdynianie na poziomie deklaratywnym najczęściej spośród reszty mieszkańców Trójmiasta spędzają czas wolny z przyjaciółmi i znajomymi (34,1%), najrzadziej wybierają również najbliższą rodzinę (38,1%).

Z kim najczęściej spędza Pan(i) czas, do własnej dyspozycji?

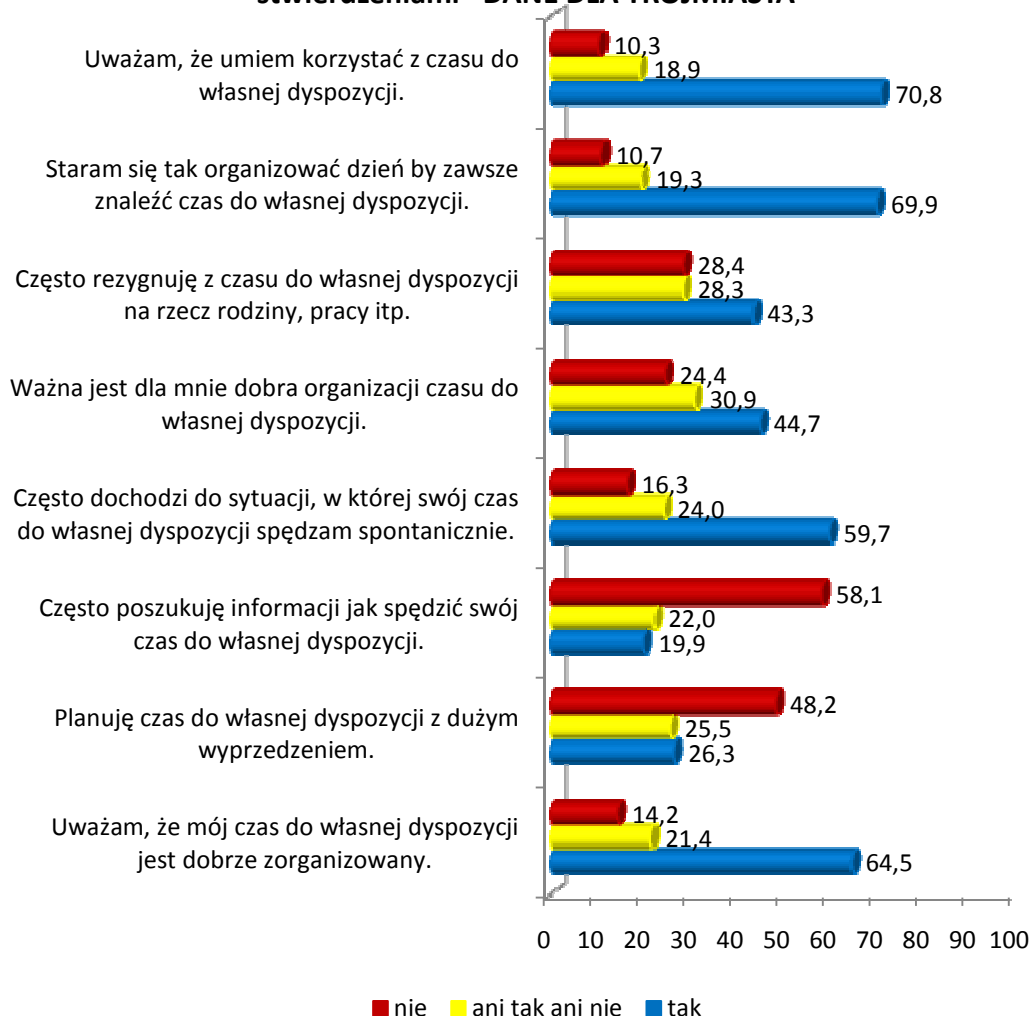

11. Umiejętność planowania czasu do własnej dyspozycji

Dobrze skonstruowane narzędzie badawcze umożliwia zbadanie, zmierzenie i zweryfikowanie wszystkiego, co zaplanuje sobie badacz. Stworzony kwestionariusz w kolejnej swojej części daje możliwość sprawdzenia jak wyglądają umiejętności planowania czasu wolnego wśród mieszkańców Trójmiasta. Kiedy poproszono o określenie, na ile respondenci zgadzają się z zamieszczonymi w ankiecie stwierdzeniami, analiza statystyczna wykazała, iż 70,8% badanych uważa, że umie korzystać z czasu wolnego. Co dziesiąta osoba (10,3%), twierdzi że nie. Podobnie 69,9% badanych stara się organizować dzień tak, aby zawsze znaleźć w nim czas do własnej dyspozycji. Ze stwierdzeniem, że często rezygnują z czasu wolnego na rzecz rodziny, pracy itp. utożsamia się nieco 43,3%. 28,4% przeczy temu twierdzeniu, podobna ilość odpowiada, że ani tak, ani nie. Dalsza analiza tego pytania pokazuje, że dla 44,7% badanych ważna jest dobra organizacja czasu wolnego, nieważna jest dla co czwartego (24,4%). 59,7% mieszkańców Trójmiasta zauważa na swoim przykładzie, że swój czas często spędza spontanicznie, co czwarty (24%) ani w pełni tego nie neguje, ani w pełni nie potwierdza. Większość respondentów nie poszukuje żadnych informacji na temat możliwości spędzania czasu wolnego, 58,1% wybrało negację tego twierdzenia, potwierdza je co piąty ankietowany (19,9%). Prawie połowa mieszkańców Trójmiasta nie planuje czasu wolnego z dużym wyprzedzeniem (48,2%). Druga połowa wskazań to

respondenci opowiadający się za potwierdzeniem podanego twierdzenia (25,5%) i ci, nie opowiadający się jednoznacznie po jednej stronie (26,3%). 64,5% wszystkich respondentów uważa, że dobrze organizuje swój czas wolny, co piąty (21,4%) zaznacza, że nie jest w stanie do końca stwierdzić jak jest w jego przypadku.

Proszę zaznaczyć na ile zgadza się Pan(i) z poniżej umieszczonymi stwierdzeniami - DANE DLA TRÓJMIASTA

Jak rozkładają się wyniki z powyższego pytania dla respondentów z poszczególnych miast Trójmiasta? Poniższa tabela obrazuje odpowiedzi dla mieszkańców Gdańska. I tak, Gdańszczanie w 63% twierdzą, że ich czas wolny jest dobrze zorganizowany. Co czwarty (25,5%) planuje czas do własnej dyspozycji z dużym wyprzedzeniem, tyle samo mniej więcej nie potrafi się zdecydować (26,1%), niecała połowa badanych przyznaje, że snucie planów z dużym wyprzedzeniem nie jest ich domeną (48,4%). 60,5% mieszkańców Gdańska nie szuka żadnych informacji jak spędzać swój czas wolny, robi to niecałe 17,8% badanych. Analiza statystyczna następnych twierdzeń wykazuje, iż 58,5% zgadza się ze stwierdzeniem, że często w ich przypadku dochodzi do sytuacji, w której spędzają swój czas wolny spontanicznie. Dla 44,7% ankietowanych ważna jest dobra organizacja czasu wolnego, prawie co trzeci (29,7%) nie przywiązuje do tego wagi, co czwarty (25,6%) zaprzecza, jakoby miało to mieć dla niego znaczenie. 46,2% Gdańszczan rezygnuje z czasu do własnej dyspozycji na rzecz rodziny,

pracy itp. 70,1% respondentów utożsamia się ze stwierdzeniem, że organizują sobie dzień tak, aby zawsze znaleźć chwilę wolnego, tylko 12% tego nie robi. Umiejętność korzystania z czasu wolnego na poziomie deklaratywnym potwierdza 70% badanych, co piąty ani jej nie potwierdza, ani nie neguje (19,6%), co dziesiąty (10,2%) przyznaje, że nie posiada takiej umiejętności.

Proszę zaznaczyć na ile zgadza się Pan(i) z poniżej umieszczonymi stwierdzeniami DANE DLA GDAŃSKA	tak		Ani tak ani nie		nie	
	N	%	N	%	N	%
Uważam, że mój czas do własnej dyspozycji jest dobrze zorganizowany.	488	63,0	172	22,2	115	14,8
Planuję czas do własnej dyspozycji z dużym wyprzedzeniem.	195	25,5	200	26,1	371	48,4
Często poszukuję informacji jak spędzić swój czas do własnej dyspozycji.	134	17,8	163	21,7	454	60,5
Często dochodzi do sytuacji, w której swój czas do własnej dyspozycji spędzam spontanicznie.	439	58,5	177	23,6	134	17,9
Ważna jest dla mnie dobra organizacji czasu do własnej dyspozycji.	336	44,7	223	29,7	192	25,6
Często rezygnuję z czasu do własnej dyspozycji na rzecz rodziny, pracy itp.	351	46,2	204	26,8	205	27,0
Staram się tak organizować dzień by zawsze znaleźć czas do własnej dyspozycji.	528	70,1	135	17,9	90	12,0
Uważam, że umiem korzystać z czasu do własnej dyspozycji.	532	70,3	148	19,6	77	10,2

Analizując poziom zgodności z podanymi stwierdzeniami dla Sopotu wynika, iż prawie 63,8% badanych uważa, że ich czas wolny jest dobrze zorganizowany. Co piąty (20,9%) ma problemy z jednoznacznym określeniem się w tej kwestii. Jedna druga (50,9%) nie planuje swojego czasu wolnego z dużym wyprzedzeniem, robi to 27% Sopotian. Ponad połowa (56,4%) nie poszukuje informacji na temat spędzania swojego czasu wolnego, robi to 21,4% badanych. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż 60,6% Sopotian przyznaje, że często dochodzi do sytuacji spontanicznego spędzania wolnego czasu, co czwarty wskazuje odpowiedź ani tak, ani nie (25,1%). 45,2% deklaruje, iż ważna dla niego jest dobra organizacja swojego czasu do własnej dyspozycji, co czwarty (24%) nie widzi takiej potrzeby i przeczy temu twierdzeniu. Rezygnację z czasu wolnego na rzecz innych potwierdza 42,1% badanych, reszta mniej więcej po równo zaprzecza (28,1%) bądź nie wykazuje jasnego zdania w tej kwestii (29,8%). Dalsze wgłębianie się w dane tabelaryczne wskazuje, że 72,1% mieszkańców Sopotu stara się zawsze wygospodarować czas wolny w ciągu dnia, nie robi tego co dziesiąty (10,8%). Równie 70% badanych, według własnej opinii umie korzystać z czasu wolnego, co piąty (19,5%) ma problem ze stanowczym samookreśleniem się w tym twierdzeniu, jeden na dziesięć (10,6%) uważa, że nie potrafi korzystać z czasu dla siebie.

Proszę zaznaczyć na ile zgadza się Pan(i) z poniżej umieszczonymi stwierdzeniami DANE DLA SOPOTU	tak		Ani tak ani nie		nie	
	N	%	N	%	N	%
Uważam, że mój czas do własnej dyspozycji jest dobrze zorganizowany.	372	63,8	122	20,9	89	15,3
Planuję czas do własnej dyspozycji z dużym wyprzedzeniem.	158	27,1	128	22,0	296	50,9
Często poszukuję informacji jak spędzić swój czas do własnej dyspozycji.	122	21,4	126	22,1	321	56,4
Często dochodzi do sytuacji, w której swój czas do własnej dyspozycji spędzam spontanicznie.	350	60,6	145	25,1	83	14,4
Ważna jest dla mnie dobra organizacji czasu do własnej dyspozycji.	256	45,2	174	30,7	136	24,0
Często rezygnuję z czasu do własnej dyspozycji na rzecz rodziny, pracy itp.	241	42,1	161	28,1	171	29,8
Staram się tak organizować dzień by zawsze znaleźć czas do własnej dyspozycji.	421	72,1	100	17,1	63	10,8
Uważam, że umiem korzystać z czasu do własnej dyspozycji.	410	70,0	114	19,5	62	10,6

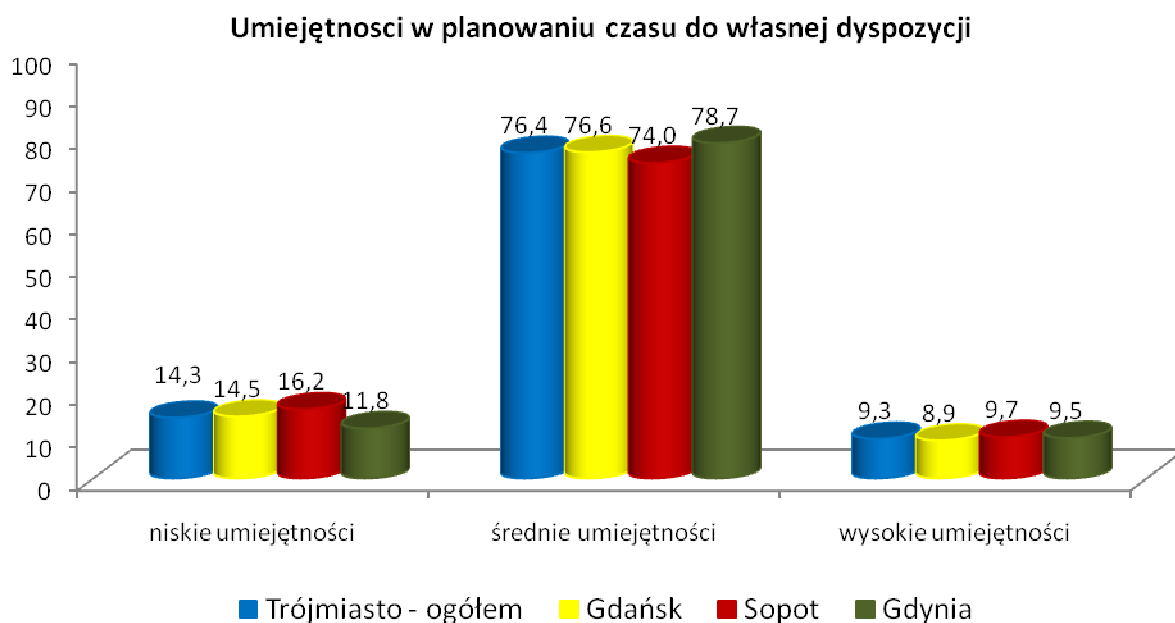
Analizując poziom zgodności respondentów z Gdyni z podanymi stwierdzeniami wynika, iż 67,3% mieszkańców Gdyni uważa, że ich czas jest dobrze zorganizowany. Co piąty (20,6%) nie wykazuje jasnego zdania w tej kwestii. Więcej jak co czwarty (26,6%) mieszkaniec Gdyni planuje swój czas wolny z dużym wyprzedzeniem, jednak 44,9% tego nie robi. 56,4% badanych przeczy jakoby miało szukać informacji na temat spędzania czasu wolnego, robi to 21,3% respondentów. 60,6% deklaruje, że często zdarza im się spędzić swój czas do dyspozycji spontanicznie, nigdy nie robi tego 16,2% ankietowanych. 44% potwierdziło ważność organizacji czasu wolnego, zanegowało ją 23,2%. Analiza kolejnych twierdzeń ukazuje, że 40,5% mieszkańców Gdyni przyznaje, że często poświęca swój czas wolny dla rodziny, na rzecz pracy, itp. Nie zdarza się to 28,8% ankietowanych. 67,2% organizuje dzień tak, aby zawsze znaleźć czas wolny tylko dla siebie. Mniej 9% nie szuka w ciągu dnia czasu dla siebie. 72,6% Gdynian deklaruje posiadanie umiejętności korzystania z czasu wolnego, co dziesiąty (10,2%) stwierdza, że nie potrafi skorzystać z czasu dla siebie.

Proszę zaznaczyć na ile zgadza się Pan(i) z poniżej umieszczonymi stwierdzeniami DANE DLA GDYNI	tak		Ani tak ani nie		nie	
	N	%	N	%	N	%
Uważam, że mój czas do własnej dyspozycji jest dobrze zorganizowany.	362	67,3	111	20,6	65	12,1
Planuję czas do własnej dyspozycji z dużym wyprzedzeniem.	141	26,6	151	28,5	238	44,9
Często poszukuję informacji jak spędzić swój czas do własnej dyspozycji.	111	21,3	116	22,3	294	56,4
Często dochodzi do sytuacji, w której swój czas do własnej dyspozycji spędzam spontanicznie.	318	60,6	122	23,2	85	16,2
Ważna jest dla mnie dobra organizacji czasu do własnej dyspozycji.	229	44,0	171	32,8	121	23,2
Często rezygnuję z czasu do własnej dyspozycji na rzecz rodziny, pracy itp.	212	40,5	161	30,7	151	28,8
Staram się tak organizować dzień by zawsze znaleźć czas do własnej dyspozycji.	352	67,2	125	23,9	47	9,0
Uważam, że umiem korzystać z czasu do własnej dyspozycji.	384	72,6	91	17,2	54	10,2

W dalszej części analizy statystycznej postanowiono z siedmiu powyższych stwierdzeń obliczyć ogólne nastawienie mieszkańca Trójmiasta do planowania własnego czasu wolnego. W trakcie operacjonalizacji tego przedsięwzięcia postanowiono, aby do ogólnej skali nie włączać stwierdzenia *Często rezygnuję z czasu do własnej dyspozycji na rzecz rodziny, pracy itp.* Dla potrzeb procedury postanowiono połączyć wszystkie wyżej wymienione pytania i stworzyć zmienną ilościową zawierającą od 7 do 35 punktów (każde z siedmiu pytań punktowanych jest na skali od 1 do 5). Warto w tym miejscu wskazać, że skala liczona jest jedynie dla tych osób, które odpowiedziały na wszystkie siedem stwierdzeń. Z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy Trójmiasta na skali od 7 do 35 uzyskali średni wynik 22 a ten wynik zbliżony jest we wszystkich miastach Trójmiasta.

W dalszym postępowaniu badawczym postanowiono z nowej zmiennej wyłonić kolejną, która w sposób czytelny będzie obrazować umiejętność planowania własnego czasu wolnego. Nowa zmienna będzie miała 3 możliwości: wysoka umiejętność planowania czasu wolnego, średnia umiejętność oraz niska umiejętność. Na etapie analizy statystycznej ustalono, że osoby z niskimi umiejętnościami to te, które uzyskały od 7 do 17 punktów, ze średnimi umiejętnościami to te osoby, które uzyskały od 18 do 27 punktów. Osoby z najwyższymi umiejętnościami planowania czasu do własnej dyspozycji to ci respondenci, którzy na siedem stwierdzeń mierzonych na skali od 1 do 5 uzyskali nie mniej niż 28 punktów.

Z przeprowadzonych badań wynika, że 2/3 badanych osób w Trójmieście ma średnie umiejętności w planowaniu czasu do własnej dyspozycji. Relatywnie najniższe umiejętności posiadają mieszkańcy Sopotu jednakże różnice pomiędzy poszczególnymi miastami nie są statystycznie istotne

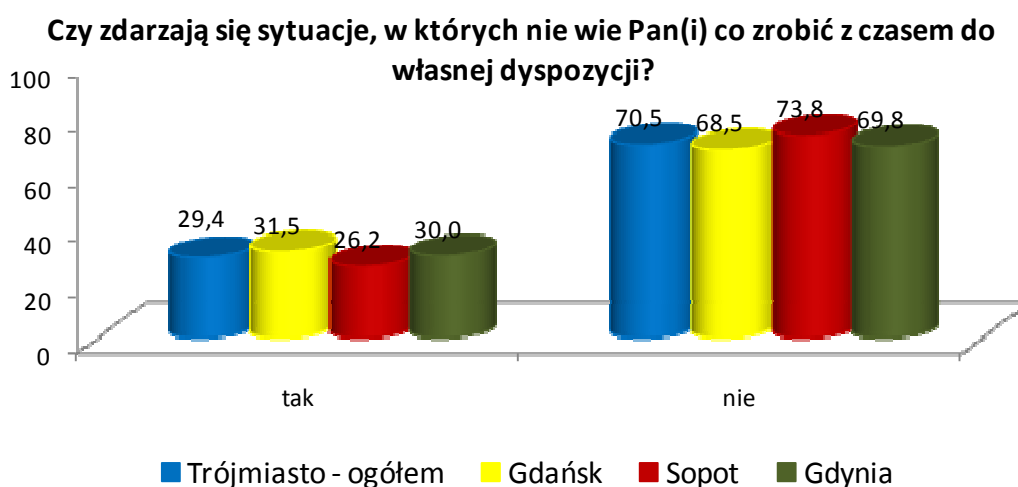

Z przeprowadzonych badań w Trójmieście wynika, że nieco wyższymi umiejętnościami w zakresie organizacji własnego czasu wolnego charakteryzują się mężczyźni oraz osoby najmłodsze, które nie przekroczyły 20 roku życia.

			Umiejętności w planowaniu czasu do własnej dyspozycji			Ogółem
			niskie umiejętności	średnie umiejętności	wysokie umiejętności	
Płeć	Kobieta	N	136	780	81	997
		%	13,6%	78,2%	8,1%	100,0%
	Mężczyzna	N	109	531	79	719
		%	15,2%	73,9%	11,0%	100,0%
Ogółem		N	245	1311	160	1716
		%	14,3%	76,4%	9,3%	100,0%

			Umiejętności w planowaniu czasu do własnej dyspozycji			Ogółem
			niskie umiejętności	średnie umiejętności	wysokie umiejętności	
Wiek respondenta	do 19 lat	N	86	413	65	564
		%	15,2%	73,2%	11,5%	100,0%
	20 - 25 lat	N	34	163	15	212
		%	16,0%	76,9%	7,1%	100,0%
	26 - 39 lat	N	40	263	25	328
		%	12,2%	80,2%	7,6%	100,0%
	40 - 59 lat	N	57	263	31	351
		%	16,2%	74,9%	8,8%	100,0%
	60 lat i więcej	N	28	209	24	261
		%	10,7%	80,1%	9,2%	100,0%
Ogółem		N	245	1311	160	1716
		%	14,3%	76,4%	9,3%	100,0%

Kiedy zapytano respondentów o to, czy zdarzają się sytuacje, w których nie wiedzą co zrobić z czasem wolnym, 70,5% stwierdza, że nie ma takowych. 31,5% Gdańszczan potwierdza jednak występowanie takich sytuacji, charakteryzuje ich największa liczba wskazań tej odpowiedzi (31,5%). Sopocianie najrzadziej spotykają się z tym problemem, Gdynianie praktycznie nie odbiegają od wyliczonej średniej dla Trójmiasta (równy 30%).

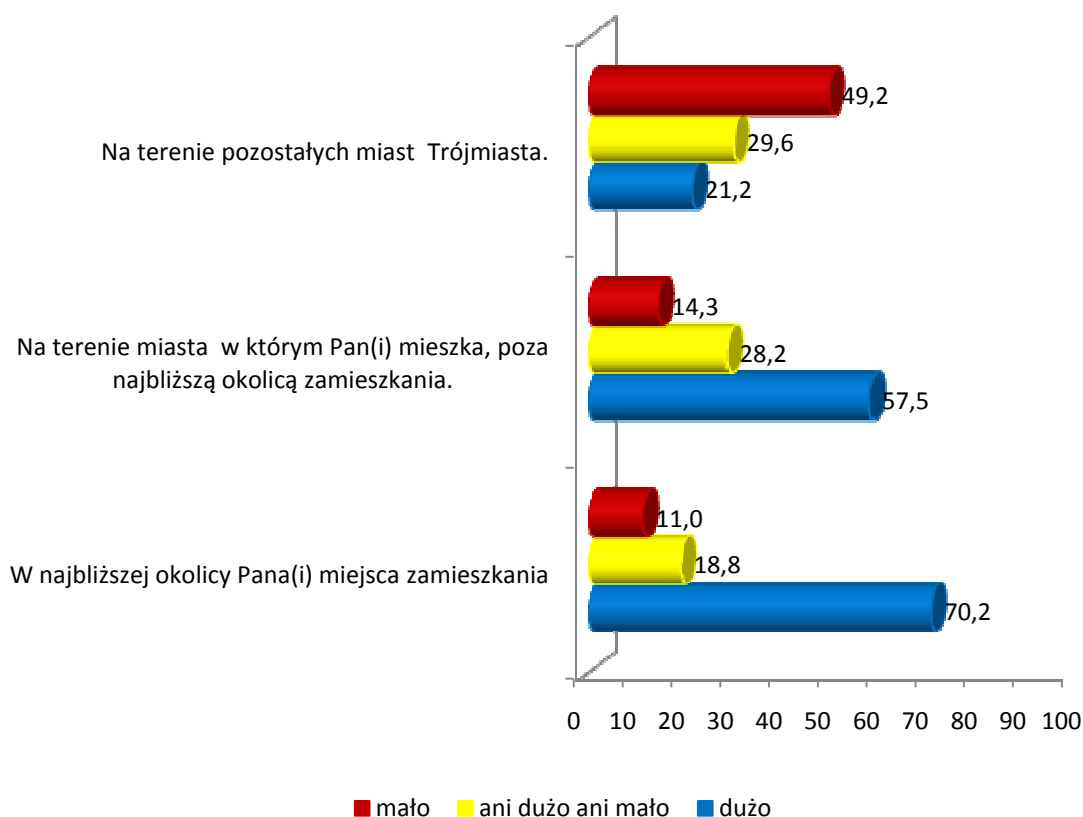
Jak wskazują dane zawarte w poniższej tabeli osoby, które nie umieją planować czasu wolnego o wiele częściej wskazują, że zdarzają się sytuacje, w których nie wiedzą co zrobić z czasem do własnej dyspozycji. Podobna zależność występuje w każdym z miast Trójmiasta. Osoby z wysokimi umiejętnościami planowania czasu wolnego o wiele częściej od pozostałych osób wskazują, iż nie zdarzają im się sytuacje, w których nie wiedzą, co zrobić z czasem do własnej dyspozycji.

Dane dla Trójmiasta			Czy zdarzają się sytuacje, w których nie wiem Pan(i) co zrobić z czasem do własnej dyspozycji?		Ogółem
			Tak	Nie	
Umiejętności w planowaniu czasu do własnej dyspozycji	niskie umiejętności	N	113	126	239
		%	47,3%	52,7%	100,0%
	średnie umiejętności	N	352	916	1268
		%	27,8%	72,2%	100,0%
	wysokie umiejętności	N	29	125	154
		%	18,8%	81,2%	100,0%
Ogółem		N	494	1167	1661
		%	29,7%	70,3%	100,0%

12. Przestrzeń, w której realizowany jest czas będący do własnej dyspozycji

Istotnym z punktu widzenia stawianych problemów badawczych jest również miejsce, w którym mieszkańcy Trójmiasta korzystają z wygospodarowanego dla własnej dyspozycji czasu. Analiza statystyczna pytania o miejsce spędzania czasu wolnego dla wszystkich mieszkańców Trójmiasta wykazała, iż 70,2% spędza dużą część czasu wolnego w okolicy zamieszkania. Mniej więcej co dziesiąty (11%) spędza w tych miejscach mało czasu. 57,5% w dużej mierze spędza czas wolny w swoim mieście, lecz poza najbliższą okolicą zamieszkania. Połowa respondentów (49,2%) spędza mało czasu dla siebie w pozostałych miastach Trójmiasta.

Jak dużo czasu do własnej dyspozycji spędza Pan(i) w granicach niżej wymienionych miejsc? - DANE DLA TRÓJMIASTA

Analizując powyższe pytanie tylko dla Gdańska wykazano, iż 68,4% mieszkańców tego miasta spędza dużo czasu wolnego w najbliższej okolicy. 55,4% pożytkuje czas wolny w Gdańsku, ale poza najbliższą okolicą, tylko 16,6% robi to poza swoim miastem. Problemy z jednoznacznym określeniem się w tej kwestii przejawia więcej niż co czwarty Gdańczyk (18,8%).

Jak dużo czasu do własnej dyspozycji spędza Pan(i) w granicach niżej wymienionych miejsc? DANE DLA GDAŃSKA	Dużo		Ani dużo ani mało		mało	
	N	%	N	%	N	%
W najbliższej okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania	527	68,4	145	18,8	98	12,7
Na terenie miasta w którym Pan(i) mieszka, poza najbliższą okolicą zamieszkania.	416	55,4	210	28,0	125	16,6
Na terenie pozostałych miast Trójmiasta.	123	16,5	197	26,4	425	57,0

Analizując pytanie o miejsce spędzania wolnego czasu przez Sopocian wykazano, iż prawie trzy czwarte tamtejszych respondentów (72,4%) spożytkowuje go w dużej mierze w najbliższej okolicy zamieszkania, mało czasu spędza tam tylko co dziesiąty (10,1%) mieszkaniec Sopotu. 59,2% ankietowanych dużo czasu spędza na terenie miasta, ale poza okolicą zamieszkania; problemy z jednoznacznym określeniem ma mniej 27,7% badanych.

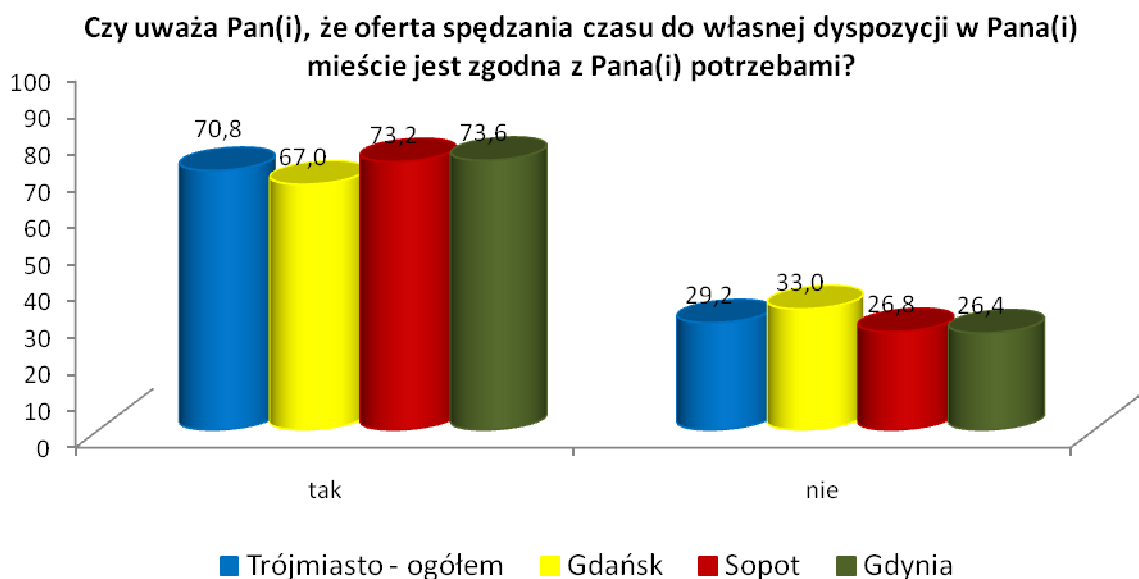
Analiza dalszych punktów w tabeli wskazuje, że 23,5% mieszkańców Sopotu deklaruje, iż dużo wolnego spędza w innych miastach Trójmiasta, ani dużo, ani mało wskazuje 34,8%, 41,7% uważa, że nie spędza go dużo w innym mieście niż Sopot.

Jak dużo czasu do własnej dyspozycji spędza Pan(i) w granicach niżej wymienionych miejsc. DANE DLA SOPOTU	Dużo		Ani dużo ani mało		mało	
	N	%	N	%	N	%
W najbliższej okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania	414	72,4	100	17,5	58	10,1
Na terenie miasta w którym Pan(i) mieszka, poza najbliższą okolicą zamieszkania.	335	59,2	157	27,7	74	13,1
Na terenie pozostałych miast Trójmiasta.	132	23,5	195	34,8	234	41,7

Analizując pytanie o miejsce spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Gdyni, wykazano, iż 70,3% spożytkowuje go w dużej mierze w najbliższej okolicy zamieszkania, co piąty (20,2%) ma problemy z jednoznacznym określeniem się w tej kwestii, mniej więcej co dziesiąty (9,5%) spędza tam mało czasu, który ma tylko do swojej dyspozycji. 58,6% ankietowanych spędza dużo czasu na terenie swojego miasta, ale poza okolicą zamieszkania, prawie 28,7% twierdzi, że nie spożytkowuje go w Gdyni ani w dużym, ani w małym stopniu. Co czwarty (25,3%) Gdynianin deklaruje, że spędza dużo czasu w innych trójmiejskich miastach, 46% twierdzi odwrotnie.

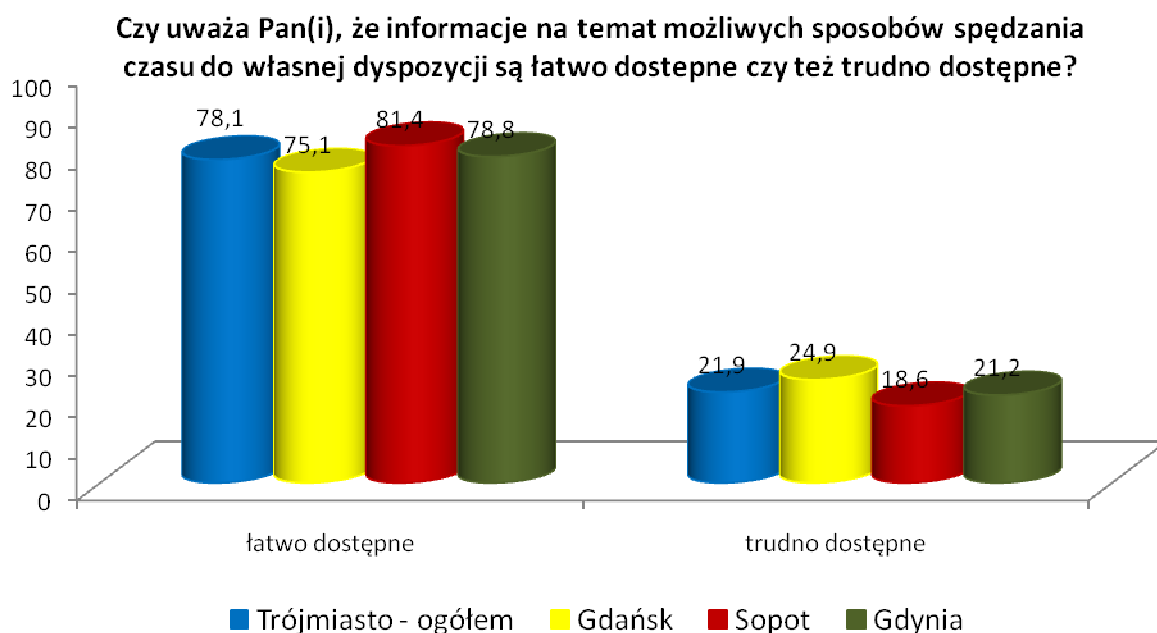
Jak dużo czasu do własnej dyspozycji spędza Pan(i) w granicach niżej wymienionych miejsc. DANE DLA GDYNI	Dużo		Ani dużo ani mało		mało	
	N	%	N	%	N	%
W najbliższej okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania	370	70,3	106	20,2	50	9,5
Na terenie miasta w którym Pan(i) mieszka, poza najbliższą okolicą zamieszkania.	308	58,6	153	29,1	65	12,4
Na terenie pozostałych miast Trójmiasta.	132	25,3	150	28,7	240	46,0

Z przeprowadzonych badań wynika, iż 70,8% mieszkańców Trójmiasta uważa, że oferta sposobów spędzania wolnego czasu, w mieście w którym żyją, jest zgodna z ich potrzebami. Gdańszczanie wykazują najniższy poziom zadowolenia z tej oferty, niespełnione oczekiwania deklaruje 33% ankietowanych, podczas gdy w przypadku Gdyni i Sopotu takie zdanie ma co czwarty mieszkaniec (odpowiednio 26,8% Sopocian i 26,4% Gdynian).

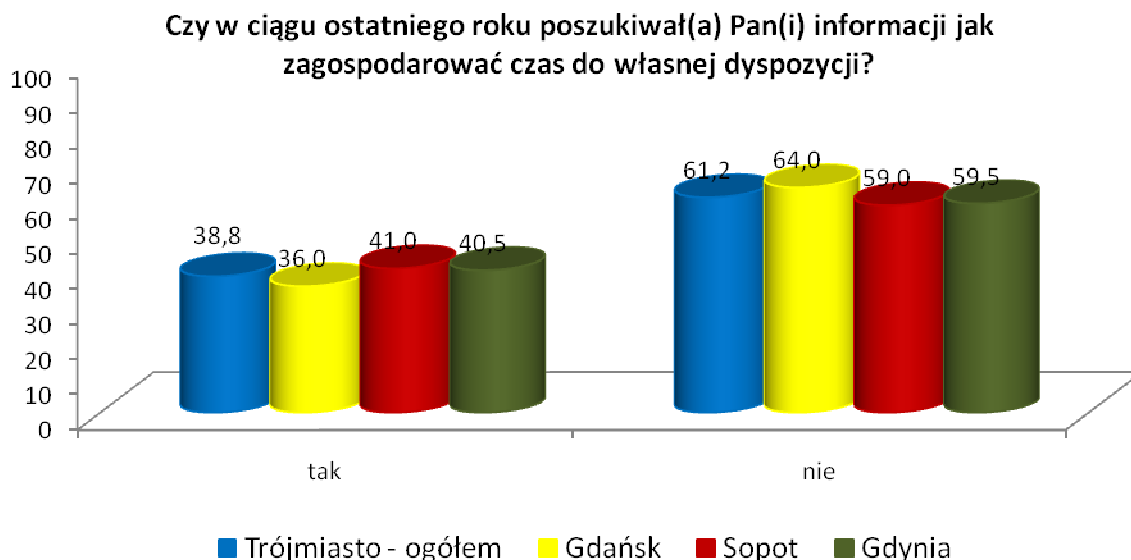

13. Poszukiwanie informacji na temat spędzania czasu wolnego

Kolejnym punktem badania jest zbadanie, jak trójmiejscy respondenci docierają do informacji potrzebnych im do realizowania swoich zainteresowań. Interesujące w tej materii rzeczy to ogólna potrzeba, łatwość zdobycia informacji i ich źródła. Na początek zadano pytanie o określenie łatwości w zdobyciu pożądaných przez ankietowanego danych. Jak wynika z poniższego wykresu, 78,1% wszystkich respondentów uważa, że informacje dotyczące możliwych sposobów spędzania wolnego czasu są łatwo dostępne. Co czwarty (24,9%) Gdańszczanin uważa, że są one jednak trudno dostępne, podczas gdy to zdanie podziela tylko co piąty mieszkaniec Sopotu (21,9%) i Gdyni (21,2%).

Zadając pytanie o to, czy respondenci poszukiwali w ostatnim roku jakichś informacji dotyczących zagospodarowania dysponowanym czasem dla siebie, 61,2% odpowiedziało, że nie, nie zadawało sobie tego trudu. Analiza wykazała najwięcej zaprzeczeń w przypadku Gdańszczan (64%), Sopocian i Gdynian charakteryzuje podobny procent wskazań (59% Sopot i 59,5% Gdynia).

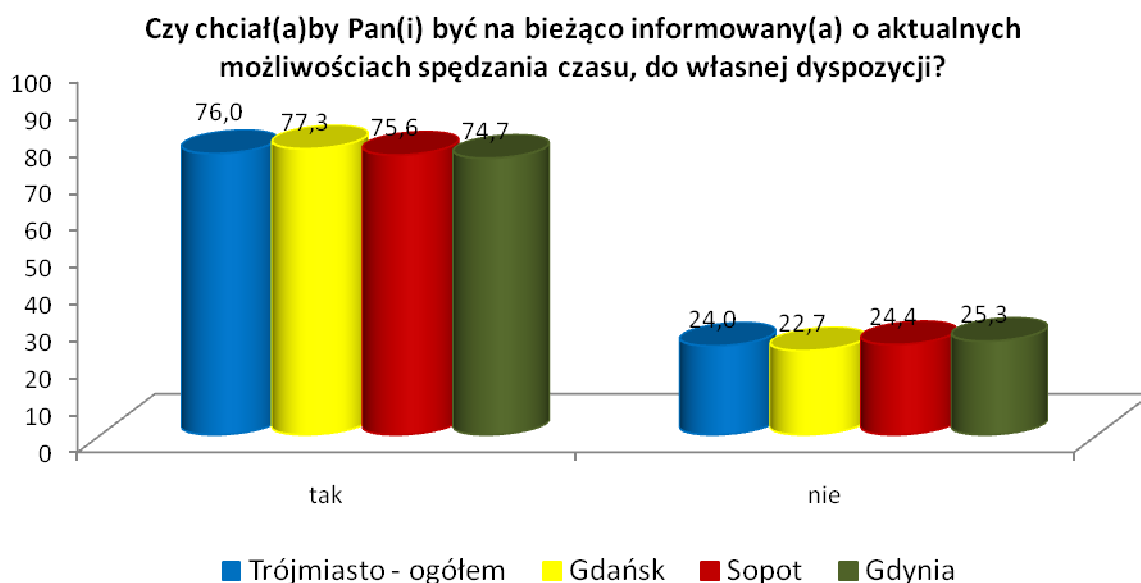
Dane z poniższej tabeli ukazują z jakich źródeł korzystali respondenci, czerpiąc informacje o możliwościach spędzania wolnego czasu. 67,5% mieszkańców Trójmiasta poszukiwało się Internetem, około 5% mniej te informacje wyciągnęło od swoich znajomych (62,1%). 41,5% uzyskuje dostęp do tego typu informacji z ulotek, plakatów, czy ogłoszeń. Z przeprowadzonego badania wynika, iż na tym samym mniej więcej poziomie plasują się odpowiedzi o czerpaniu tej wiedzy od rodziny (27,2%) i lokalnych mediów (27,6%). Stosunkowo dużo Gdańszczan korzysta w tej kwestii z pomocy rodziny, jedna trzecia respondentów z tej grupy wskazała tę odpowiedź (31,7%), podczas gdy robi to tylko co czwarty Sopocianin (25,6%) i 23% mieszkańców Gdyni. Ci ostatni, w poruszonej kwestii, najrzadziej spośród innych mieszkańców Trójmiasta korzystają z rad przyjaciół (57,5%), natomiast częściej od reszty posługują się Internetem (71,4%). Prawie 30% Gdańszczan (27,6%) i Sopocian (29,7%) korzysta z informacji dostępnych w lokalnych mediach, wśród Gdynian, robi to co czwarty respondent (24,7%).

Z jakich źródeł w ciągu ostatniego roku czerpał Pan(i) informację na temat możliwych form spędzania czasu do własnej dyspozycji?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Od rodziny	269	27,2	123	31,7	80	25,6	66	23,0
Od przyjaciół/ kolegów, koleżanek	614	62,1	250	64,4	199	63,6	165	57,5
Z dostępnych plakatów, ulotek, ogłoszeń	410	41,5	159	41,0	143	45,7	108	37,6
Ze stron internetowych	667	67,5	260	67,0	202	64,5	205	71,4
Z wiadomości emailowych	85	8,6	33	8,5	35	11,2	17	5,9
Z lokalnej prasy bądź telewizji osiedlowej	273	27,6	109	28,1	93	29,7	71	24,7
Z żadnych źródeł	37	3,7	16	4,1	11	3,5	10	3,5
Z innych źródeł	14	1,4	5	1,3	6	1,9	3	1,0

Pytając o powód dla którego respondenci nie szukali żadnych informacji w kwestii spędzania wolnego czasu, ponad jedna trzecia badanych (36,1%) wykazuje brak zainteresowania pozyskiwaniem tego typu informacji. 22,6% usprawiedliwia to tym, że nie planują swojego czasu wolnego, podobnej ilości po prostu nie ma ochoty na poszukiwanie takich danych (21,7%). Gdynianie rzadziej niż reszta respondentów deklarowali brak zainteresowania (29,8%), podczas gdy Gdańszczanie uzyskali w procentach wynik 37,1%, a mieszkańcy Sopotu aż 40,4%. Na innych polach różnice między poszczególnymi miastami nie są tak wyraźne.

Dlaczego nie szukał Pan(i) żadnych informacji na temat możliwych form spędzania czasu, który ma Pan(i) do własnej dyspozycji?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nie interesuje mnie to.	392	36,1	173	37,1	131	40,4	88	29,8
Nie mam czasu do własnej dyspozycji.	63	5,8	29	6,2	12	3,7	22	7,5
Nie ma takich źródeł skąd mógłbym czerpać takie informacje.	64	5,9	24	5,2	18	5,6	22	7,5
Nie planuję swojego czasu, który mam do własnej dyspozycji.	245	22,6	99	21,2	73	22,5	73	24,7
Nie chce mi się poszukiwać takich informacji.	235	21,7	107	23,0	65	20,1	63	21,4
Nie wiem w jaki sposób szukać takich informacji, nie wiem jak się za to zabrać.	63	5,8	31	6,7	17	5,2	15	5,1
Wiem, że i tak nic ciekawego dla siebie nie znajdę.	91	8,4	42	9,0	20	6,2	29	9,8
Inne	110	10,1	44	9,4	28	8,6	38	12,9

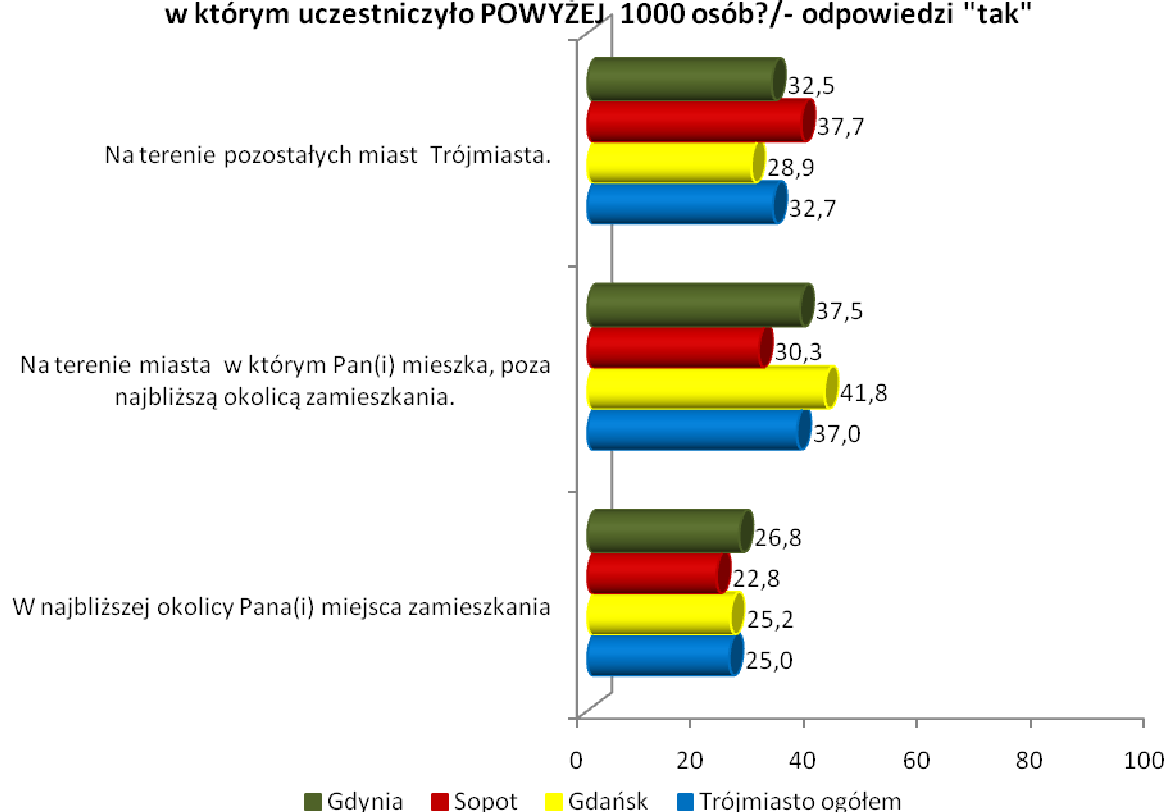
Jak wyglądają chęci respondentów do otrzymywania wiadomości dotyczących rzeczy związanych pożytkowaniem czasu dla siebie. Z przeprowadzonych badań wynika, iż trzy czwarte (76%) mieszkańców Trójmiasta chciałoby być informowane na bieżąco o możliwościach spędzania wolnego czasu, Gdańszczanie w nieco większym stopniu niż reszta (77,3% w stosunku do 75,6% po stronie Sopotu i 74,7% w przypadku Gdyni). Sopocianie trzymają się blisko średniej, Gdynianie są w tej kwestii poniżej średniej o około 1%.

14. Udział w wydarzeniach masowych (powyżej 1000 osób) i nie - masowych (poniżej 1000 osób)

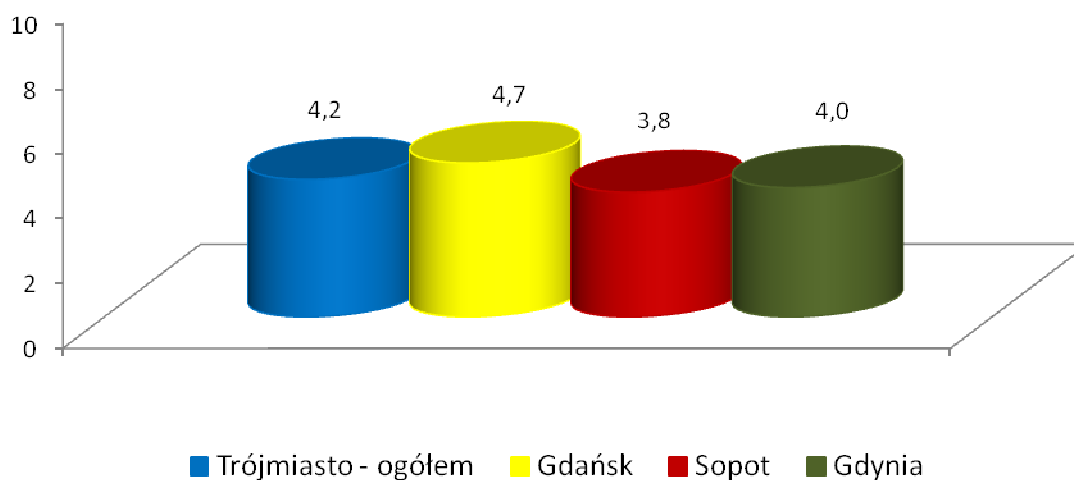
Człowiek jest istotą społeczną i bardzo często realizuje się w otoczeniu innych ludzi. Badając złożone przejawy spożytkowywania czasu wolnego, nie można nie poruszyć istotnych kwestii związanych z udziałem w wydarzeniach masowych. Z poniższego wykresu wynika, iż co czwarty mieszkaniec Trójmiasta (również 25%) w ciągu ostatniego roku uczestniczył w jakimś wydarzeniu masowym w bliskiej okolicy swojego miejsca zamieszkania. 37% deklaruje uczestnictwo w takim wydarzeniu poza najbliższą okolicą zamieszkania, a prawie 32,7%, że brało udział w imprezie masowej na terenie pozostałych trójmiejskich miast. Gdańszczanie nie odbiegają od średniej w przypadku najbliższej okolicy zamieszkania (25,2%), lecz poza nią swój udział w wydarzeniu masowym deklaruje 41,8% badanych z tego miasta. Natomiast jeśli chodzi o obecność przy takiej okazji na terenach innych miast, wykazuje ją niecałe 28,9% ankietowanych. Sopotianie z kolei rzadziej od reszty uczestniczą w wydarzeniach masowych w okolicy swoje miejsca zamieszkania (22,8%), tak samo w przypadku swojego miasta w ogóle (poza okolicą zamieszkania, 30,3%), natomiast często wybierają się na nie do innych miast (37,7%). Jak pokazuje wykres, mieszkańcy Gdyni plasują się w swoich wypowiedziach blisko wyliczonych średnich.

Czy w ciągu ostatniego roku brał(a) Pan(i) udział w jakimkolwiek wydarzeniu w którym uczestniczyło POWYŻEJ 1000 osób?/- odpowiedzi "tak"

Jak wskazują dane zawarte na poniższym wykresie mieszkańców Trójmiasta biorący udział w wydarzeniach masowych w ciągu ostatniego roku wziął w nich udział czterokrotnie najczęściej w Gdańsku, najrzadziej zaś w Sopocie

W ilu takich wydarzeniach w ciągu ostatniego roku brał(a) Pan(i) udział?

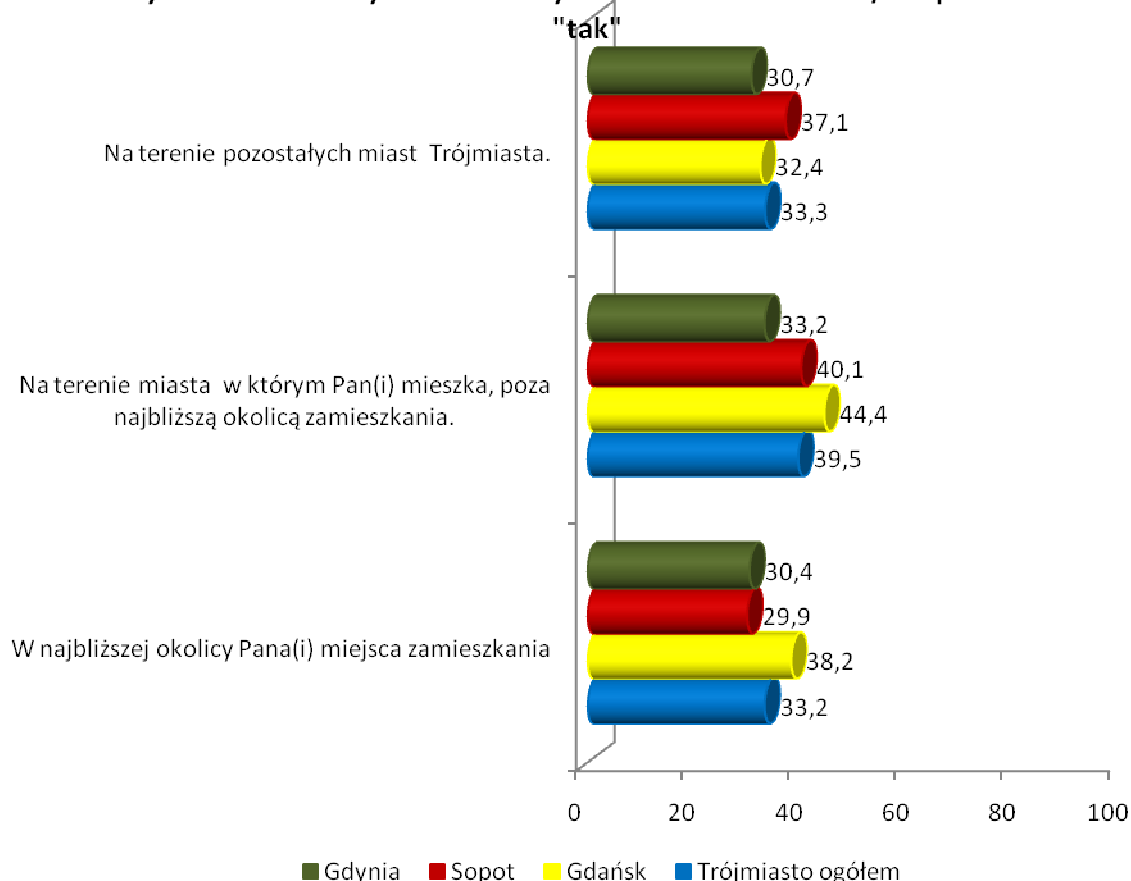
Jeżeli natomiast respondent nie brał udziału w żadnym wydarzeniu masowym w ciągu ostatniego roku, to najczęściej wskazywał brak zainteresowania tego rodzaju wydarzeniami, odpowiedział tak prawie co czwarty ankietowany (23,9%). Dalsze wgłębianie się w tabelę ukazuje podobieństwo w procentowym wyniku podobne charakteryzujące odpowiedź o braku dostatecznych środków finansowych (17,5%) oraz braku czasu (18,7%). Mniej więcej 15% usprawiedliwia absencję złą kondycją zdrowotną (14,9%) oraz niewystarczającą informacją dotyczącą organizowanych imprez (15,2%). Przeprowadzone badanie wskazuje, że brak czasu wykazał mniej więcej co piąty Gdańszczanin (21,4%), co czwarty Gdynianin (23,1%), ale tylko co dziesiąty Sopocianin (10,9%). Mieszkańcy Sopotu najczęściej narzekali w tej kwestii na małą atrakcyjność kulturalną, bo na poziomie 12,1%, podczas gdy wynik procentowy dla Gdańszczan wyniósł 8,3%, a Gdynian tylko 5,5%. Jeden na dziesięciu mieszkańców Trójmiasta (9,9%) za powód uznaje również brak osoby towarzyszącej.

Jeżeli nie brał Pan(i) udziału w żadnym wydarzeniu w którym uczestniczyło powyżej 1000 osób, to dlaczego?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nie miałem(am) wystarczającej informacji na temat organizowanych imprez	170	15,2	68	16,2	53	15,2	49	14,2
Z powodu niedogodnej lokalizacji wydarzenia	95	8,5	39	9,3	25	7,2	31	9,0
Z powodu złej kondycji zdrowotnej	166	14,9	70	16,6	58	16,7	38	11,0
Nie miałem(am) z kim pójść na tego rodzaju wydarzenie	110	9,9	52	12,4	24	6,9	34	9,8
Nie interesuje mnie udział w tego rodzaju wydarzeniach	267	23,9	92	21,9	95	27,3	80	23,1
Nie miałem(am) odpowiednich środków finansowych	195	17,5	68	16,2	53	15,2	74	21,4
Nie miałem(am) na tego rodzaju wydarzenia czasu	208	18,7	90	21,4	38	10,9	80	23,1
Z powodu złej organizacji imprez	29	2,6	9	2,1	8	2,3	12	3,5
Z powodu małej atrakcyjności oferty kulturalnej	93	8,3	32	7,6	42	12,1	19	5,5
Inne	77	6,9	27	16,2	26	7,5	24	6,9

Oferta kulturalna to nie tylko imprezy masowe, ale również cały szeroki wybór wydarzeń organizowanych na mniejszą skalę, zoperacjonalizowanych na potrzeby badania jako wydarzenia nie-masowe. Mając na uwadze kompletne zbadanie zjawiska, w ankiecie znalazły się pytania analogiczne do tych związanych z imprezami masowymi, ale mierzące zainteresowanie wydarzeniami na mniejszą skalę. Z poniższego wykresu wynika, iż jedna trzecia mieszkańców Trójmiasta uczestniczyła w ostatnim roku w jakimś wydarzeniu nie-masowym (poniżej 1000osób) w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania (33,2%). Tyleż samo niemalże deklaroowało udział w takiej imprezie poza terenem swojego miasta (33,3%), chociaż najwięcej, bo 39,5% ankietowanych było obecnych na takim wydarzeniu w swoim mieście, lecz poza najbliższą dla siebie okolicą. Gdańszczanie częściej od reszty bawią się na tego typu imprezach w najbliższej okolicy (38,2% wskazań), najwięcej też uczestniczyło w takim wydarzeniu organizowanym na terenie miasta w ogóle (44,4%). Analiza statystyczna odpowiedzi respondentów z pozostałych miast wykazała, iż ich mieszkańcy rzadziej brali

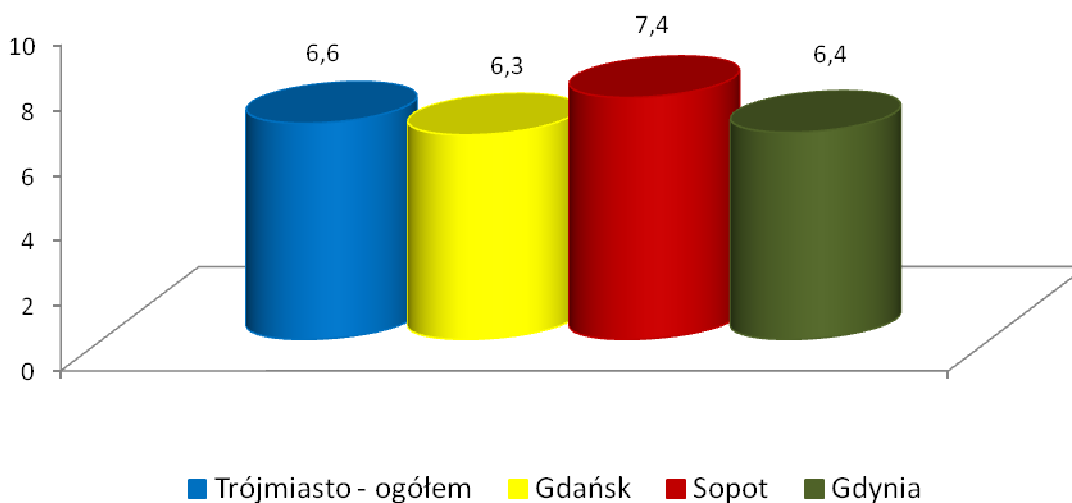
udział w imprezach w swojej najbliższej okolicy (29,9% w przypadku Sopotu i 30,4% w przypadku Gdyni).

Czy w ciągu ostatniego roku brał(a) Pan(i) udział w jakimkolwiek wydarzeniu w którym uczestniczyło PONIŻEJ 1000 osób?/- odpowiedzi

Analizując średnią liczbę wydarzeń w których respondent brał udział, które nie przekroczyły 1000 osób okazuje się, że w ciągu ostatniego roku mieszkaniec Trójmiasta prawie siedem razy wziął udział w wydarzeniach kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, społecznych, charytatywnych, edukacyjnych itp. zaś wskaźnik ten jest najwyższy dla miasta Sopot (7,4 wydarzenia), zaś najniższy dla Gdańska (6,4 wydarzenia).

W ilu takich wydarzeniach w ciągu ostatniego roku brał(a) Pan(i) udział?

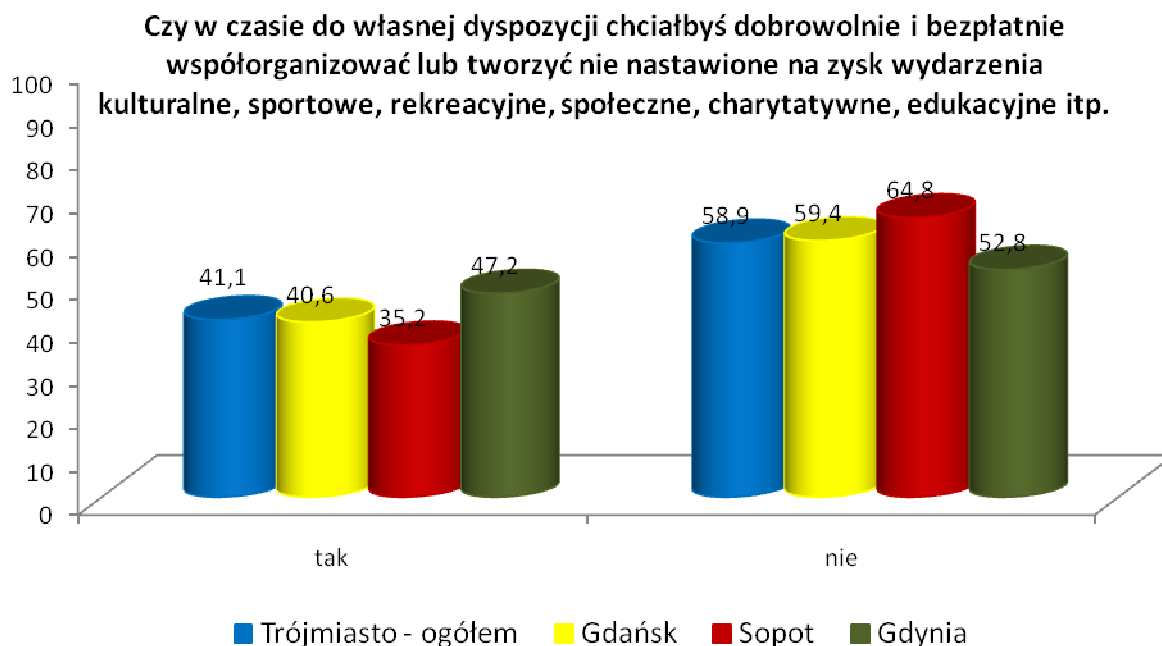

Jeżeli respondent nie brał udziału w żadnym wydarzeniu nie-masowym w ciągu ostatniego roku, to najczęściej wskazywanym powodem jego absencji był brak zainteresowania tego typu imprezami (22,1%) oraz brak czasu, wykazywany przez co piątego respondenta z tej grupy (20,2%). 17,3% to wskazania zwracające uwagę na brak wystarczających informacji. Analiza wskazuje, że na mniej więcej tym samym poziomie procentowym pojawia się odpowiedzi o złym stanie zdrowia (15,5%) oraz braku wystarczających środków finansowych (14,8). Gdańszczanie nieco częściej wskazują na brak informacji (19,4%) i złą kondycję zdrowotną (18%). Co dziesiąty (9,4%) Sopotianin zwraca uwagę na niedogodną lokalizację wydarzenia. Co czwarty (25,5%) Gdynianin wykazuje brak czasu, co jest problemem tylko co piątego mieszkańca Gdańska (21,1%) i jeszcze mniejszej liczby Sopotian (13,7%).

Jeżeli nie brał Pan(i) udziału w żadnym wydarzeniu w którym uczestniczyło poniżej 1000 osób, to dlaczego?	Trójmiasto		Gdańsk		Sopot		Gdynia	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nie miałem(am) wystarczającej informacji na temat organizowanych imprez	150	17,3	57	19,4	49	17,7	44	15,0
Z powodu niedogodnej lokalizacji wydarzenia	62	7,2	17	5,8	26	9,4	19	6,5
Z powodu złej kondycji zdrowotnej	134	15,5	53	18,0	46	16,6	35	11,9
Nie miałem(am) z kim pójść na tego rodzaju wydarzenie	72	8,3	24	8,2	22	7,9	26	8,8
Nie interesuje mnie udział w tego rodzaju wydarzeniach	191	22,1	71	24,1	69	24,9	51	17,3
Nie miałem(am) odpowiednich środków finansowych	128	14,8	40	13,6	36	13,0	52	17,7
Nie miałem(am) na tego rodzaju wydarzenia czasu	175	20,2	62	21,1	38	13,7	75	25,5
Z powodu złej organizacji imprez	13	1,5	2	,7	6	2,2	5	1,7
Z powodu małej atrakcyjności oferty kulturalnej	75	8,7	30	10,2	25	9,0	20	6,8
Inne	44	5,1	11	3,7	14	5,1	19	6,5

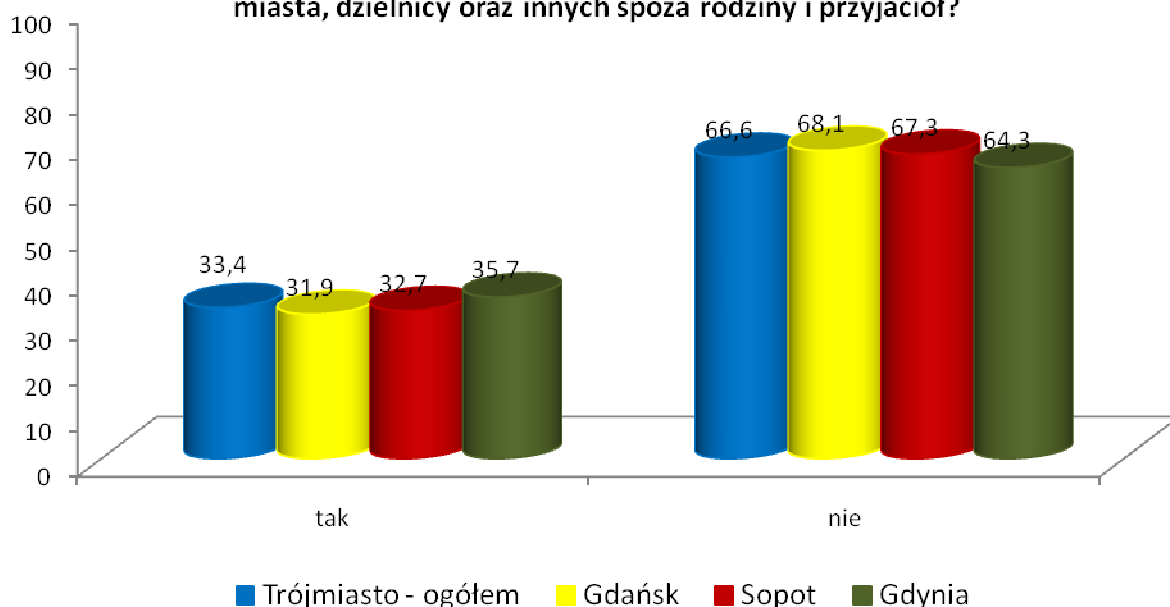
15. Czas wolny będący do własnej dyspozycji a wolontariat

Mieszkańcy Trójmiasta zapytani o chęć spożytkowania swojego czasu wolnego na rzecz wolontariatu zajmującego się organizowaniem wszelkiego rodzaju wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych itd., potwierdzili ją w 41,1%. Blisko tej średniej plasują się Gdańszczanie (40,6%), taką inicjatywę chciałoby wspierać 35,2% mieszkańców Sopotu i 47,2% respondentów z Gdyni. W przypadku Gdyni, jej wyższy wynik może być podyktowany tym, że wielu respondentów z tego miasta to posiadająca więcej wolnego czasu młodzież ponadgimnazjalna.

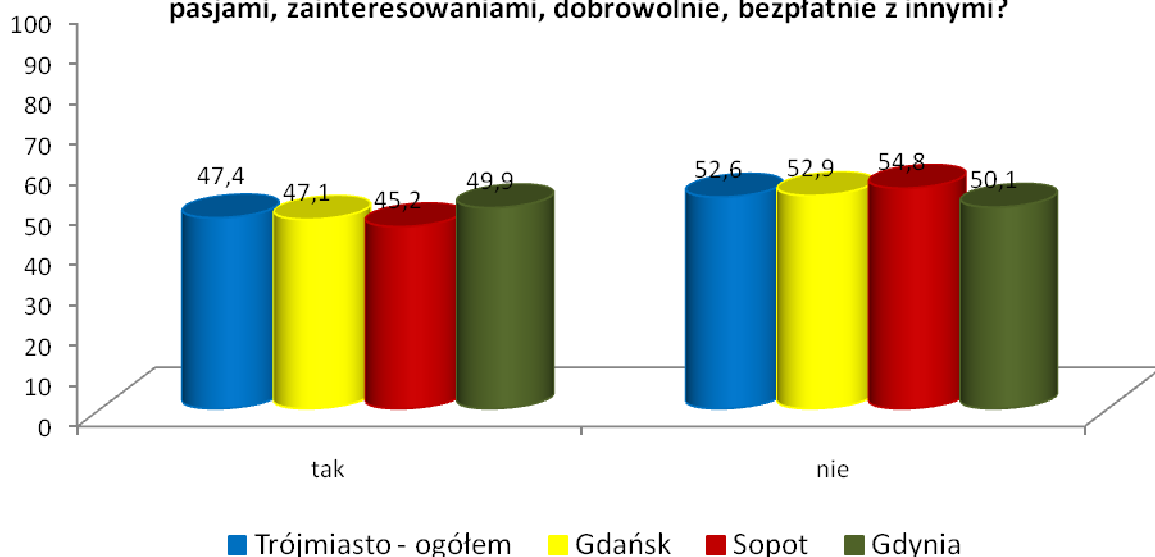
Z przeprowadzonych badań wynika również, iż w 2008 roku jedna trzecia respondentów z całego Trójmiasta działała jako wolontariusze na rzecz miasta, dzielnicy oraz innych osób spoza okręgu rodziny i przyjaciół (33,4%). Takie działanie zadeklarowało 31,9% Gdańszczan, mniej więcej tyle samo Sopotian (32,7%) 35,7% respondentów z Gdyni.

Czy w 2008 roku działałeś dobrowolnie, świadome, bezpłatnie na rzecz miasta, dzielnicy oraz innych spoza rodziny i przyjaciół?

Analiza statystyczna pytania o to, czy respondenci chcieliby podzielić się na zasadzie wolontariatu swoimi pasjami i zainteresowaniami z innymi ludźmi, wykazała, iż blisko połowa wyraża taką chęć, dokładniej 47,4% ankietowanych. Mieszkańcy Gdańska swoimi wskazaniami plasują się blisko średniej (47,1%), Sopotianie na poziomie deklaratywnym charakteryzują się procentowym wynikiem 45,2% potwierdzeń. Niemalże równa połowa gdyńskich respondentów chciałaby podzielić się swoją pasją z drugą osobą (49,9%).

Czy w czasie do własnej dyspozycji chciałby Pan(i) podzielić się swoimi pasjami, zainteresowaniami, dobrowolnie, bezpłatnie z innymi?

Wspierają nas:

TVCity

Patroni medialni:

Twoja Gazeta
Dzielnica

*Radio
Gdańsk*

Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Kultury z programu operacyjnego Edukacja kulturalna i diagnoza kultury; priorytet 2 – Obserwatorium Kultury

Podstawowym celem projektu jest zwiększenie możliwości prognozowania działań kulturalnych opartych o zdiagnozowanie aktywności mieszkańców Trójmiasta w kontekście uczestnictwa w kulturze i preferowanych form spędzania wolnego czasu.

POD PATRONEM

BIURO PROJEKTU:

**Regionalne Centrum Wolontariatu
w Gdańsku**

ul. Ks. J. Zator Przytockiego 4

80-245 Gdańsk

tel. 058 341-61-77

<http://www.wolontariat.org.pl/gdansk>

email: gdansk@wolontariat.org.pl

**Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Kultury z
programu operacyjnego Edukacja kulturalna i diagnoza kultury;
priorytet 2 – Obserwatorium Kultury**